COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 23.5.2022
SWD(2022) 624 final

DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI

Raportul de țară din 2022 privind România

care însoţeşte documentul

Recomandare de RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind Programul național de reformă al României pentru 2022 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2022

{COM(2022) 624 final} - {SWD(2022) 640 final}

European Commission

Romania

2022 Country Report

IMAGINE DE SINTEZĂ PRIVIND ECONOMIA ȘI OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

În pofida unor vulnerabilități, România recuperează decalajele

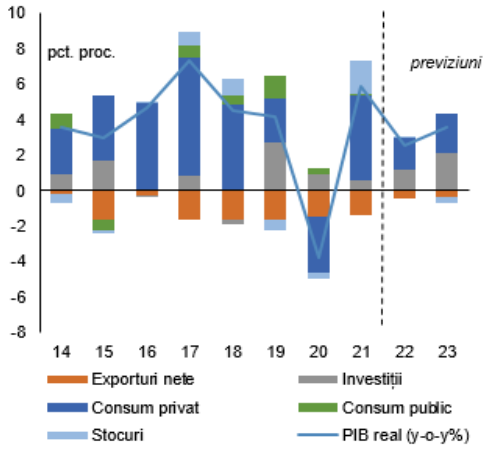
Înainte de pandemie, economia României se afla pe o traiectorie de recuperare rapidă a decalajelor, dar nu într-un mod pe deplin sustenabil. În 2019, PIB-ul pe cap de locuitor a fost de 70 % din media UE (a se vedea anexa 15), în creștere de la 56,5 % în 2015. În aceeași perioadă, rata reală de creștere a fost de peste două ori mai mare decât media UE. Cu toate acestea, creșterea era determinată de cerere și stimulată de politica fiscală expansionistă, ceea ce a condus la sporirea deficitului de cont curent și a dezechilibrelor macroeconomice.

Disparitățile regionale rămân ridicate, fiind determinate de decalajele dintre capitală și restul regiunilor în ceea ce privește productivitatea muncii, investițiile și ocuparea forței de muncă. În 2018, productivitatea s-a situat sub media UE (69 %) și a variat considerabil de la o regiune la alta, de la 133 % din media UE în regiunea capitalei, București-Ilfov, la 39 % în nord-est, regiunea cea mai puțin dezvoltată a țării. În regiunile mai puțin dezvoltate lipsesc atuuri esențiale precum infrastructura de transport și lucrătorii cu înaltă calificare, iar ocuparea forței de muncă în sectoarele de înaltă tehnologie și cheltuielile cu cercetarea și dezvoltarea (CD) sunt la un nivel scăzut.

În 2021, activitatea economică a recuperat pierderile cauzate de criza provocată de pandemia de COVID-19. PIB-ul real a crescut la 5,9 % datorită consumului privat puternic (adică a cheltuielilor gospodăriilor) și investițiilor. În ciuda cererii internaționale reduse de bunuri și servicii din România și a perturbărilor lanțului de aprovizionare, exporturile au continuat să crească, deși nu la fel de rapid ca importurile, iar deficitul de cont curent a crescut, la rândul său. Măsurile de limitare a mișcării persoanelor și creșterea inflației, în special creșterea prețurilor la energie, au afectat consumul privat în a doua jumătate a anului 2021.

Perspectivele economice sunt modeste. Din cauza unei încetiniri economice la sfârșitul anului 2021, agravată de invadarea Ucrainei de către Rusia în 2022, se preconizează că PIB-ul real va crește cu puțin peste 2 % în 2022 și 2023 (a se vedea graficul 1.1), fiind sprijinit în principal de investiții din mai multe fonduri ale UE, inclusiv din Mecanismul de redresare și reziliență (MRR). Se preconizează că exporturile și importurile vor crește într-un ritm mai lent din cauza blocajelor și a deficitelor în ceea ce privește oferta, deficitul de cont curent urmând să rămână, în linii mari, neschimbat.

Graficul 1.1: **Creșterea PIB-ului și componentele cererii**

Sursa: Comisia Europeană

Se preconizează că prețurile vor crește mai substanțial decât până acum. După o ușoară creștere în 2020, rata inflației a atins 4,1 % în 2021 și se preconizează că va crește și mai mult în 2022, deoarece prețurile ridicate ale energiei vor afecta alte bunuri și servicii, în concordanță cu tendințele mondiale. O dinamică a salariilor mai puternică decât se preconizase ar putea contribui la inflație. Guvernul a adoptat măsuri de urgență pentru a reduce facturile la energie prin plafonarea prețurilor și rambursarea către furnizori a diferenței față de prețurile reale de pe piață. Deoarece rambursările iau mult timp, furnizorii mai mici se pot confrunta cu constrângeri în materie de lichidități.

Deficitul bugetar a scăzut într-o oarecare măsură, dar rămâne un motiv de îngrijorare. Creșterile ad-hoc anterioare ale pensiilor și salariilor, corelate cu venituri publice scăzute ([1]) (a se vedea anexa 18), au condus la deficite mari încă înainte de criză. În 2021, deficitul a fost de 7,1 % din PIB, în scădere de la 9,3 % în 2020. Cheltuielile suplimentare pentru combaterea pandemiei și compensarea creșterii prețurilor energiei au împiedicat înregistrarea unui deficit mai mic; se preconizează că deficitul va scădea într-o oarecare măsură până în 2023, ca urmare a redresării creșterii și a colectării mai bune a veniturilor, sprijinite de planul național de redresare și reziliență (PNRR). Cu toate acestea, scăderea sub plafonul de 3 % până în 2024, în conformitate cu recomandarea Consiliului din iunie 2021, va fi dificilă dacă nu se iau măsuri de remediere. Deficitul primar structural ridicat stabilit pentru 2023, datoria publică în creștere, sensibilitatea sa la șocurile macrobugetare și incertitudinea legată de proiecțiile de referință privind datoria indică existența unor provocări bugetare substanțiale și moderate pe termen mediu și, respectiv, lung ([2]). Deficitele bugetare au contribuit, de asemenea, la o balanță negativă a contului curent și la creșterea datoriei publice, finanțarea devenind mai costisitoare. În prezent, România are cea mai mare marjă de randament a obligațiunilor din UE, iar datoria sa este încadrată doar în categoria *investment grade*.

Piața forței de muncă a avut rezultate bune, în pofida pandemiei de COVID-19, dar există în continuare provocări importante. Rata ocupării forței de muncă a continuat să crească, de la 65,2 % în 2020 la 67,1 % în 2021 (a se vedea graficul 1.2). Măsurile de sprijin din partea Instrumentului european de sprijin temporar pentru atenuarea riscurilor de șomaj într-o situație de urgență (SURE) ([3]), au contribuit de asemenea, la creșterea respectivă. Cu toate acestea, ratele de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor și al persoanelor în vârstă, al romilor, al femeilor și al persoanelor cu un nivel scăzut de calificare rămân cu mult sub mediile UE, în timp ce decalajul cauzat de dizabilități în ocuparea forței de muncă a crescut la 30,4 puncte procentuale. Disparitatea de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă este ridicată și s-a accentuat (a se vedea anexa 12). Rata șomajului a scăzut la 5,6 % în 2021 ([4]), în scădere de la 6,1 % în 2020, dar este în continuare peste nivelurile din perioada anterioară crizei. În previziunile de primăvară ale Comisiei din 2022 se estimează că aceasta va scădea la 5,5 % în 2022 și la 5,3 % în 2023, pe fondul unei creșteri modeste.

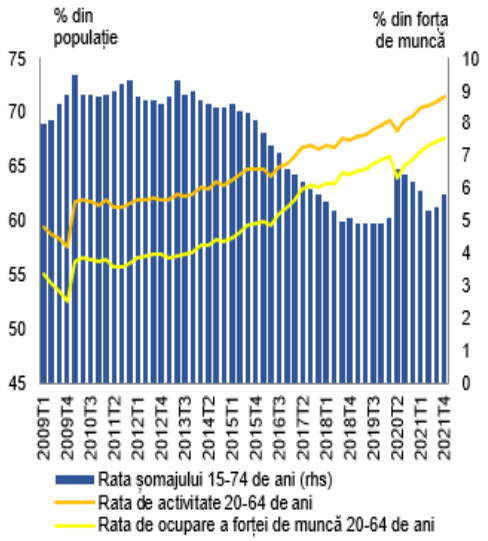
([1]) Veniturile publice din România reprezintă mai puțin de 30 % din PIB, comparativ cu media UE de 40 %. Proprietatea și capitalul sunt impozitate la o rată scăzută în comparație cu forța de muncă.

([2]) *Fiscal Sustainability Report 2021*.

([3]) Decizia de punere în aplicare (UE) 2020/1355 a Consiliului:https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2020/1355/oj?locale=ro

([4]) Seria ajustată a principalilor indicatori din Ancheta asupra forței de muncă a Eurostat

Graficul 1.2: **Rata de activitate, rata de ocupare a forței de muncă și rata șomajului**

Sursa: Comisia Europeană

Se prevede că salariile își vor relua creșterea, însă sărăcia și sărăcia persoanelor încadrate în muncă rămân o provocare. Pandemia a dus la o plafonare a creșterii salariilor. Cu toate acestea, în 2021, salariile nominale și reale și-au reluat creșterea ([5]), ridicându-se la 5,7 % și, respectiv, la 0,3 %. La începutul anului 2021, guvernul a mărit salariul minim brut la 2 300 RON (466 EUR) și a aprobat majorarea acestuia la 2 550 RON (515 EUR) din ianuarie 2022. Pe de altă parte, salariile din sectorul public au fost înghețate în 2021, după o creștere de 37,5 % în ultimii 4 ani. Pentru 2022 se preconizează o creștere mai puternică a salariilor nominale totale, de până la 8,3 %, dar, din cauza inflației ridicate, în termeni reali, aceasta va fi negativă -1,1 % (previziunile de primăvară din 2022). Sărăcia persoanelor încadrate în muncă rămâne ridicată, fiind determinată de munca ocazională sau cu fracțiune de normă, de activitatea independentă și de caracterul informal (adică munca nu este declarată). Ponderea persoanelor expuse riscului de sărăcie rămâne ridicată (a se vedea anexa 12).

([5]) Reprezentate de remunerația nominală și reală (deflatorul PIB) pe salariat.

Persistă provocări în mai multe domenii

Sectorul de afaceri din România prezintă deficiențe structurale de lungă durată. Infrastructura de transport insuficient dezvoltată și învechită îngreunează transportul de mărfuri în interiorul și în afara țării și adâncește disparitățile teritoriale. Birocrația excesivă, la care se adaugă o administrație publică uneori ineficientă și un cadru legislativ imprevizibil (a se vedea anexa 11), afectează mediul de afaceri și limitează oportunitățile de investiții, în special pentru întreprinderile naționale. Ar trebui îmbunătățită semnificativ utilizarea corectă a principiilor de guvernanță corporativă în întreprinderile de stat din sectoare-cheie precum energia, transporturile și utilitățile publice locale, întrucât numirile discreționare în consiliile de administrație limitează eficiența și eficacitatea întreprinderilor respective.

Declinul demografic exercită presiuni asupra pieței forței de muncă și asupra sistemului de formare și educație. Tendințele actuale indică o reducere cu 8,8 % a forței de muncă în 2030 în comparație cu situația actuală ([6]). Va fi nevoie, așadar, de creșterea productivității și a ratei de ocupare a forței de muncă, în special în rândul femeilor, al romilor, al tinerilor și al persoanelor în vârstă, al persoanelor cu dizabilități și al celor cu un nivel de instruire scăzut. Cu toate acestea, competențele forței de muncă rămân insuficient aliniate la nevoile pieței forței de muncă. Perspectivele sunt afectate de lipsa de personal calificat, de neconcordanța dintre cererea și oferta de competențe și de sistemul slab de educație și formare. Capacitatea serviciilor publice de ocupare a forței de muncă de a oferi sprijin integrat și specific, inclusiv în materie de perfecționare și recalificare, rămâne limitată.

([6]) În 2021, populația cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani se ridica la 12,5 milioane și se preconizează că va scădea la 10 milioane până în 2040 (luând drept referință proiecțiile demografice ale Eurostat).

Serviciile sociale și de sănătate rămân insuficiente, inclusiv accesul la îngrijire pe termen lung. Lipsa resurselor umane și a capacității administrative la nivel local se numără printre factorii care afectează disponibilitatea serviciilor integrate și progresul în ceea ce privește dezinstituționalizarea adulților cu dizabilități. Procesul de dezinstituționalizare a copiilor continuă, astfel cum s-a stabilit, cu obiectivul de a fi finalizat cât mai curând posibil. Disparitățile în ceea ce privește accesul la asistență medicală persistă, 11 % din populație fiind neasigurată, iar distribuția forței de muncă la nivelul țării fiind inegală. Acoperirea serviciilor de îngrijire la domiciliu este printre cele mai scăzute din UE (a se vedea anexa 12).

Eliminarea treptată a producției de energie electrică pe bază de cărbune necesită o creștere substanțială a capacității de producție de energie din surse regenerabile. Legea privind decarbonizarea și investițiile pentru creșterea producției de energie din surse regenerabile sunt esențiale. Asigurarea unei tranziții juste către surse de energie verde ar trebui să rămână o prioritate pentru regiunile și comunitățile afectate. De asemenea, ar trebui eliminate toate obstacolele din calea investițiilor în energia solară și eoliană.

Închiderea depozitelor de deșeuri ilegale și neconforme, alături de adoptarea unor măsuri de reabilitare, pot proteja sănătatea și mediul. În România funcționează depozite de deșeuri neregulamentare și neconforme și depozite de deșeuri neautorizate, care prezintă riscuri grave pentru sănătatea umană și pentru mediu. De asemenea, depozitele de deșeuri nu dispun de capacități de infrastructură, la fel ca și județele în care sunt situate.

Realizarea unor investiții și reforme semnificative în materie de politică digitală ar putea elimina lacunele existente. În administrația publică digitală, mai multe sisteme informatice publice nu sunt interoperabile; serviciile de e-guvernare sunt limitate, iar atunci când există, gradul lor de utilizare este scăzut. Deși conectivitatea globală în bandă largă s-a îmbunătățit în mod semnificativ (a se vedea anexa 8), anumite zone ale țării tot nu sunt conectate la rețele fixe în bandă largă de foarte mare capacitate. Competențele digitale de bază sunt deficitare, iar numărul specialiștilor TIC este insuficient. În fine, întreprinderile din România nu profită pe deplin de tehnologiile digitale, cum ar fi schimbul electronic de informații, mijloacele de comunicare socială, volumele mari de date și tehnologia de tip *cloud*.

România înregistrează progrese în ceea ce privește majoritatea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) ale ONU, dar există în continuare provocări. Sărăcia și deprivarea sunt în scădere, iar rezultatele de bază privind starea de sănătate se îmbunătățesc (a se vedea anexa 1). Cu toate acestea, calitatea slabă și nivelul scăzut al cheltuielilor pentru cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) afectează capacitățile industriale. Persistă unele preocupări cu privire la statul de drept: eficacitatea sistemului de justiție se deteriorează (în special pentru cauzele administrative – a se vedea anexa 11), iar corupția este percepută în continuare ca fiind ridicată. Sunt necesare progrese semnificative în ceea ce privește 3 ODD: egalitatea de gen, calitatea educației și consumul și producția responsabile, deoarece acțiunile au fost limitate în ultimii ani.

Invadarea Ucrainei de către Rusia a înrăutățit perspectivele economice

Se preconizează că invadarea Ucrainei de către Rusia va avea un impact negativ asupra economiei României. Este probabil ca efectele negative directe ale invaziei să fie limitate ca urmare a legăturilor comerciale globale reduse ale României cu Rusia și Ucraina. Cu toate acestea, efectele indirecte ar putea fi considerabile.

Impactul asupra prețurilor energiei și ale produselor de bază are implicații mai ample. Având în vedere importanța Rusiei și a Ucrainei ca furnizori de petrol, gaze și produse de bază (alimentare și nealimentare) pe piețele mondiale, prețurile au crescut semnificativ. România produce pe piața internă cea mai mare parte a gazelor pe care le utilizează, dar importă aproape 20 % din consumul total de gaze, import care depinde în mare măsură de un gazoduct rus care trece prin Ucraina. În același timp, importurile de țiței din Rusia reprezintă principalul factor de producție pentru importanta industrie de rafinare, care reexportă ulterior produse petroliere finite. În consecință, se preconizează că inflația va crește și mai mult, afectând consumul privat, în pofida măsurilor excepționale care au fost introduse pentru a proteja gospodăriile și IMM-urile de impactul facturilor la energie electrică și gaze.

Anumite sectoare sunt deosebit de expuse. Unele industrii importante din România (cum ar fi industria autovehiculelor și a mașinilor) și sectorul construcțiilor sunt deosebit de vulnerabile la importurile de energie, la variațiile prețurilor energiei și la nevoile de materii prime, printre care se numără cauciucul, oțelul, fierul, cheresteaua și fosforitul, un factor de producție esențial în industria îngrășămintelor și în industria chimică.

România se află în prima linie în această criză umanitară și geopolitică. România găzduiește un număr mare de persoane strămutate din Ucraina, deși majoritatea acestora pleacă în cele din urmă în alte țări ale UE. Abordarea nevoilor lor va necesita mobilizarea de resurse suplimentare în sistemul de sănătate și în sistemul de asistență socială, care au fost supuse unor mari presiuni în timpul pandemiei, dar și în sistemul de învățământ. Pe termen mediu și lung, integrarea pe piața forței de muncă a persoanelor care decid să rămână în România ar putea duce la o creștere a populației active și ar putea stimula producția potențială. România va beneficia de flexibilitățile excepționale oferite în cadrul inițiativei „Acțiunea de coeziune pentru refugiații din Europa” (CARE) și de prefinanțarea suplimentară furnizată în cadrul programului „Asistență de redresare pentru coeziune și teritoriile Europei” (REACT-EU) pentru abordarea urgentă a nevoilor de primire și integrare a persoanelor care fug din Ucraina ca urmare a invaziei ruse.

PLANUL DE REDRESARE ȘI REZILIENȚĂ ESTE ÎN CURS DE IMPLEMENTARE

Planul de redresare și reziliență al României (PNRR) include măsuri importante menite să accelereze dubla tranziție verde și digitală și să consolideze reziliența economică și socială. Acesta include 14,2 miliarde EUR sub formă de granturi și 14,9 miliarde EUR sub formă de împrumuturi pentru a sprijini punerea în aplicare, până în 2026, a reformelor și a investițiilor esențiale (a se vedea anexa 2).

Tranziția verde

Planul României va contribui la tranziția verde. Reformele includ modificări normative menite să stimuleze transportul rutier cu emisii zero, să îmbunătățească siguranța rutieră și să încurajeze transferul modal către căile ferate și căile navigabile interioare. Sunt planificate investiții semnificative în material feroviar rulant cu emisii zero și modernizat, în modernizarea și reînnoirea infrastructurii feroviare și în dezvoltarea rețelei subterane de transport din București și Cluj-Napoca.

Stimularea puternică a eficienței energetice a clădirilor private și publice reprezintă o prioritate absolută a planului. Investițiile în modernizarea parcului actual de clădiri publice și private (inclusiv a clădirilor istorice) vor avea un impact clar în întreaga țară. Renovarea clădirilor va fi efectuată de autoritățile locale și va viza nu numai îmbunătățirea eficienței energetice, ci și lucrări de consolidare seismică, acolo unde este necesar. Împreună cu crearea unui registru național digital al clădirilor, crearea unor scheme de certificare și a unei rezerve de profesioniști în domeniul renovării energetice a clădirilor istorice va avea efecte de propagare majore.

Se preconizează că utilizarea surselor regenerabile de energie va crește, având în vedere angajamentul țării de a elimina treptat producția de energie electrică pe bază de cărbune și lignit. Planul prevede eliminarea treptată a producției de energie electrică pe bază de cărbune și lignit până în 2032; acest lucru este esențial pentru decarbonizarea sectorului energetic și sprijină tranziția către surse verzi pentru producția de energie (a se vedea anexa 5). Legea privind decarbonizarea, prevăzută să fie adoptată în iunie 2022, va stabili un calendar concret pentru eliminarea treptată a cărbunelui și a lignitului în toate siturile de producție din țară și va prevedea atingerea unor obiective concrete pentru producția de energie verde. Investițiile semnificative sprijinite de plan și de Fondul pentru o tranziție justă vor contribui la abordarea impactului tranziției verzi pe plan social și pe planul ocupării forței de muncă (a se vedea anexa 6).

Digitalizarea administrației publice

Planul vizează modernizarea administrației publice prin abordarea fragmentării și a lipsei de interoperabilitate și prin eliminarea barierelor birocratice inutile. În cadrul indicelui economiei și societății digitale, în ultimii ani România s-a clasat pe ultimul loc în ceea ce privește dimensiunea serviciilor publice digitale (a se vedea anexa 8). Planul propune un set ambițios de reforme și investiții, pentru care sunt alocate peste 3 miliarde EUR. Acesta se axează pe introducerea unei legi privind interoperabilitatea și pe dezvoltarea și implementarea unui cadru unitar pentru un sistem de tip *cloud* guvernamental care să conecteze până la 30 de instituții publice. Digitalizarea administrației publice urmează,

de asemenea, o abordare sectorială prin măsuri legate de e-sănătate, digitalizarea sistemului de justiție, mediul înconjurător, ocuparea forței de muncă și protecția socială și implementarea unor formulare electronice pentru achizițiile publice. Introducerea sistemului de identificare electronică pentru o mare parte a populației va facilita accesul publicului la o gamă largă de servicii electronice.

Reforma fiscală și a pensiilor

Planul include un set cuprinzător de reforme și investiții pentru a aborda principalele provocări în materie fiscală. Printre acestea se numără reforme ale administrației fiscale, ale sistemului fiscal, ale cadrului bugetar public și o analiză a cheltuielilor, scopul acestora fiind ca România să iasă din procedura aplicabilă deficitelor excesive până în 2024.

Reforma sistemului de pensii este un element central al planului, pentru a asigura sustenabilitatea finanțelor publice și a corecta inechitățile. Noua legislație, care va intra în vigoare în T1 2023, va adapta actualul sistem de pensii la îmbătrânirea populației și va consolida principiul contributivității. Reforma va reduce posibilitățile de pensionare anticipată, va oferi stimulente pentru amânarea pensionării, va revizui pensiile speciale și va spori gradul de adecvare al pensiilor minime și mai mici. Aceasta va introduce, de asemenea, o nouă formulă de calcul și o nouă regulă de indexare și va asigura viabilitatea financiară a pilonului II (și anume sistemul de pensii private obligatorii) al sistemului de pensii. Noua legislație va contribui la menținerea cheltuielilor totale brute cu pensiile publice (incluzând toate sistemele de pensii publice existente) la un nivel stabil de 9,4 % din PIB pe termen lung (2022-2070) și va prevedea un mecanism de frânare pentru eventualitatea în care plafonul cheltuielilor ar fi depășit. Reforma va contribui, de asemenea, la modernizarea sistemului de pensii, prin introducerea de aplicații și servicii digitale.

Educație și politici sociale

PNRR va sprijini educația și dezvoltarea competențelor, alocând 12,4 % din bugetul total pentru astfel de măsuri. Printre măsurile vizate se numără punerea în aplicare a diferitelor reforme prezentate în proiectul „România Educată", care prevede o restructurare aprofundată a sistemului de educație și formare până în 2030. Alte reforme și investiții vizează educația timpurie, reducerea părăsirii timpurii a școlii, creșterea calității educației și formării profesionale și îmbunătățirea infrastructurii educaționale. Măsurile vor sprijini, de asemenea, dezvoltarea competențelor digitale ale studenților și ale profesorilor.

Planul abordează, de asemenea, sărăcia și inegalitatea din România, care sunt printre cele mai ridicate din UE, contribuind astfel la punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale. Reformele sociale vizează sprijinirea copiilor, a persoanelor cu dizabilități și a persoanelor în vârstă, precum și formalizarea muncii casnice. Reforma venitului minim de incluziune vizează îmbunătățirea eficienței prestațiilor de asistență socială prin extinderea acoperirii, creșterea gradului de adecvare și îmbunătățirea stimulentelor pentru ocuparea unui loc de muncă. Strategia națională privind îngrijirea de lungă durată ar trebui să contribuie la abordarea nevoilor unei societăți în curs de îmbătrânire. Dezinstituționalizarea persoanelor cu dizabilități ar trebui să accelereze integrarea acestora în comunitate. Planul prevede, de asemenea, instituirea unui nou mecanism de stabilire a salariului minim, pe baza unor criterii obiective și în consultare cu partenerii sociali.

Reziliența în materie de sănătate

Pandemia a scos la iveală fragilitatea sistemului de îngrijiri de sănătate. Planul va utiliza 2,85 miliarde EUR pentru a crește acoperirea cu servicii de sănătate și calitatea acestora. Noua Agenție pentru Dezvoltarea

Caseta 2.1:

Principalele rezultate preconizate în cadrul Planului național de redresare și reziliență pentru perioada 2022-2023

- Legea privind decarbonizarea
- Dezafectarea capacității de producție a energiei electrice pe bază de cărbune
- Adoptarea Strategiei naționale de siguranță rutieră
- Adoptarea Strategiei naționale de securitate cibernetică pentru perioada 2021-2026
- Adoptarea unei noi legi privind dialogul social
- Începerea punerii în aplicare a Programului național pentru reducerea abandonului școlar
- 750 de unități de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar vor primi granturi pentru a sprijini elevii care trec de la învățământul gimnazial la cel liceal
- Înființarea Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Infrastructurii în Sănătate (ANDIS)

Infrastructurii în Sănătate (ANDIS) ar trebui să supravegheze construirea și gestionarea unora dintre cele 25 de spitale prevăzute în plan. Se va acorda prioritate comunităților marginalizate, iar multe dintre cabinetele de medicină de familie, centrele comunitare integrate și ambulatoriile nou-construite sau renovate vor fi situate în regiunile cu cele mai mari nevoi. Prin intermediul planului, România va înregistra progrese în ceea ce privește modernizarea întârziată a infrastructurii naționale de sănătate pentru a contribui la asigurarea coeziunii sociale și a unui acces sporit la îngrijiri de sănătate (a se vedea anexa 14).

Administrația publică

Planul vizează creșterea independenței, a calității și a eficienței sistemului de justiție, precum și sporirea capacității, a transparenței și a eficacității administrației publice. O mai bună coordonare și monitorizare la nivel central a inițiativelor politice și legislative le va oferi întreprinderilor și persoanelor fizice un cadru normativ mai coerent și mai transparent. Planul vizează creșterea independenței, a calității și a eficienței sistemului judiciar, precum și îmbunătățirea capacității acestuia de a investiga și de a urmări infracțiunile de corupție, acest lucru fiind esențial pentru protejarea intereselor financiare ale UE. Sistemul de achiziții publice va fi modernizat. Reformele guvernanței corporative a întreprinderilor de stat vor spori rentabilitatea acestora și vor asigura condiții de concurență echitabile.

Cercetare, dezvoltare și inovare (CDI)

Planul prevede mai multe măsuri de îmbunătățire a sistemului de CDI. Planul sprijină integrarea organizațiilor de cercetare în Spațiul european de cercetare și capacitatea acestora de a accesa fonduri europene pentru CDI, precum și schemele de granturi care vizează atragerea și recompensarea talentelor. Acesta oferă, de asemenea, un cadru pentru a raționaliza guvernanța CDI, a reforma cariera de cercetător și a consolida cooperarea dintre întreprinderi și sectorul cercetării. În acest scop, în plan se solicită sprijin din partea

Mecanismului de sprijin al politicilor din cadrul programului Orizont Europa pentru perioada 2021-2022, în vederea punerii în aplicare a recomandărilor detaliate în viitorul mecanism de sprijin al politicilor din cadrul programului Orizont Europa pentru perioada 2021-2022.

ALTE PRIORITĂȚI VIITOARE

Pe lângă provocările abordate de PNRR, prezentate mai sus, România se confruntă cu provocări suplimentare care nu sunt suficient acoperite în plan. Sunt necesare mai multe eforturi pentru a spori capacitatea de inovare și competitivitatea sectorului privat în toate regiunile, pentru a aborda inegalitățile din ce în ce mai mari și a extinde măsurile de activare, precum și pentru a consolida capacitatea bugetară locală. Abordarea acestor provocări va contribui, de asemenea, la realizarea de progrese suplimentare în vederea atingerii ODD legate de educația de calitate (ODD 4), egalitatea de gen (ODD 5), munca decentă și creșterea economică (ODD 8), dezvoltarea durabilă (ODD 9), reducerea inegalităților (ODD 10) și capacitatea internă de colectare a impozitelor (ODD 17) (a se vedea anexa 1). Fondurile UE pot contribui în mod semnificativ la abordarea acestor provocări, dar va fi necesară o capacitate administrativă solidă pentru a se asigura că fondurile sunt utilizate cu eficacitate.

Consolidarea capacității de inovare și a competitivității

În România, productivitatea a crescut semnificativ, dar trebuie să se recupereze decalajul amplu față de restul UE. În ultimii 20 de ani, productivitatea muncii a crescut mai mult decât în restul UE (în medie cu 7,6 % pe an), dar România este încă în urmă (a se vedea graficul 3.1 și anexa 10). În special IMM-urile, coloana vertebrală a economiei, au o productivitate medie de trei ori mai mică decât media UE. În timp ce IMM-urile care beneficiază de mari investiții străine directe sunt mai sofisticate și inovatoare și contribuie la creșterea productivității țării, IMM-urile care nu beneficiază de sprijin străin rămân adesea subcapitalizate, nu sunt bine integrate în lanțurile valorice globale și întâmpină dificultăți în a absorbi tehnologiile. Acestea au nevoie de un ecosistem diferit pentru a putea prospera.

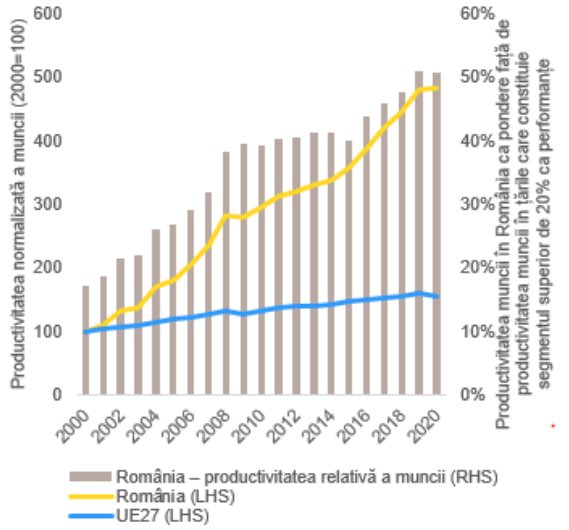
România are nevoie de un mediu de afaceri competitiv. Principalele ingrediente pentru un sistem de producție de succes sunt reunite, dar acestea trebuie să fie mai bine integrate. În acest sens, trebuie să se încurajeze interacțiunea dintre întreprinderile cu capital străin și întreprinderile orientate spre piața internă, să se creeze parteneriate între mediul științific și industrie, să se sporească competitivitatea piețelor pentru profesii și să se faciliteze accesul la finanțare.

România se confruntă cu dificultăți în ceea ce privește inovarea, iar capacitatea întreprinderilor de a absorbi tehnologiile rămâne limitată. Cheltuielile brute cu CD sunt printre cele mai scăzute din UE (a se vedea anexa 9). La nivel de întreprindere, cheltuielile cu CD sunt semnificativ mai mici decât media din restul UE. Întreprinderile cu capital străin au o capacitate mai mare de a se adapta la noile tehnologii în comparație cu întreprinderile naționale similare. Numărul relativ de start-upuri de tehnologie și de întreprinderi de tehnologie cu o rată mare de creștere (care sunt adesea motoare ale inovării) este mai mic decât în alte state membre.

Dinamica inovării este în creștere, dar se concentrează în câteva regiuni. Sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor este în plină expansiune, dar mai ales în regiunile București-Ilfov, Vest și Nord-Vest. Apar o serie de centre de inovare. De exemplu, actori privați și publici din regiunea Nord-Est, împreună cu agenția de dezvoltare regională, au creat o comunitate de antreprenori de succes pentru a-i îndruma pe cei care înființează start-upuri și a stimula antreprenoriatul. Cu toate acestea, astfel de inițiative rămân sporadice și nu există

o viziune strategică pentru ecosistemul start-upurilor. În fine, în afara centrelor mari, institutele de cercetare își pierd treptat capacitatea (deja limitată) de a genera activități de cercetare relevante pentru politici sau întreprinderi.

Graficul 3.1: **Creșterea productivității și diferențialul de productivitate în România**

Sursa: Comisia Europeană

Deși încă puțin frecvente, parteneriatele dintre mediul științific și industrie pot contribui la reducerea decalajelor în materie de inovare. Prin intermediul acestor parteneriate, întreprinderile pot aborda aspecte critice care afectează domeniile de activitate centrale și tehnologiile de bază, își pot îmbunătăți accesul la utilaje avansate și la oameni de știință calificați și își pot actualiza practicile și capacitățile de management. Cu toate acestea, România are dificultăți în ceea ce privește crearea unor astfel de parteneriate. Activitățile antreprenoriale ale cadrelor universitare primesc sprijin redus (finanțarea este neregulată și limitată), iar întreprinderile adesea nu au obiective de inovare sau strategii cu privire la modul în care pot fi atinse obiectivele respective.

România utilizează deja elemente pentru a facilita transferul de cunoștințe, dar trebuie să le completeze. S-au creat entități pentru transferul de tehnologie, cu scopul de a pune în legătură cercetătorii și întreprinderile interesate să aplice rezultatele proiectelor de cercetare și de a dezvolta drepturi de proprietate intelectuală pentru personalul academic. În pofida unei ușoare creșteri a finanțării pentru parteneriatele public-privat și activitățile de transfer de tehnologie, aceste entități rămân subfinanțate și par să funcționeze fără o direcție strategică clară. Birourile de transfer de tehnologie din cadrul universităților sunt încă mici, personalul acestora nu este, în mare măsură, instruit și nu există o structură comună care să le coordoneze și să le orienteze activitățile ([7]).

Pentru ca transferul și absorbția de cunoștințe să se realizeze cu succes, rezultatele cercetării trebuie să fie mai apropiate de nevoile industriei. Institutele de cercetare nu pot furniza întotdeauna aceste rezultate, parțial din cauza peisajului extrem de fragmentat al cercetării. În 2018, majoritatea universităților de stat aveau mai puțin de 10 000 de studenți, iar o treime aveau mai puțin de 5 000 de studenți ([8]). Universitățile și centrele de cercetare ar putea deservi cu mai multă eficacitate comunitățile de afaceri dacă ar explora sinergiile și ar pune în comun resursele, fără a-și rupe legăturile cu industria locală.

Întreprinderile competitive au nevoie de piețe funcționale pentru serviciile profesionale. Unele dintre aceste servicii, cum ar fi cele oferite de avocați, notari și contabili, sunt esențiale pentru operațiunile comerciale curente. Ele permit întreprinderilor (în special celor mici) să externalizeze sarcinile de sprijin și să se concentreze asupra activității lor principale, sporindu-și astfel productivitatea. Piețele de servicii deschise și competitive, cu bariere reduse la intrare, sunt, prin urmare, esențiale pentru a asigura competitivitatea României.

Unele piețe de servicii profesionale sunt în continuare foarte restricționate. Avocații au nevoie de două licențe pentru a-și desfășura activitatea (una eliberată de organismul profesional și alta de autoritatea de stat) și fac obiectul unor cerințe stricte de intrare. Conduita acestora (stabilirea prețurilor, publicitatea și cooperarea interprofesională)

([7]) CE (2017)

([8]) OCDE-CE (2019).

este, de asemenea, reglementată mai strict decât în majoritatea țărilor UE. În anumite circumstanțe, din cauza controlului prețurilor, notarii și-au stabilit în coluziune tarifele ([9]). Contabilii și consilierii fiscali trebuie să fie membri ai camerelor respective și, pe lângă examenele profesionale obligatorii, trebuie să îndeplinească numeroase cerințe privind nivelul minim de educație și formare. Consiliul Concurenței din România încurajează în mod activ eliminarea birocrației și a barierelor excesive la intrarea pe piețele de servicii – în special în ceea ce privește notarii și, mai recent, contabilii.

Reevaluarea barierelor la intrare ar putea fi benefică. Identificarea cerințelor care pot garanta cu eficacitate un standard minim de calitate și eliminarea simultană a celor care sunt excesiv de discriminatorii ar putea sprijini concurența și ar putea aduce beneficii atât consumatorilor, cât și întreprinderilor.

Accesul redus la finanțare este un alt factor esențial care subminează competitivitatea întreprinderilor românești. În ceea ce privește oferta, sectorul financiar este dominat de băncile mari, care impun standarde ridicate de creditare. În ceea ce privește cererea, o mare parte a întreprinderilor fie sunt subcapitalizate, fie au un capital propriu sub nivelul minim cerut de lege. Start-upurile au adesea venituri și garanții instabile. Educația financiară precară în rândul întreprinderilor (și al cetățenilor) este un alt obstacol major în calea dezvoltării piețelor financiare. În consecință, intermedierea financiară rămâne scăzută, în special pentru întreprinderile naționale din alte zone decât cele metropolitane ([10]).

Intermedierea financiară trebuie să se adapteze la caracteristicile pieței. Stimulentele pentru atragerea investitorilor providențiali, precum și fondurile de investiții în societăți necotate și fondurile cu capital de risc, care în prezent nu sunt larg răspândite (a se vedea anexa 10), ar putea contribui la diversificarea sectorului financiar. Microcreditele, care deși în prezent sunt dispersate și fragmentate, pot încuraja antreprenoriatul, în special în zonele îndepărtate ([11]). În fine, se preconizează că Banca Națională de Dezvoltare, care urmează să fie înființată în temeiul PNRR, va facilita accesul IMM-urilor la finanțare și va încuraja incubarea și accelerarea dezvoltării start-upurilor.

Îmbunătățirea accesului la servicii sociale, inclusiv la politici active pe piața muncii, și la educație pentru grupurile dezavantajate

Anumite grupuri societale se confruntă cu o sărăcie extremă. România are una dintre cele mai mari ponderi ale persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială din UE. În 2020, raportul dintre chintila superioară și cea inferioară (20%) ale distribuției veniturilor (S80/S20) rămâne printre cele mai ridicate din UE. Grupurile dezavantajate, cum ar fi lucrătorii nedeclarați, persoanele care desfășoară o activitate independentă în agricultură, romii, persoanele cu dizabilități, persoanele în vârstă și persoanele fără adăpost sunt printre cele mai afectate și se confruntă cu un nivel de risc peste media UE. În cazul populației rome în special, inițiativele pentru integrarea efectivă pe piața forței de muncă și acoperirea efectivă de către serviciile publice sunt limitate. Sărăcia în rândul copiilor a crescut de la 40 % în 2019 la 41,5 % în 2020 și rămâne printre cele mai ridicate din UE. Sărăcia energetică a gospodăriilor vulnerabile este ridicată, acestea beneficiind de sprijin limitat care să le ajute să facă față impactului creșterii prețurilor energiei. Autoritățile române au adoptat un cadru juridic pentru protecția consumatorilor vulnerabili (Legea nr. 226/2021), care oferă sprijin suplimentar celor expuși riscului de sărăcie din cauza creșterii prețurilor energiei. Abordarea acestor provocări este esențială

([9]) BM (2020), OCDE (2022) și documentul de lucru al serviciilor Comisiei Europene [SWD(2021) 185] care însoțește Comunicarea privind evaluarea și actualizarea recomandărilor de reformă din 2017 în domeniul reglementării serviciilor profesionale.

([10]) OCDE (2022).

([11]) OCDE (2022).

pentru ca România să contribuie la atingerea obiectivului principal al UE pentru 2030 privind reducerea sărăciei.

Accesul la serviciile esențiale și sociale rămâne insuficient, înregistrându-se disparități semnificative între mediul rural și cel urban și între regiuni. Transferurile sociale au un impact foarte scăzut asupra reducerii sărăciei (15,8 % în 2020, comparativ cu media UE de 32,4 %). Se preconizează că reforma „venitului minim de incluziune" din cadrul PNRR, menită să îmbunătățească eficiența prestațiilor actuale de asistență socială, va fi pusă în aplicare treptat începând cu 2022.

Măsurile de activare oferite de serviciile publice de ocupare a forței de muncă (SPOFM), inclusiv în materie de perfecționare și recalificare, rămân limitate. Proporția clienților SPOFM care beneficiază de formare este în scădere, la fel ca și ratele de activitate. Participarea generală la măsurile de activare rămâne printre cele mai scăzute din UE. În 2019, doar aproximativ 8 % dintre persoanele înregistrate ca șomeri au beneficiat de măsuri de activare, iar de cursuri de formare au beneficiat și mai puține persoane. Sprijinul pentru șomeri constă în principal în subvenții pentru ocuparea forței de muncă. Ponderea adulților care participă la activități de învățare, de 4,9 % în 2021, este printre cele mai scăzute din UE și doar 28 % dintre adulți au cel puțin competențe digitale de bază (în comparație cu media UE de 54 % în 2021). În consecință, lipsa de personal calificat și neconcordanța dintre cererea și oferta de competențe persistă ([12]). Este nevoie în mod clar de măsuri specifice (de exemplu perfecționare și recalificare), inclusiv de sporirea substanțială a capacității SPOFM de a oferi parcursuri individualizate și abordări integrate. Cooperarea cu partenerii sociali și cu alți actori relevanți este esențială pentru obținerea de rezultate. Calitatea și amploarea dialogului social rămân limitate, iar partenerii sociali sunt rareori implicați în definirea reformelor sau a evoluțiilor politicilor.

Rezultatele școlare sunt, în general, scăzute, dar în special în rândul grupurilor dezavantajate. Lipsa competențelor de bază, măsurată prin testul PISA, este ridicată la toate nivelurile, chiar și în rândul elevilor din medii socioeconomice avantajate, și indică existența unor provocări structurale care afectează calitatea educației. Cu toate acestea, decalajul în ceea ce privește rezultatele slabe între elevii din cuartila socioeconomică superioară și elevii din cuartila socioeconomică inferioară este unul dintre cele mai mari din UE (a se vedea graficul 3.2), fapt care sugerează o legătură puternică între statutul socioeconomic și rezultatele școlare. În plus, elevii dezavantajați tind să se concentreze în anumite școli, ceea ce duce la segregare. Peste 50 % dintre copiii romi cu vârste cuprinse între 6 și 15 ani frecventează școli în care majoritatea elevilor sunt romi ([13]) Statutul socioeconomic afectează, de asemenea, așteptările elevilor cu privire la realizările lor viitoare ([14]). Măsurile de îmbunătățire a echității în educație și de furnizare de servicii de sprijin elevilor dezavantajați sunt în continuare insuficiente.

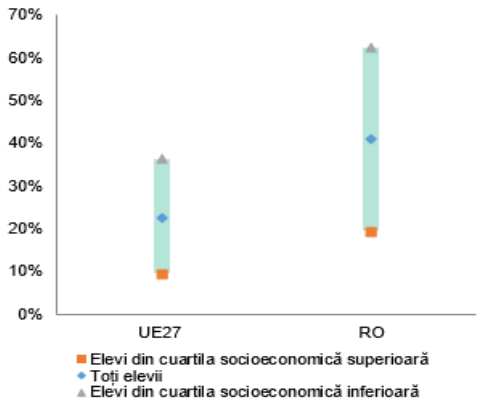
Disparitățile dintre mediul rural și cel urban în ceea ce privește educația persistă. Peste 40 % dintre copiii din clasele primare și din învățământul secundar inferior din România frecventează școli din zonele rurale, care au rezultate școlare mai scăzute. În 2021, 37 % dintre absolvenții clasei a opta din școlile din zonele rurale care au participat la evaluarea națională nu au obținut punctajul minim de trecere (acest procentaj a fost de 11 % în școlile din zone urbane). Starea infrastructurii educaționale în zonele rurale este mai precară decât în mediul urban, inclusiv în ceea ce privește clădirile, laboratoarele și conexiunile la internet.

([12]) Aproximativ 36 % dintre lucrători nu lucrează în domeniul lor de studii, România plasându-se astfel pe primul loc în UE în cazul acestei neconcordanțe (media UE este de 28,6 %).

([13]) Ancheta privind romii din 2021, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (urmează să fie publicată)

([14]) Dintre elevii cu vârsta de 15 ani care au participat la testul PISA în 2018, doar 33 % din cuartila cea mai săracă se așteaptă să urmeze studii superioare, comparativ cu procentajul de 87,3 % din rândul elevilor mai avantajați.

Graficul 3.2: **Rezultate slabe la citire în funcție de statutul socioeconomic**

Sursa: Comisia Europeană

Disparitățile în ceea ce privește accesul la o educație de bună calitate s-au accentuat în timpul pandemiei. România înregistrează una dintre cele mai ridicate rate de părăsire timpurie a școlii din UE (15,3 % în 2021, comparativ cu media UE de 9,7 %). Între 2020 și 2021, rata a rămas relativ stabilă. Cu toate acestea, efectele crizei provocate de pandemia de COVID-19 ar putea agrava riscul de părăsire timpurie a școlii, care afectează deja îndeosebi elevii din grupurile dezavantajate, printre care se numără romii și elevii din zonele rurale. Prin urmare, criza creează riscuri suplimentare pentru rezultatele și inegalitățile educaționale, din cauza închiderii prelungite a școlilor și a dificultăților cu care se confruntă mulți elevi în ceea ce privește accesul și implicarea efectivă în învățarea la distanță, în special grupurile dezavantajate.

Cadrele didactice se confruntă în continuare cu provocări considerabile. Deși s-au luat deja unele măsuri importante pentru a consolida profesia de cadru didactic, formarea inițială și continuă a cadrelor didactice nu este aliniată suficient la nevoile efective care apar în sala de clasă și este în continuare necesar să se acorde sprijin pentru îmbunătățirea experienței practice. Atragerea profesorilor cu înaltă calificare și a specialiștilor de sprijin în școlile dezavantajate rămâne, de asemenea, o provocare.

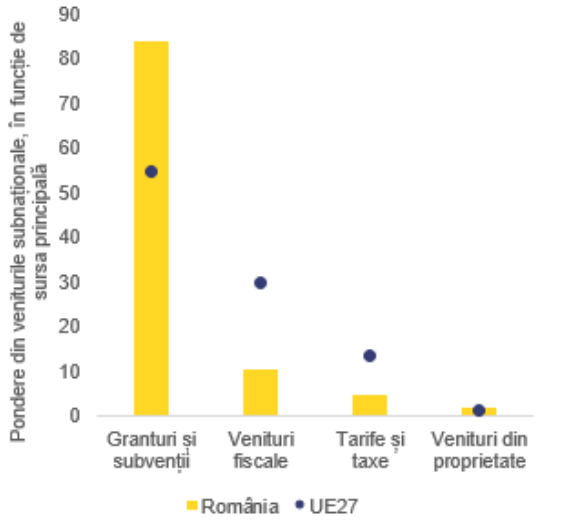
Îmbunătățirea calității și a echității în educație rămâne o provocare. România se numără în continuare printre țările cu cele mai slabe rezultate din UE în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor stabilite în cadrul strategic al spațiului european al educației (a se vedea anexa 13). Sunt necesare, așadar, măsuri suplimentare pentru a remedia unele dintre provocările grave și de lungă durată din sectorul educației din România.

Consolidarea capacității locale

Autoritățile locale din România dispun de resurse proprii limitate. Începând din 1990, administrația centrală a descentralizat anumite responsabilități administrațiilor locale, furnizându-le acestora surse de venituri care rămân foarte scăzute în comparație cu alte state membre. Nevoile în materie de cheltuieli de la nivel subnațional sunt acoperite în mod disproporționat prin transferuri alocate de obicei de administrația centrală (a se vedea graficul 3.3). Prin urmare, sfera de utilizare a acestora este limitată și nu se află sub controlul administrațiilor locale ([15]).

([15]) SNG-WOFI (2018)

Graficul 3.3: **Venituri subnaționale în funcție de sursă**

Sursa: Comisia Europeană

Această structură bugetară nu capacitează autoritățile locale. De fapt, aceasta le face să acționeze ca utilizatori de fonduri în numele administrației centrale, mai degrabă decât ca unități administrative independente. Ca pondere din cheltuielile subnaționale, investițiile directe locale sunt printre cele mai ridicate din UE, dar sunt finanțate în cea mai mare parte prin transferurile de la bugetul de stat. Lipsa asumării responsabilității, combinată cu deficiențele în materie de gestionare, are ca rezultat, în cele din urmă, servicii și infrastructuri locale de slabă calitate. În același timp, distribuția imprevizibilă a granturilor de egalizare subminează capacitatea de planificare a autorităților locale. Dacă autoritățile locale ar dispune de instrumente fiscale proprii și de o bază de impozitare proprie, asumarea răspunderii și a responsabilității la nivel local ar crește, îmbunătățindu-se astfel serviciile publice.

Finalizarea cadastrului ar extinde baza de impozitare a proprietăților și ar spori veniturile proprii ale autorităților locale. Aproximativ 42 % dintre proprietățile imobiliare din România sunt înregistrate în sistemul informatic integrat de cadastru și carte funciară. Impozitele pe clădiri și pe terenuri reprezintă sursa principală de resurse proprii pentru autoritățile locale, care dispun de o anumită marjă de apreciere în ceea ce privește stabilirea cotelor, într-un interval admisibil prevăzut în Codul fiscal. Veniturile din impozitul pe proprietate rămân reduse (a se vedea anexa 18). Acest lucru se datorează parțial legăturii slabe dintre impozitele recurente pe bunurile imobile și valoarea locuințelor ([16]).

Provocările legate de energie cauzate de situația geopolitică ar trebui să încurajeze securitatea aprovizionării la nivel european.

Având în vedere situația geopolitică actuală, România se confruntă cu provocări legate de energie. Combustibilii fosili au în continuare o pondere ridicată în mixul energetic (70 % din mixul energetic, petrolul și gazele naturale reprezentând aproape 60 %), iar ponderea energiei din surse regenerabile rămâne limitată (20 %). România este al doilea producător de gaze ca mărime din UE, deservind în principal piața internă, dar importă în continuare gaze din Rusia în timpul iernii. Conform datelor din 2020, importurile rusești de gaze naturale au reprezentat 45 % din totalul importurilor de gaze pentru România. ([17]) Pentru a reduce dependența de combustibilii fosili și a asigura o aprovizionare stabilă cu gaze, România trebuie să își diversifice în continuare mixul energetic, să își îmbunătățească eficiența energetică și să intensifice capacitatea de interconectare. În plus, descoperirea zăcămintelor de gaze *offshore* din Marea Neagră ar putea reduce dependența României de gazele naturale rusești și ar putea permite țării să slăbească, prin exporturi, poziția dominantă a Rusiei pe piața regională a energiei. În plus, România intenționează să investească în continuare în energia nucleară.

România s-a angajat să elimine treptat cea mai mare parte a capacității sale de producție pe bază de cărbune (85 %)

([16]) OCDE (2022).

([17]) Eurostat (2020), ponderea importurilor din Rusia în totalul importurilor de gaze naturale. Totalul importurilor include comerțul intra-UE.

până în 2025 și să elimine complet cărbunele până în 2032. Pentru a atinge acest obiectiv ambițios, MRR și alte fonduri ale UE, cum ar fi Fondul pentru modernizare, includ investiții semnificative în decarbonizare pentru instalarea de noi capacități de producție a energiei din surse regenerabile. Cu toate acestea, tranziția verde și creșterea bruscă preconizată a consumului de energie vor necesita modernizări semnificative ale rețelelor de transport al energiei și accelerarea implementării investițiilor în infrastructura verde. Infrastructura pentru asigurarea securității aprovizionării este extrem de importantă. Pentru a sprijini în continuare tranziția climatică și energetică, ar putea fi utilizate și alte surse de finanțare, cum ar fi veniturile din sistemul UE de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS).

România are o capacitate de interconectare a rețelelor electrice mai mică de 10 %, care ar putea fi mărită cu ajutorul unor proiecte realizate cu țările învecinate. Pentru a crește ponderea energiei din surse regenerabile, PNRR include investiții semnificative și proiecte majore de reformă care vor necesita câțiva ani pentru a fi realizate integral, precum și noi proiecte de sprijinire a producției de hidrogen. În ceea ce privește gazele naturale, importurile din Rusia tranzitează Ucraina. România este conectată la alte țări, de exemplu la Ungaria și Bulgaria, dar pentru moment nu există rute alternative sau GNL.

Parcul imobiliar învechit necesită lucrări de renovare care să îi sporească eficiența energetică. Măsurile ar trebui să se concentreze pe creșterea substanțială a performanței energetice, astfel încât cererea de energie să scadă rapid. PNRR al României prevede renovarea a 2,4 milioane m^2 de clădiri publice și, respectiv, a 4,4 milioane m^2 de clădiri rezidențiale, această suprafață reprezentând doar o parte a parcului imobiliar al țării. O mai bună gestionare a consumului de energie al unităților care utilizează combustibili fosili din industrie și din sistemul de încălzire poate permite economii suplimentare de energie, atât în beneficiul cetățenilor, cât și al întreprinderilor.

Cercetarea și inovarea vor fi esențiale pentru tranziția energetică. Pe lângă adoptarea tehnologiilor existente, cercetarea și inovarea sunt esențiale pentru furnizarea de tehnologii noi și disruptive în domeniul energiei din surse regenerabile și de soluții de stocare a energiei pentru a susține tranziția. Alocările financiare adecvate, combinate cu obiective și ținte de finanțare clar definite în materie de cercetare și inovare sunt esențiale.

CONSTATĂRI PRINCIPALE

Planul de redresare și reziliență al României include măsuri de abordare a mai multor provocări structurale prin:

- reforme menite să stimuleze colectarea impozitelor, să îmbunătățească gestionarea cheltuielilor publice și să mărească sustenabilitatea fiscală a sistemului public de pensii, sporind în același timp echitatea acestuia;
- promovarea transportului rutier cu emisii zero și a transferului modal către moduri de transport mai durabile, cum ar fi căile ferate și căile navigabile interioare; modernizarea și reînnoirea infrastructurii feroviare și sprijinirea transportului public, pentru a îmbunătăți calitatea aerului și sustenabilitatea;
- angajamentul de a elimina treptat producția de energie electrică pe bază de cărbune și lignit până în 2032 și de a atinge obiective concrete pentru producția de energie din surse regenerabile;
- digitalizarea administrației publice și a serviciilor publice, inclusiv crearea unui *cloud* guvernamental;
- reforma sistemului de pensii și a salariului minim.

Pe lângă reformele și investițiile din planul de redresare și reziliență, România ar obține beneficii de pe urma următoarelor măsuri:

- o piață a serviciilor pentru întreprinderi mai deschisă și mai competitivă; eliminarea barierelor normative inutile din calea accesului la anumite profesii, în special cele de notar, arhitect și contabil;
- îmbunătățirea relației dintre cercetarea științifică și industrie prin crearea de parteneriate adecvate în domeniul cercetării și dezvoltării;
- abordarea disparităților regionale în ceea ce privește accesul la serviciile sociale, în special în zonele rurale;
- îmbunătățirea situației grupurilor vulnerabile prin îmbunătățirea competențelor și furnizarea unor măsuri de activare mai eficace, inclusiv prin consolidarea semnificativă a capacității serviciilor publice de ocupare a forței de muncă de a oferi sprijin specific și integrat; creșterea atractivității formării profesionale și a formării adulților; promovarea egalității de șanse în sistemul de educație prin îmbunătățirea calității și a caracterului incluziv, în special pentru romi, atât în ceea ce privește educația timpurie, cât și sistemul școlar; reducerea dezechilibrului dintre zonele urbane și cele rurale în ceea ce privește calitatea școlarizării;
- ieșirea din situația de deficit excesiv până în 2024 cel târziu, prin intermediul unei consolidări bugetare menite să asigure o corectare durabilă a deficitului excesiv, vizând în același timp îmbunătățirea calității finanțelor publice și consolidarea potențialului de creștere al economiei;
- reducerea dependenței generale de combustibilii fosili și diversificarea importurilor de combustibili fosili, accelerarea implementării investițiilor în infrastructura verde, modernizarea rețelelor de transport al energiei, acordarea de prioritate investițiilor în interconectarea cu țările învecinate pentru a spori securitatea aprovizionării și creșterea ritmului și a ambiției renovărilor pentru a asigura eficiența energetică a parcului imobiliar și decarbonizarea industriei.

ANEXE

LISTA ANEXELOR

Indicatori de progres transversali 23

Anexa 1: Obiectivele de dezvoltare durabilă 23

Anexa 2: Planul de redresare și reziliență – implementare 25

Anexa 3: Alte instrumente ale UE pentru redresare și creștere 26

Anexa 4: Progresele privind punerea în aplicare a recomandărilor specifice țării 29

Durabilitatea mediului 32

Anexa 5: Pactul verde 32

Anexa 6: Impactul tranziției verzi la nivel social și asupra ocupării forței de muncă 36

Productivitatea 39

Anexa 7: Utilizarea eficientă a resurselor și productivitatea 39

Anexa 8: Tranziția digitală 41

Anexa 9: Inovarea 43

Anexa 10: Industria și piața unică 45

Anexa 11: Administrația publică 48

Echitatea 51

Anexa 12: Provocări în materie de ocupare a forței de muncă, competențe și politică socială în contextul Pilonului european al drepturilor sociale 51

Anexa 13: Educație și competențe 54

Anexa 14: Sănătatea și sistemele de sănătate 56

Anexa 15: Rezultatele economice și sociale la nivel regional 58

Stabilitatea macroeconomică 61

Anexa 16: Principalele evoluții din sectorul financiar 61

Anexa 17: Matricea de evaluare din cadrul procedurii privind dezechilibrele macroeconomice 63

Anexa 18: Fiscalitatea 65

Anexa 19: Principalii indicatori economici și financiari 68

Anexa 20: Analiza sustenabilității datoriei 69

Referințe 72

LISTA TABELELOR

Tabelul A2.1: Elementele principale ale PNRR al României 25
Tabelul A4.1: Tabel recapitulativ privind recomandările specifice adresate țării în 2019, 2020 și 2021 30
Tabelul A5.1: Indicatori referitori la progresele înregistrate în ceea ce privește Pactul verde european dintr-o perspectivă macroeconomică 35
Tabelul A7.1: Indicatori specifici privind utilizarea eficientă a resurselor 40
Tabelul A8.1: Principalii indicatori din cadrul Indicelui economiei și societății digitale 42
Tabelul A9.1: Principalii indicatori privind cercetarea, dezvoltarea și inovarea 44
Tabelul A10.1: Principalii indicatori privind piața unică și industria 47
Tabelul A11.1: Indicatorii privind administrația publică – România 49
Tabelul A13.1: Obiectivele la nivelul UE și alți indicatori contextuali din cadrul strategic al Spațiului european al educației 55
Tabelul A14.1: Principalii indicatori de sănătate 57
Tabelul A15.1: Indicatori specifici la nivel regional – România 59
Tabelul A16.1: Indicatori privind soliditatea financiară 61
Tabelul A17.1: Matricea de evaluare a dezechilibrelor macroeconomice 64
Tabelul A18.1: Indicatori de impozitare 66
Tabelul A19.1: Principalii indicatori economici și financiari 68
Tabelul A20.1: Analiza sustenabilității datoriei pentru România 69
Tabelul A20.2: Harta termică a riscurilor pentru România în materie de sustenabilitate a finanțelor publice 70

LISTA GRAFICELOR

Graficul A1.1: Progresele în direcția îndeplinirii ODD realizate de România în ultimii cinci ani 24
Graficul A2.1: Ponderea fondurilor MRR care contribuie la fiecare pilon de politică 25
Graficul A3.1: Bugetul total al fondurilor structurale și de investiții europene (ESI) pentru perioada 2014-2020, defalcat pe fonduri (miliarde EUR, % din total) 27
Graficul A3.2: Contribuția politicii de coeziune la ODD (miliarde EUR) 27
Graficul A4.1: Progresele realizate de România în ceea ce privește recomandările specifice adresate țării în 2019-2020 (ciclul semestrului european din 2022) 29
Graficul A5.1: Aspectele bugetare ale tranziției verzi Fiscalitate și cheltuieli publice pentru protecția mediului 32
Graficul A5.2: Ponderea în mixul energetic a diferitelor surse (combustibili solizi, petrol, gaze, energie nucleară, surse regenerabile) 33
Graficul A5.3: Zonele terestre protejate și agricultura ecologică 34
Graficul A5.4: Mobilitatea –Ponderea vehiculelor cu emisii zero 34
Graficul A6.1: Provocări legate de tranziția verde echitabilă 36
Graficul A6.2: Sărăcia energetică în funcție de decilii de venit 38
Graficul A7.1: Economia circulară: importanță economică și extindere 39
Graficul A11.1: Punctaje de referință pentru e-guvernare (lhs) și utilizatori ai serviciilor de e-guvernare (rhs) 48
Graficul A11.2: Rezultatele indicatorului privind achizițiile publice în cadrul pieței unice 48
Graficul A14.1: Speranța de viață la naștere (ani) 56
Graficul A14.2: Creșterea preconizată a cheltuielilor publice pentru îngrijiri de sănătate în perioada 2019-2070 (scenariul de referință AWG) 56
Graficul A15.1: Valoarea adăugată brută (VAB) reală pe lucrător 58
Graficul A15.2: Teritoriile cele mai afectate de tranziția climatică – România 59
Graficul A18.1: Indicatori privind sarcina fiscală asupra costului forței de muncă (2021) 66

Prezenta anexă evaluează progresele realizate de România în ceea ce privește obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) din perspectiva celor patru dimensiuni ale sustenabilității competitive. Cele 17 ODD și indicatorii aferenți oferă un cadru de politică în temeiul Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă a ONU. Scopul ODD este de a pune capăt tuturor formelor de sărăcie, de a lupta împotriva inegalităților și de a combate schimbările climatice, asigurându-se, în același timp, faptul că nimeni nu este lăsat în urmă. UE și statele sale membre s-au angajat să respecte acest acord-cadru mondial istoric și să joace un rol activ în maximizarea progreselor în privința atingerii ODD. Graficul de mai jos ([18]) se bazează pe setul de indicatori ai UE privind ODD, elaborat pentru a monitoriza progresele înregistrate în privința ODD în contextul UE.

Deși România are rezultate foarte bune sau îmbunătățite în cazul mai multor indicatori privind ODD legați de *durabilitatea mediului* (ODD 2, 9, 6, 11, 12, 13 și 15), în cazul altor ODD, aceasta trebuie în continuare să recupereze decalajul (ODD 12) sau să își mențină progresele (ODD 7). În ceea ce privește consumul și producția responsabile, România a înregistrat rezultate slabe. Rata sa de utilizare circulară a materialelor este în scădere, în timp ce UE în ansamblu a înregistrat progrese substanțiale (1,3 % față de 12,8 % în 2020). Amprenta asupra materiilor prime a economiei românești a crescut, de asemenea, în mod semnificativ (aproape cu o treime) din 2015, în timp ce, la nivelul UE, aceasta a rămas stabilă. În cazul altor indicatori legați de obiectivele „Politici climatice", „Viața terestră" și „Orașe și comunități durabile", rezultatele au fost mai bune. PNRR va ajuta în continuare România să abordeze provocările actuale, în special prin reforme puternice menite să sprijine economia circulară și să îmbunătățească gestionarea deșeurilor, dar și prin reforme emblematice privind eliminarea treptată a cărbunelui și decarbonizarea transportului rutier.

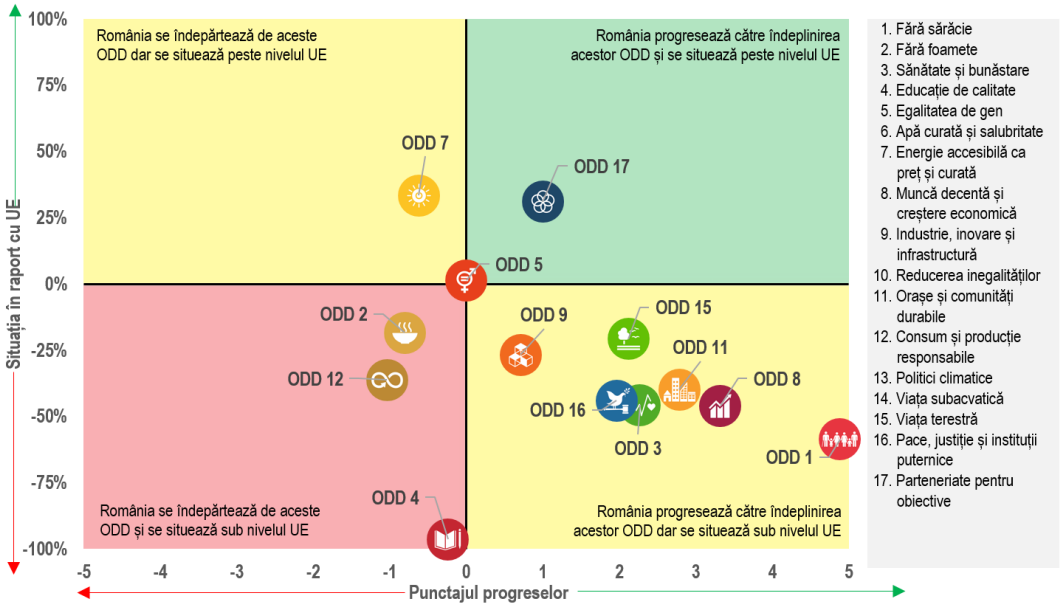
Deși România și-a îmbunătățit rezultatele în cazul majorității indicatorilor ODD legați de *echitate* (ODD 1, 2, 3, 8 și 10), în cazul altor ODD (4 și 5), aceasta trebuie în continuare să recupereze decalajul. Între 2015 și 2020, sărăcia și deprivarea au scăzut, iar rezultatele de bază privind starea de sănătate în general s-au îmbunătățit. Cu toate acestea, bilanțul României în ceea ce privește egalitatea de gen este îngrijorător, deoarece participarea femeilor pe piața forței de muncă rămâne scăzută: între 2015 și 2020, disparitatea de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă a crescut de la 17,7 puncte procentuale la 19,3 puncte procentuale, în timp ce în UE, în aceeași perioadă, aceasta a rămas stabilă la aproximativ 11 puncte procentuale. România trebuie, de asemenea, să recupereze decalajul în materie de calitate a educației, întrucât participarea la educația timpurie a scăzut cu 6,6 % între 2014 și 2019 (tendința la nivelul UE fiind stabilă). Măsurile prevăzute în PNRR privind digitalizarea educației și un sistem de granturi pentru reducerea ratei abandonului școlar vor contribui la abordarea acestor provocări.

România a obținut rezultate mai bune în cazul unor indicatori legați de *productivitate* (ODD 8 și 9), dar în cazul altora (ODD 4) trebuie să recupereze decalajul. România a înregistrat rezultate bune, reducând la jumătate rata șomajului de lungă durată între 2015 și 2020, aceasta situându-se sub media UE în 2020 (1,5 % față de 2,4 %). Cheltuielile publice pentru CD se mențin însă la un nivel stabil scăzut (0,47 % în 2020 față de media UE de 2,32 %), ceea ce afectează capacitățile industriale și producția sa de brevete. Rata de absolvire a învățământului terțiar (24,9 % în 2020) este, de asemenea, în scădere, spre deosebire de creșterea generală înregistrată în UE în ultimii 5 ani. Pentru a aborda provocările legate de productivitate, PNRR cuprinde măsuri de modernizare și digitalizare a infrastructurii

([18]) Pentru seturi de date detaliate privind diferitele ODD, a se vedea raportul anual al ESTAT intitulat „Sustainable development in the European Union", https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-03-21-096. Date cuprinzătoare specifice fiecărei țări privind progresele pe termen scurt ale statelor membre pot fi găsite la adresa: https://ec.europa.eu/eurostat/product?code=KS-09-22-019.

universitare, acordarea de granturi pentru laboratoarele IT și *smart lab*-uri și dezvoltarea de resurse educaționale deschise.

Graficul A1.1: **Progresele în direcția îndeplinirii ODD realizate de România în ultimii cinci ani**

Pentru seturi de date detaliate privind diferitele ODD, a se vedea raportul anual al ESTAT intitulat „Sustainable development in the European Union", https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-03-21-096. Date cuprinzătoare specifice fiecărei țări privind progresele pe termen scurt ale statelor membre pot fi găsite la adresa: Principalele constatări – Indicatori de dezvoltare durabilă – Eurostat (europa.eu)

Sursa: Eurostat, ultima actualizare: 28 aprilie 2022. Datele se referă în principal la perioadele 2015-2020 și 2016-2021.

România a obținut rezultate mai bune în cazul indicatorilor privind ODD legați de creșterea economică și ocuparea forței de muncă (ODD 8), dar persistă deficiențe în ceea ce privește statul de drept și percepția corupției (ODD 16). PIB-ul pe cap de locuitor a crescut ceva mai rapid decât media UE (cu 2,1 % față de 1,7 %), la fel ca și rata de ocupare a forței de muncă. În ceea ce privește instituțiile, situația este variabilă și există în continuare preocupări cu privire la respectarea statului de drept. Procentul populației care raportează infracțiuni sau acte de violență a scăzut cu o treime între 2015 și 2020, nivelul de 8,8 % fiind mai mic decât media UE (11 % în 2021). Se preconizează că PNRR va spori eficacitatea sistemului judiciar și lupta împotriva corupției și va contribui la îmbunătățirea încrederii în administrația publică.

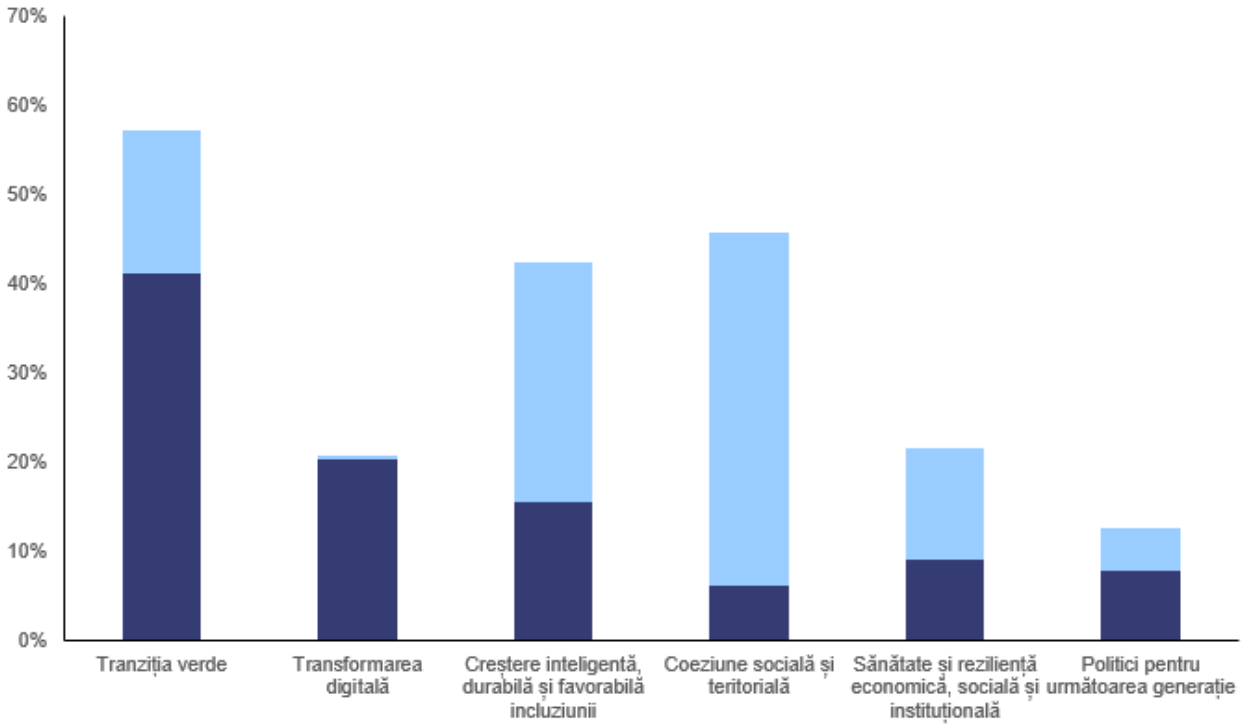
Mecanismul de redresare și reziliență (MRR) este elementul central al eforturilor UE de sprijinire a redresării în urma pandemiei de COVID-19, de accelerare a dublei tranziții și de consolidare a rezilienței la șocuri viitoare. România și-a prezentat planul național de redresare și reziliență (PNRR) la 31 mai 2021. Evaluarea pozitivă a Comisiei din 28 septembrie 2021 și aprobarea Consiliului din 29 octombrie 2021 permit plata a 14,2 miliarde EUR sub formă de granturi și a 14,9 miliarde EUR sub formă de împrumuturi în cadrul MRR în perioada 2021-2026. Acordurile de finanțare și de împrumut au fost semnate la 25 noiembrie 2021 și, respectiv, la 15 decembrie 2021. Elementele principale ale PNRR al României sunt prezentate în tabelul A2.1. Ponderea fondurilor care contribuie la fiecare dintre cei șase piloni de politică ai MRR este prezentată în graficul A2.1.

Tabelul A2.1: **Elementele principale ale PNRR al României**

Alocare totală	14,2 miliarde EUR sub formă de granturi (6,5 % din PIB-ul din 2019) și 14,9 miliarde EUR sub formă de împrumuturi
Investiții și reforme	122 de investiții și 64 de reforme
Numărul total al jaloanelor și țintelor	507
Impact macroeconomic estimat (1)	Creșterea PIB-ului cu 1,8 %-2,9 % până în 2026 (0,2 % reprezentând efecte de propagare)
Prefinanțare plătită	1,8 miliarde EUR sub formă de granturi (decembrie 2021) și 1,9 miliarde EUR sub formă de împrumuturi (ianuarie 2022)
Prima tranșă	România nu a prezentat încă prima cerere de plată

(1) A se vedea Pfeiffer P., Varga J. și in 't Veld J. (2021), „Quantifying Spillovers of NGEU investment", documentul de reflecție nr. 144 privind economia europeană și Afman et al. (2021), „An overview of the economics of the Recovery and Resilience Facility", raport trimestrial privind zona euro (QREA), vol. 20, nr. 3, p. 7-16.
Sursa: "Metode de testare", Comisia Europeană 2022.

Graficul A2.1: **Ponderea fondurilor MRR care contribuie la fiecare pilon de politică**

(1) Fiecare măsură contribuie la două domenii de politică din cadrul celor șase piloni; prin urmare, contribuția totală la toți pilonii afișată în acest grafic se ridică la 200 % din costul estimat al celor 22 de programe de redresare și reziliență aprobate în 2021. Partea inferioară reprezintă cuantumul aferent pilonului primar, iar partea superioară – cuantumul aferent pilonului secundar.
Sursa: Tabloul de bord privind Mecanismul de redresare și reziliență
https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html

Bugetul UE în valoare de peste 1,2 mii de miliarde EUR pentru perioada 2021-2027 este pârghia de investiții menită să contribuie la punerea în aplicare a priorităților UE. Susținut de o sumă suplimentară de aproximativ 800 de miliarde EUR prin intermediul NextGenerationEU și al celui mai mare instrument al său, Mecanismul de redresare și reziliență, bugetul UE oferă resurse semnificative pentru a sprijini redresarea și creșterea durabilă.

În perioada 2021-2027, fondurile politicii de coeziune a UE ([19]) vor sprijini realizarea, în România, a unor obiective de dezvoltare pe termen lung prin investiții de 32,45 miliarde EUR ([20]), incluzând 2 139,7 milioane EUR din Fondul pentru o tranziție justă pentru a atenua efectele socioeconomice ale tranziției verzi în regiunile cele mai vulnerabile. Acordurile de parteneriat și programele din cadrul fondurilor politicii de coeziune pentru perioada 2021-2027 țin seama de recomandările și de orientările în materie de investiții specifice țării pentru perioada 2019-2020 care au fost furnizate în cadrul semestrului european, asigurând sinergii și complementarități cu alte fonduri ale UE. În plus, România va beneficia de un sprijin în valoare de 15,1 miliarde EUR pentru perioada 2023-2027 din partea politicii agricole comune, care sprijină durabilitatea socială, a mediului și economică, precum și inovarea în agricultură și în zonele rurale, contribuind la Pactul verde european și asigurând securitatea alimentară pe termen lung.

În perioada 2014-2020, fondurile structurale și de investiții europene pentru România trebuiau să investească 34,76 miliarde EUR ([21]) din bugetul UE. Investițiile totale, inclusiv finanțarea națională, se ridică la 40,97 miliarde EUR (graficul A3.1), reprezentând aproximativ 3,09 % din PIB pentru perioada 2014-2020 și 58,03 % din investițiile publice ([22]). Până la 31 decembrie 2021, 128 % din total a fost alocat unor proiecte specifice, iar 54 % a fost raportat drept cheltuit, 18,76 miliarde EUR urmând a fi cheltuite până la sfârșitul anului 2023 ([23]). Dintre cele 11 obiective, cele mai relevante pentru a fi finanțate prin intermediul politicii de coeziune în România sunt infrastructura de rețea în domeniul transporturilor și energiei, protecția mediului și utilizarea eficientă a resurselor, asigurarea unor locuri de muncă sustenabile și de calitate, incluziunea socială și economia cu emisii scăzute de dioxid de carbon (în total 19,05 miliarde EUR). Până la sfârșitul anului 2020, investițiile din cadrul politicii de coeziune au sprijinit peste 4 500 de întreprinderi și au contribuit la îmbunătățirea aprovizionării cu apă a peste 300 000 de persoane și la îmbunătățirea eficienței energetice a peste 33 000 de gospodării. Prin investițiile destinate politicilor din cadrul Fondului social european (FSE) au fost sprijiniți peste 120 000 de șomeri și persoane inactive, s-au furnizat servicii integrate unui număr de 56 000 de persoane vulnerabile, 480 000 de persoane au beneficiat de servicii de asistență medicală preventivă, iar peste 41 000 de cadre didactice au beneficiat de formare, în special pentru a răspunde nevoilor grupurilor vulnerabile. În plus, peste 17 milioane de pachete cu produse alimentare și de igienă au fost distribuite unor persoane vulnerabile din punct de vedere social.

([19]) Fondul european de dezvoltare regională (FEDR), Fondul social european Plus (FSE+), Fondul de coeziune (FC), Fondul pentru o tranziție justă (FTJ), Interreg.

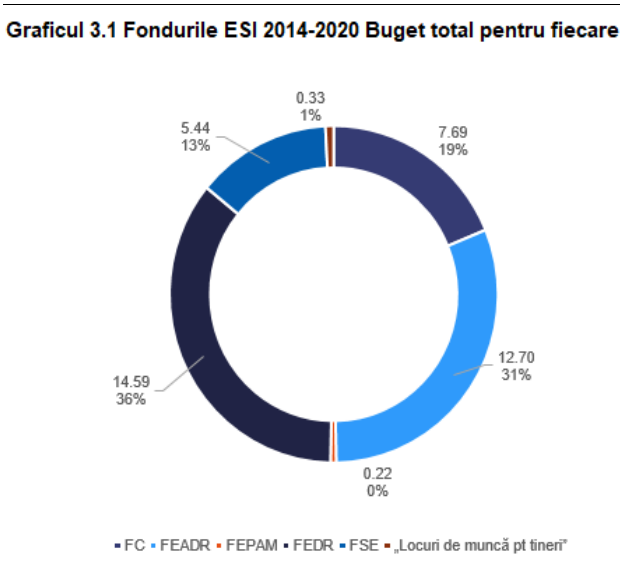
([20]) Prețuri curente, sursa: Platforma de date deschise privind coeziunea

([21]) Fondurile ESI includ fondurile politicii de coeziune (FEDR, FSE+, FC, Interreg), Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM). În conformitate cu regula „N+3", fondurile angajate pentru perioada 2014-2020 trebuie cheltuite până cel târziu în 2023 (până în 2025 în cazul FEADR). Sursa datelor: Platforma de date deschise privind coeziunea, data-limită era 31.12.2021 pentru FEDR, FSE+, FC, Interreg; data-limită era 31.12.2020 pentru FEADR și FEPAM.

([22]) Investițiile publice constau în formarea brută de capital fix plus transferurile de capital din partea administrației publice.

([23]) Inclusiv REACT-EU. Date privind fondurile ESI se găsesc la adresa https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/RO

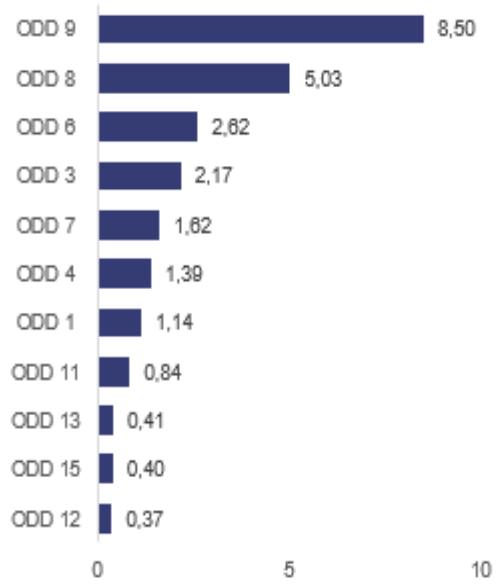
Graficul A3.1: **Bugetul total al fondurilor structurale și de investiții europene (ESI) pentru perioada 2014-2020, defalcat pe fonduri (miliarde EUR, % din total)**

(1) Fondurile ESI includ fondurile politicii de coeziune (FEDR, FSE+, FC, Interreg), Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM). În conformitate cu regula „N+3", fondurile angajate pentru perioada 2014-2020 trebuie cheltuite până cel târziu în 2023 (până în 2025 în cazul FEADR).
Sursa: Platforma de date deschise privind coeziunea, data-limită era 31.12.2021 pentru FEDR, FSE+, FC, Interreg; data-limită era 31.12.2020 pentru FEADR și FEPAM.

Fondurile politicii de coeziune contribuie deja în mod substanțial la îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD). În România, fondurile politicii de coeziune (graficul A3.2) sprijină 11 dintre cele 17 ODD, la atingerea obiectivelor contribuind până la 93 % din cheltuieli.

Graficul A3.2: **Contribuția politicii de coeziune la ODD (miliarde EUR)**

(1) ODD 1: Fără sărăcie, ODD 3: Sănătate și bunăstare, ODD 4: Educație de calitate, ODD 6: Apă curată și salubritate, ODD 7: Energie accesibilă ca preț și curată, ODD 8: Condiții de muncă decente și creștere economică, ODD 9: Industrie, inovare și infrastructură, ODD 11: Orașe și comunități durabile, ODD 12: Consum și producție responsabile, ODD 13: Politici climatice, ODD 15: Viața terestră.
Sursa: Comisia Europeană, DG REGIO.

Prin instrumentul REACT-EU (Asistența de redresare pentru coeziune și teritoriile Europei) din cadrul NextGenerationEU, România a primit, pe lângă sumele alocate în cadrul politicii de coeziune pentru perioada 2014-2020, o finanțare suplimentară în valoare de 1 540 de milioane EUR pentru a asigura o redresare echilibrată, a stimula convergența și a oferi un sprijin vital regiunilor în urma pandemiei de COVID-19. REACT-EU a oferit IMM-urilor din România sprijin sub formă de capital circulant și investiții productive. Acesta a contribuit la schemele privind reducerea timpului de muncă, a consolidat sistemul sanitar, educația, formarea și dezvoltarea competențelor, a promovat eficiența energetică și a redus deprivarea materială prin furnizarea directă de alimente.

Inițiativa pentru investiții ca reacție la coronavirus ([24]) a oferit României primul

([24]) Aceasta a realocat resursele fondurilor ESI în conformitate cu Regulamentul (UE) 2020/460 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 martie 2020 și cu Regulamentul (UE) 2020/558 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 aprilie 2020.

sprijin de urgență acordat de UE pentru pandemia de COVID-19. Aceasta a introdus o flexibilitate extraordinară, care a permis României să realoce resurse pentru nevoile imediate în materie de sănătate publică (470 de milioane) și să sprijine întreprinderile (550 de milioane). De exemplu, România a redirecționat fonduri pentru a achiziționa echipamente de protecție și materiale medicale, a consolida personalul medical, a furniza capital circulant IMM-urilor, a sprijini digitalizarea sistemului de educație prin achiziționarea de echipamente informatice și a oferi subvenții pentru șomajul tehnic. România a beneficiat, de asemenea, din partea UE, de o finanțare temporară de 100 % a măsurilor politicii de coeziune, aproximativ 463 de milioane EUR fiind furnizate în condiții de cofinanțare de 100 % în 2021.

România a primit sprijin prin Instrumentul european de sprijin temporar pentru atenuarea riscurilor de șomaj într-o situație de urgență (SURE) pentru a finanța scheme privind reducerea timpului de muncă, măsuri similare și, în subsidiar, măsuri legate de sănătate. Consiliul a acordat României asistență financiară în cadrul SURE în septembrie 2020, în valoare de maximum 4,099 miliarde EUR, 73 % din această sumă fiind plătită până la 2 mai 2022. Se estimează că SURE a sprijinit aproximativ 15 % dintre lucrători și 10 % dintre întreprinderi timp de cel puțin o lună în 2020 și 2 % dintre lucrători și 1 % dintre întreprinderi în 2021, în principal în sectorul serviciilor de cazare și alimentație publică, al activităților profesionale, științifice și tehnice și al construcțiilor. Se estimează că România a economisit în total dobânzi în valoare de 0,85 miliarde EUR ca urmare a ratelor mai scăzute ale dobânzii aferente SURE.

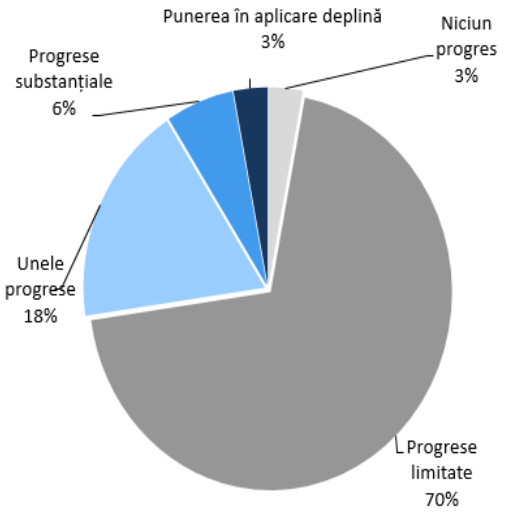
Comisia oferă României expertiză adaptată în cadrul Instrumentului de sprijin tehnic. Începând din 2022, România primește ajutor pentru consolidarea capacității sale de a pune în aplicare reforme și investiții specifice prevăzute în PNRR, de exemplu pentru creșterea coerenței politicilor, a transparenței și a coordonării la nivelul administrației publice centrale. Noile proiecte de asistență tehnică vor contribui, printre altele, la integrarea mai bună a perspectivei de gen în politicile publice și în procesele bugetare. România va beneficia de sprijin tehnic suplimentar pentru a pune în aplicare PNRR, pentru a elabora o strategie și un plan de acțiune la nivel național privind hidrogenul și pentru a institui și a utiliza un mecanism de guvernanță corporativă în cadrul întreprinderilor de stat.

România beneficiază, de asemenea, de alte programe ale UE, cum ar fi Mecanismul pentru interconectarea Europei, care a alocat 985,3 milioane EUR unor proiecte specifice privind rețelele strategice de transport, și Orizont 2020, care a alocat fonduri UE în valoare de 299,8 milioane EUR.

ANEXA 4: PROGRESELE PRIVIND PUNEREA ÎN APLICARE A RECOMANDĂRILOR SPECIFICE ȚĂRII

Comisia a evaluat recomandările specifice pentru perioada 2019-2021 ([25]) adresate României în contextul semestrului european. Evaluarea ține seama de măsurile de politică luate de România până în prezent ([26]), precum și de angajamentele prevăzute în PNRR ([27]). În acest stadiu incipient al punerii în aplicare a PNRR, în ansamblu, în cazul a 27 % din recomandările specifice axate pe aspecte structurale adresate în 2019 și 2020 s-au înregistrat cel puțin „unele progrese", în timp ce în cazul celorlalte 73 % s-au înregistrat „progrese limitate" sau „niciun progres" (a se vedea graficul A4.1). Pe măsură ce implementarea PNRR va continua, se preconizează că în anii următori se vor înregistra progrese suplimentare considerabile în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor specifice care vizează aspecte structurale.

Graficul A4.1: **Progresele realizate de România în ceea ce privește recomandările specifice adresate țării în 2019-2020 (ciclul semestrului european din 2022)**

Sursa: Comisia Europeană

([25]) Recomandările specifice României din 2021: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1627675454457&uri=CELEX%3A32021H0729%2823%29
Recomandările specifice României din 2020: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32020H0826%2823%29
Recomandările specifice României din 2019: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1526385017799&uri=CELEX%3A32019H0905%2823%29

([26]) Inclusiv măsurile de politică raportate în Programul național de reformă, precum și în raportarea privind MRR (raportarea bianuală cu privire la progresele înregistrate în ceea ce privește realizarea jaloanelor și a țintelor, care rezultă din evaluarea cererii de plată).

([27]) Măsurile prevăzute în anexa la Decizia de punere în aplicare adoptată a Consiliului privind aprobarea evaluării planului de redresare și reziliență care nu sunt încă adoptate sau puse în aplicare, dar care se consideră că au fost anunțate în mod credibil, în conformitate cu metodologia de evaluare a recomandărilor specifice fiecărei țări, garantează „progrese limitate". Odată puse în aplicare, aceste măsuri pot conduce la „unele progrese/progrese substanțiale" sau la „punerea în aplicare deplină", în funcție de relevanța lor. Statelor membre li s-a solicitat să abordeze în mod eficace în planurile lor de redresare și reziliență toate recomandările relevante specifice fiecărei țări emise de Consiliu în 2019 și în 2020 sau o parte semnificativă a acestor recomandări. Evaluarea recomandărilor specifice țării prezentată aici ține cont de gradul de punere în aplicare a măsurilor incluse în PNRR și a măsurilor instituite în afara PNRR la momentul evaluării.

Tabelul A4.1: **Tabel recapitulativ privind recomandările specifice adresate țării în 2019, 2020 și 2021**

România	**Evaluarea din mai 2022***	**Abordarea în PNRR a recomandărilor specifice adresate țării până în 2026**
2019 – RST 1	**Progrese limitate**	
Să asigure respectarea Recomandării Consiliului din 14 iunie 2019 de a corecta abaterea semnificativă de la traiectoria de ajustare, în vederea atingerii obiectivului bugetar pe termen mediu.	Nu mai este relevantă	Nu se aplică
Să asigure aplicarea integrală a cadrului fiscal-bugetar	Niciun progres	
Să consolideze respectarea obligațiilor fiscale și colectarea impozitelor.	Progrese limitate	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2022
2019 – RST 2	Unele progrese	
Să protejeze stabilitatea financiară și soliditatea sectorului bancar.	Progrese substanțiale	
Să asigure sustenabilitatea sistemului public de pensii și	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022 și 2023
viabilitatea pe termen lung a fondurilor de pensii din cadrul celui de al doilea pilon.	Unele progrese	
2019 – RST 3	**Progrese limitate**	
Să amelioreze calitatea și caracterul incluziv al educației, în special pentru romi și alte grupuri defavorizate.	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022
Să asigure îmbunătățirea competențelor, inclusiv a competențelor digitale, în special prin sporirea relevanței pe piața forței de muncă a educației și formării profesionale și a învățământului superior.	Progrese limitate	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2022
Să sporească acoperirea și calitatea serviciilor sociale și	Progrese limitate	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2022
să finalizeze reforma venitului minim de incluziune.	Progrese limitate	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2022
Să îmbunătățească funcționarea dialogului social.	Progrese limitate	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2022
Să asigure stabilirea salariului minim pe baza unor criterii obiective, compatibile cu crearea de locuri de muncă și cu competitivitatea.	Progrese limitate	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2024
Să îmbunătățească accesul la îngrijiri de sănătate și eficiența sectorului sănătății din punctul de vedere al costurilor, inclusiv prin favorizarea îngrijirii medicale ambulatorii.	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022 și 2023
2019 – RST 4	**Unele progrese**	
Să axeze politica economică în materie de investiții pe sectorul transporturilor, vizând în special sustenabilitatea acestuia, pe sectorul energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon și pe eficiența energetică, pe infrastructura de mediu și pe inovare, ținând seama de disparitățile regionale.	Unele progrese	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022 și 2023
Să îmbunătățească procesul de pregătire și stabilire a priorităților în ceea ce privește proiectele mari și să se accelereze punerea în aplicare a acestora.	Unele progrese	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022 și 2023
Să îmbunătățească eficiența achizițiilor publice și să asigure punerea în aplicare integrală și sustenabilă a strategiei naționale în domeniul achizițiilor publice.	Unele progrese	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2023
2019 – RST 5	**Progrese limitate**	
Să se asigure că inițiativele legislative nu subminează securitatea juridică, prin îmbunătățirea calității și a previzibilității procesului decizional, inclusiv prin consultări adecvate cu părțile interesate, prin evaluări efective ale impactului și prin simplificarea procedurilor administrative.	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022
Să consolideze guvernanța corporativă a întreprinderilor de stat.	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022 si 2023
2020 – RST 1	**Progrese limitate**	
Să aplice politici fiscal-bugetare în concordanță cu Recomandarea Consiliului din 3 aprilie 2020 și să ia totodată toate măsurile necesare pentru a combate în mod eficace pandemia, pentru a susține economia și a sprijini redresarea viitoare.	Nu mai este relevantă	Nu se aplică
Să evite implementarea unor măsuri permanente care ar pune în pericol sustenabilitatea finanțelor publice.	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022
Să consolideze reziliența sistemului de sănătate, în special în ceea ce privește personalul medical și produsele medicale, și să îmbunătățească accesul la serviciile de sănătate.	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022
2020 – RST 2	**Progrese limitate**	
Să ofere soluții adecvate de substituție a veniturilor și	Progrese substanțiale	
să extindă măsurile de protecție socială și	Progrese limitate	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2022
accesul la serviciile esențiale pentru toți.	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022 și 2023
Să atenueze impactul crizei asupra ocupării forței de muncă prin dezvoltarea unor formule flexibile de lucru și a unor măsuri de activare.	Progrese limitate	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2024
Să consolideze competențele și învățarea digitală și	Progrese limitate	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2022
să asigure accesul egal la educație.	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022 și 2023

(Continuare pe pagina următoare)

Tabel (continuare)

2020 – RST 3	**Progrese limitate**	
Să asigure sprijin sub formă de lichidități pentru economie, de care să beneficieze întreprinderile și gospodăriile, în special IMM-urile și lucrătorii independenți.	Punerea în aplicare deplină	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022
Să avanseze finanțarea proiectelor de investiții publice mature și	Progrese limitate	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2022 și 2023
să promoveze investițiile private pentru a favoriza redresarea economică.	Unele progrese	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022
Să direcționeze cu prioritate investițiile către tranziția verde și tranziția digitală, în special către transportul durabil,	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022
infrastructura de servicii digitale,	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022 și 2023
producția și utilizarea energiei în mod curat și eficient, precum și către infrastructura de mediu, inclusiv în regiunile miniere.	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022 și 2023
2020 – RST 4	**Progrese limitate**	
Să îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și	Unele progrese	PNRR prevede măsuri relevante începând din 2022 și 2023
previzibilitatea procesului decizional, inclusiv prin implicarea adecvată a partenerilor sociali.	Progrese limitate	Măsuri relevante în cadrul PNRR puse în aplicare din 2021 și planificate începând cu 2022
2021 – RST 1	**Progrese limitate**	
Să aplice politici fiscal-bugetare în conformitate cu Recomandarea Consiliului din 18 iunie 2021 în vederea încetării situației de deficit public excesiv din România.	Progrese limitate	Nu se aplică

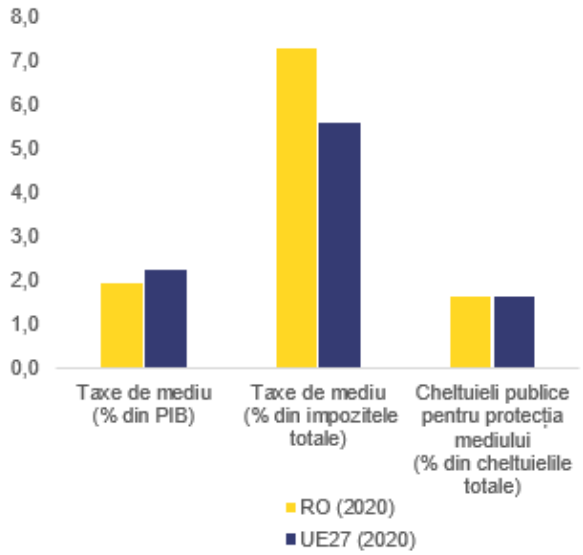
* A se vedea nota de subsol 27.
Sursa: Comisia Europeană

Pactul verde european are drept scop transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă, eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și competitivă, fără emisii nete de gaze cu efect de seră în anul 2050, în care creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor. Prezenta anexă oferă o imagine de ansamblu a evoluțiilor celor mai semnificative și mai relevante din punct de vedere economic înregistrate în România în cadrul componentelor corespunzătoare ale Pactului verde european. Aceasta este completată de anexa 6 privind ocuparea forței de muncă și impactul social al tranziției verzi și de anexa 7 pentru aspectele Pactului verde legate de economia circulară.

România și-a redus în mod semnificativ emisiile de gaze cu efect de seră (GES) în deceniile anterioare, dar vor fi necesare mai multe eforturi pentru a realiza noile ambiții stabilite în Legea europeană a climei. Emisiile totale de gaze cu efect de seră ale țării (cu excepția celor rezultate din utilizarea terenurilor) au scăzut considerabil din 1990. Emisiile pe cap de locuitor sunt mai scăzute decât media UE, dar intensitatea emisiilor din economie este în continuare de două ori mai mare decât media UE. În 2020, emisiile aferente sectoarelor care nu fac obiectul sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) au fost mai scăzute decât obiectivul pentru 2020 de limitare a creșterii la +19 % comparativ cu 2005. Cu toate acestea, este puțin probabil ca România să își atingă obiectivul actual pentru 2030, de -2 %, privind emisiile care nu fac obiectul ETS, chiar în condițiile instituirii unor măsuri suplimentare. În plus, pentru a atinge ținta ESR de -12,7 % propusă în cadrul pachetului „Pregătiți pentru 55", vor fi necesare eforturi suplimentare considerabile. Conform practicilor actuale de amenajare a teritoriului, se preconizează că România va înregistra o scădere a absorbțiilor nete până în 2030. În PNRR, România alocă 41 % din fonduri pentru obiective climatice și prezintă reforme și investiții esențiale pentru accelerarea tranziției către o economie mai sustenabilă, cu emisii scăzute de dioxid de carbon și reziliență la schimbările climatice.

România a sporit investițiile în protecția mediului și a redus subvențiile pentru combustibilii fosili, dar mai sunt multe de făcut, având în vedere problemele legate de absorbție și de capacitate. Progresele înregistrate în ceea ce privește colectarea taxelor de mediu sunt inegale (graficul A5.1). Evoluțiile politicii în domeniul mediului din România sunt determinate în principal de directivele și regulamentele UE, iar normele relevante ale UE sunt, în general, transpuse la timp. Implementarea rămâne principala provocare, aplicarea practică dovedindu-se dificilă. Veniturile fiscale ale României se situează peste media UE în ceea ce privește ponderea veniturilor fiscale totale, dar sub media UE ca procent din PIB. Taxele de mediu constau în mare parte în taxe pe energie, o proporție mai mică fiind reprezentată de taxe pe transport și pe poluare. Subvențiile pentru combustibilii fosili au scăzut constant din 2016. În același timp, riscul climatic pentru finanțele publice cauzat de activele neasigurate este considerat scăzut-mediu, pierderile climatologice neasigurate având o pondere semnificativă (a se vedea anexa 18).

Graficul A5.1: **Aspectele bugetare ale tranziției verzi**
Fiscalitate și cheltuieli publice pentru protecția mediului

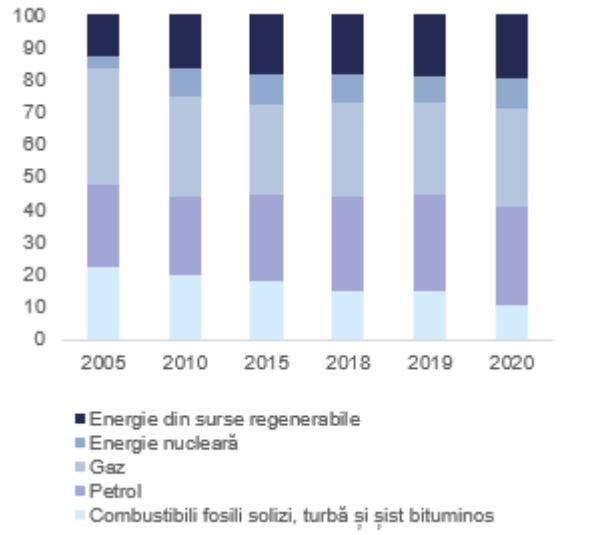

Sursa: Eurostat

În 2020, România s-a bazat încă în mare măsură pe combustibilii fosili (graficul A5.2). Consumul intern brut se bazează în principal pe cărbune, lignit, petrol și gaze naturale, care reprezintă aproape 71 % din mixul energetic. Energia nucleară reprezintă 9 % din mixul energetic, iar sursele regenerabile de energie

aproximativ 20 %. Ambele sunt planificate să crească, iar ponderea combustibililor fosili este prevăzută să scadă în timp. Conform PNRR, România intenționează să elimine treptat producția de energie electrică pe bază de cărbune și lignit până în 2032 și să utilizeze într-o proporție mai mare sursele regenerabile și hidrogenul. Este planificată crearea, până în 2030, a unor capacități adiționale de producție a energiei din surse regenerabile de aproximativ 6,9 GW comparativ cu 2020. Pentru ca acest lucru să devină realitate, reformele de pe piața energiei și procedurile de acordare de autorizații incluse în planul de redresare și reziliență sunt esențiale.

Graficul A5.2: **Ponderea în mixul energetic a diferitelor surse (combustibili solizi, petrol, gaze, energie nucleară, surse regenerabile)**

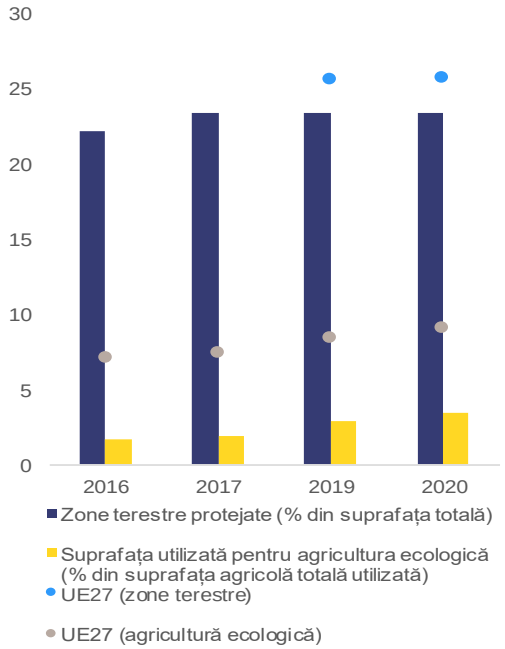

(1) Mixul energetic se bazează pe consumul intern brut și exclude energia termică și energia electrică. Sursele regenerabile includ biocombustibilii și deșeurile neregenerabile.
Sursa: Eurostat.

În ceea ce privește biodiversitatea și sănătatea ecosistemelor, situația din România este inegală (graficul A5.3). România are rezultate peste media UE în ceea ce privește ponderea zonelor terestre protejate Natura 2000, dar sub media UE în ceea ce privește suprafața agricolă utilizată în cadrul agriculturii ecologice. Aproximativ 68 % din habitate și 46 % din specii se aflau într-o stare bună de conservare. În ceea ce privește păsările, aproximativ 19 % din speciile de reproducție au prezentat tendințe stabile sau de creștere pe termen scurt a populației, în timp ce în cazul speciilor care iernează, ponderea a fost de 15 %. Ponderea habitatelor și a speciilor aflate într-o stare bună de conservare pare să fi crescut între ultimele două perioade de raportare; cu toate acestea, cifrele furnizate nu sunt neapărat direct comparabile, deoarece modificările stării de conservare din România pot fi cauzate mai degrabă de modificări ale metodelor sau de date de o mai bună calitate decât de modificări reale. Agricultura exercită de departe cea mai mare presiune asupra habitatelor, în timp ce în cazul speciilor, principalele surse de presiune au fost dezvoltarea, construcția și utilizarea infrastructurii, precum și extracția și cultivarea de resurse vii. S-au înregistrat progrese în ceea ce privește adoptarea planurilor de management pentru siturile Natura 2000, dar o serie de astfel de planuri încă lipsesc, iar gestionarea siturilor nu este întotdeauna eficace. Pădurile acoperă 32,46 % din teritoriul României.

În ceea ce privește poluarea, calitatea aerului continuă să reprezinte un motiv serios de îngrijorare în România. Emisiile de poluanți atmosferici principali au scăzut semnificativ în România în ultimii ani. În 2020, s-au înregistrat depășiri peste standardele de calitate a aerului pentru dioxidul de azot în trei zone de calitate a aerului, iar pentru particulele în suspensie (PM_{10}) în patru zone. În plus, pentru mai multe zone de calitate a aerului, țintele privind concentrația de ozon nu au fost atinse. Încălcările persistente ale cerințelor privind calitatea aerului, care au efecte negative grave asupra sănătății și a mediului, sunt monitorizate de Comisie prin proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor. România nu a prezentat cele mai recente previziuni privind emisiile de poluanți atmosferici impuse de Directiva privind angajamentele naționale de reducere a emisiilor. În plus, România este singurul stat membru care nu și-a prezentat Programul național de control al poluării atmosferice privind reducerea emisiilor naționale de anumiți poluanți atmosferici. În ceea ce privește poluarea cu nitrați a apelor subterane, situația pare să se fi îmbunătățit ușor. România are însă probleme referitoare la eutrofizare și la unele „zone fierbinți" poluate. România a desemnat întreg teritoriul său ca zonă sensibilă și a decis că în aglomerările de peste 10 000 l.e. care evacuează apele uzate în zone sensibile trebuie să se aplice un tratament biologic cu îndepărtarea azotului și a fosforului.

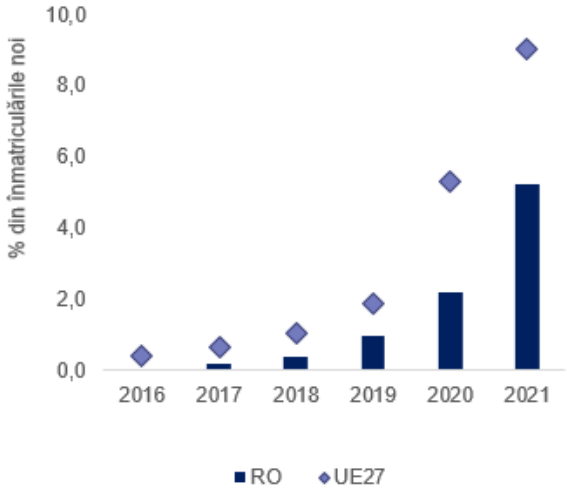
Graficul A5.3: **Zonele terestre protejate și agricultura ecologică**

(1) În ceea ce privește zonele terestre protejate, nu există date pentru 2018, iar datele privind media UE (2016, 2017) lipsesc.
Sursa: Agenția Europeană de Mediu (zonele terestre protejate) și Eurostat (agricultura ecologică).

În ceea ce privește mobilitatea, ponderea vehiculelor cu emisii zero în autoturismele noi înmatriculate a crescut substanțial în ultimii ani, dar reprezintă totuși jumătate din media UE (graficul A5.4). Densitatea punctelor de reîncărcare publice este peste media UE; extinderea sa accelerată este esențială pentru dezvoltarea în continuare a electromobilității. Deși doar puțin peste o treime din rețeaua feroviară a României este electrificată, ponderea respectivă este de 98 % pentru partea românească a rețelei TEN-T, unde se concentrează cea mai mare parte a traficului.

Graficul A5.4: **Mobilitatea – Ponderea vehiculelor cu emisii zero**

(1) Vehiculele (autoturisme) cu emisii zero includ vehiculele electrice cu baterie și cu pilă de combustie (BEV, FCEV).
Sursa: Observatorul european privind combustibilii alternativi

Tabelul A5.1: **Indicatori referitori la progresele înregistrate în ceea ce privește Pactul verde european dintr-o perspectivă macroeconomică**

						Țintă	Distanță		„Pregătiți pentru 55” Țintă	Distanță	
			2005	2019	2020	2030	WEM	WAM	2030	WEM	WAM
Progrese către țintele de politică	Țința privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră care nu fac obiectul ETS [1]	milioane t echivalent CO2; % pct. procent. [2]	79,4	0%	0%	-2%	-1	1	-13%	-12	-10
			2005	2016	2017	2018	2019	2020	Contribuția națională la ținta UE pentru 2030		
	Ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie [1]	%	18%	25%	24%	24%	24%	24%	31%		
	Eficiență energetică: consum de energie primară [1]	Mtep	36,1	30,7	32,5	32,6	32,1	30,9	32,3		
	Eficiență energetică: consum final de energie [1]	Mtep	24,6	22,2	23,3	23,6	23,9	23,5	25,7		
			ROMÂNIA						UE		
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Indicatori fiscali și financiari	Taxe de mediu (% din PIB)	% din PIB	2,5	2,4	1,9	2,0	2,1	1,9	2,4	2,4	2,2
	Taxe de mediu (% din impozitele totale)	% din impozite [3]	8,8	9,3	7,8	7,6	8,1	7,3	6,0	5,9	5,6
	Cheltuieli publice pentru protecția mediului	% din cheltuielile totale	2,65	1,76	1,49	2,10	2,00	1,61	1,66	1,70	1,61
	Investiții în protecția mediului	% din PIB [4]	1,03	0,36	0,24	0,34	0,31	-	0,42	0,38	0,41
	Subvenții pentru combustibilii fosili	EUR2020bn	0,94	1,17	1,10	1,08	0,80	-	56,87	55,70	-
	Decalaj privind protecția climei [5]	punctaj 1-4	1,7 din 4 (descreștere ușoară față de nivelul istoric de 1,8). Aceasta este o categorie de risc scăzut/mediu (4 reprezintă un risc ridicat).								
Climă	Emisii nete de GES	1990 = 100	47	46	44	44	43	41	79	76	69
	Intensitatea emisiilor GES a economiei	kg/EUR'10	0,82	0,77	0,74	0,71	0,66	0,65	0,32	0,31	0,30
	Intensitatea energetică a economiei	kgep/EUR'10	0,22	0,21	0,21	0,20	0,19	0,19	0,12	0,11	0,11
Energie	Consum final de energie (CFE)	2015=100	100,0	101,8	106,8	108,0	109,3	107,7	103,5	102,9	94,6
	CFE în sectorul clădirilor rezidențiale	2015=100	100,0	100,5	104,8	105,4	105,1	108,6	101,9	101,3	101,3
	CFE în sectorul clădirilor pentru servicii	2015=100	100,0	102,5	105,5	112,2	111,4	104,1	102,4	100,1	94,4
Poluare	Intensitatea emisiilor de precursori ai smogului (față de PIB) [4]	tone/EUR'10 [6]	2,87	2,49	2,28	2,21	2,17	-	0,99	0,93	-
	Ani de viață pierduți din cauza poluării aerului cu PM 2,5	la 100 000 loc.	1367	1277	1518	1522	1261	-	863	762	-
	Ani de viață pierduți din cauza poluării aerului cu NO2	la 100 000 loc.	71	141	212	211	215	-	120	99	-
	Nitrați în apele subterane	mg NO3/litru	-	-	-	-	-	-	21,7	20,7	-
Biodiversitate	Zone terestre protejate	% din total	-	22,2	23,4	-	23,4	23,4	-	25,7	25,7
	Zone marine protejate	% din total	-	21,4	-	-	21,5	-	-	10,7	-
	Agricultură ecologică	% din suprafața agricolă totală utilizată	1,8	1,7	1,9	2,4	2,9	3,5	8,0	8,5	9,1
			2000-2006		2006-2012		2012-2018		00-06	06-12	12-18
	Ocuparea netă a terenurilor	per 10 000 km2	3,7		4,8		6,9		13,0	11,0	5,0
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Mobilitate	Intens. emisiilor GES ale transporturilor (față de VAB) [7]	kg/EUR'10	0,46	0,42	0,42	0,41	0,42	0,45	0,89	0,87	0,83
	Ponderea vehiculelor cu emisii zero [8]	% din înmatriculările noi	0,0	0,1	0,2	0,4	1,0	2,3	1,0	1,9	5,4
	Nr. de vehicule electrice reîncărcabile per punct de reîncărcare		3	5	6	12	11	15	8	8	12
	Ponderea căilor ferate electrificate	%	37,4	37,4	37,4	37,4	37,4	-	55,6	56,0	-
	Congestionare (numărul mediu de ore pe an pe care un șofer navetist reprezentativ le petrece în trafic rutier congestionat)		32,0	31,8	31,9	30,5	32,4	-	28,9	28,8	-
			Anul	RO	UE						
Tehnologii digitale	Ponderea contoarelor inteligente în totalul punctelor de contorizare [9] - electricitate	% din total	2018	4,8	35,8						
	Ponderea contoarelor inteligente în totalul punctelor de contorizare [9] - gaz	% din total	2018	0,0	13,1						
	TIC în sprijinul durabilității mediului [10]	%	2021	67,9	65,9						

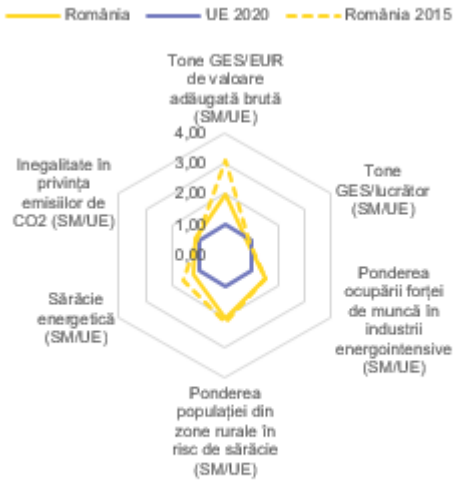
(1) Obiectivul pentru 2030 privind emisiile de gaze cu efect de seră care nu fac obiectul ETS se bazează pe Regulamentul privind partajarea eforturilor. Obiectivele prevăzute în pachetul „Pregătiți pentru 55” se bazează pe propunerea Comisiei de a mări nivelul de ambiție al UE în materie de climă până în 2030. Obiectivele privind sursele regenerabile de energie și eficiența energetică și contribuțiile naționale sunt cele din Regulamentul privind guvernanța [Regulamentul (UE) 2018/1999]. (2) Ecartul față de obiectiv este decalajul dintre obiectivul statelor membre pentru 2030 prevăzut în Regulamentul privind partajarea eforturilor și emisiile preconizate, în condițiile menținerii măsurilor existente (WEM) și, respectiv, în condițiile aplicării unor măsuri suplimentare (WAM), exprimat ca procentaj din emisiile din anul de referință 2005. (3) Procentajul veniturilor totale din impozite și contribuții sociale (excluzând contribuțiile sociale imputate). Veniturile din ETS sunt incluse în veniturile obținute din taxele de mediu (în 2017, acestea au reprezentat 1,5 % din veniturile totale obținute din taxele de mediu la nivelul UE). (4) Acoperă cheltuielile cu formarea brută de capital fix care urmează să fie utilizate pentru producția de servicii de protecție a mediului (și anume reducerea și prevenirea poluării) pentru toate sectoarele, adică administrația publică, industria și furnizorii specializați. (5) Indicatorul decalajului în materie de protecție a climei face parte din Strategia europeană privind adaptarea la schimbările climatice (februarie 2021) și este definit ca ponderea pierderilor economice neasigurate cauzate de dezastre legate de climă. (6) Oxizi de sulf (echivalent SO2), amoniac, particule < 10µm, oxizi de azot în economia totală (împărțit la PIB). (7) Transport și depozitare (secțiunea H din NACE). (8) Vehiculele cu emisii zero includ vehiculele electrice cu baterie (BEV) și vehiculele electrice cu pilă de combustie (FCEV). (9) Raportul Comisiei Europene (2019): „Benchmarking smart metering deployment in the EU-28”. (10) Comisia Europeană (2021). În fiecare an, DESI este recalculat pentru anii anteriori pentru toate țările, astfel încât să reflecte eventualele modificări în alegerea indicatorilor și rectificările datelor subiacente. Astfel, este posibil ca punctajele și locul în clasament corespunzătoare fiecărei țări să fie diferite în comparație cu publicațiile anterioare.

Sursa: Eurostat, JRC, Comisia Europeană, AEM, EAFO.

ANEXA 6: IMPACTUL TRANZIȚIEI VERZI LA NIVEL SOCIAL ȘI ASUPRA OCUPĂRII FORȚEI DE MUNCĂ

Tranziția verde cuprinde nu numai îmbunătățiri ale durabilității mediului, ci și o dimensiune socială semnificativă. Chiar dacă măsurile în acest sens includ oportunități de creștere durabilă și de creare de locuri de muncă durabile, trebuie să se asigure, de asemenea, faptul că nimeni nu este lăsat în urmă și că toate grupurile din societate beneficiază de pe urma tranziției. Tranziția verde a României are loc într-un cadru social dificil și o economie cu emisii ridicate de dioxid de carbon care trebuie să fie transformată. Cu toate acestea, economia verde poate oferi, la rândul său, oportunități de creare de locuri de muncă și de creștere economică, iar măsurile de redistribuire a taxelor pe energie sunt susceptibile să aducă beneficii considerabile gospodăriilor cu venituri mici.

Graficul A6.1: **Provocări legate de tranziția verde echitabilă**

(1) Cifrele reprezintă performanța normalizată a indicatorului în raport cu media UE27.
Sursa: Eurostat, World Inequality Database

PNRR al României stabilește elemente-cheie pentru a asigura o tranziție verde echitabilă. Se vor face investiții pentru integrarea tehnologiilor eficiente din punct de vedere energetic în infrastructura educațională, inclusiv în zonele dezavantajate. Aceasta include construirea unei rețele de „școli verzi" (asigurând echilibrul între zonele rurale și cele urbane) și a 10 campusuri integrate pentru educație și formare profesională. Investițiile în infrastructura socială, inclusiv cea pentru persoanele cu dizabilități și centrele de zi pentru copiii expuși riscului, vor viza, de asemenea, îmbunătățirea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Mai multe fonduri europene vor contribui la facilitarea tranziției verzi, atenuând în același timp impactul global al acesteia. Fondul social european Plus (FSE+) va facilita tranziția către o economie mai verde, prin investiții în educație și formare, pentru a construi o forță de muncă mai rezilientă la evoluția cererii de competențe. Fondul pentru o tranziție justă (2,14 miliarde EUR; prețuri actuale) va contribui la atenuarea, în șase județe din România, a impactului tranziției pe plan social și asupra ocupării forței de muncă, a economiei și a mediului.

Impactul social al sărăciei energetice este abordat parțial în Planul național integrat în domeniul energiei și schimbărilor climatice al României. Publicat în aprilie 2020, planul prevede crearea unei noi instituții care să monitorizeze sărăcia energetică și să elaboreze o strategie națională de combatere a acesteia. Planul ia în considerare, de asemenea, impactul tranziției verzi asupra ocupării forței de muncă, în special în regiunile miniere și carbonifere Hunedoara și Gorj (ambele incluse în domeniul de aplicare al Fondului pentru o tranziție justă) ([28]). În cele două județe lucrează 90 % din întreaga forță de muncă minieră din România; numărul total de locuri de muncă ce depind direct de extracția de cărbune sau de producția de energie pe bază de cărbune se ridică la 18 600, iar alte 10 000 de locuri de muncă depind în mod indirect de cărbune. Hunedoara și Gorj reprezintă aproximativ 90 % din GES cauzate de centralele electrice pe bază de cărbune din România sau aproximativ 30 % din totalul emisiilor de GES din România care provin din industria minieră și cea prelucrătoare.

Este probabil ca renunțarea la extracția și utilizarea de combustibili fosili să pună în pericol o serie de locuri de muncă. În județele Dolj, Galați, Prahova și Mureș, un număr semnificativ de angajați lucrează în producția de energie electrică pe bază de combustibili fosili și în producția de energie termică sau în industria prelucrătoare energointensivă și în industria grea (produse chimice, prelucrarea metalelor, ciment, îngrășăminte etc.). Aceste județe generează

([28]) Evaluarea de către Comisia Europeană a Planului național final privind energia și clima al României [SWD(2020) 922].

aproximativ 35 % din emisiile totale de gaze cu efect de seră din România care provin din industria minieră și din industria prelucrătoare. Sunt prevăzute investiții suplimentare pentru atenuarea impactului tranziției verzi și al eliminării treptate a cărbunelui în regiune, cu scopul de a le oferi lucrătorilor noi competențe și perspective de muncă. Viitorul Plan teritorial pentru o tranziție justă al României va include investiții substanțiale în aceste județe.

Economia și-a redus amprenta de carbon și, deși principalele sectoare energointensive au în continuare o dimensiune considerabilă, economia verde are un potențial puternic de creștere și de contribuire la crearea de locuri de muncă. Intensitatea GES ale economiei românești a scăzut semnificativ între 2015 și 2020 (în ceea ce privește valoarea adăugată brută), dar este încă dublă față de media UE. Amprenta de carbon medie pe lucrător, de 10,94 tone de emisii de GES, este în scădere și se situează sub media UE (13,61; a se vedea graficul A6.1). Industriile energointensive din România, incluzând industria metalelor, industria chimică și industria hârtiei ([29]), asigură locuri de muncă pentru 4,7 % din totalul forței de muncă angajate, pentru care perfecționarea și recalificarea ar putea fi deosebit de importante (a se vedea anexa 15). În România, sectoarele metalelor, produselor chimice, cimentului și îngrășămintelor sunt în curs de transformare, iar sectoarele producției de energie pe bază de cărbune/lignit și de combustibili fosili sunt în declin ([30]), ceea ce implică potențiale pierderi de locuri de muncă în industriile afectate. Sectorul bunurilor și serviciilor de mediu oferă locuri de muncă unei proporții relativ limitate a populației angajate (1,9 % față de 2,2 % în UE) ([31]), iar potențialul în materie de energie eoliană (în special în regiunea de coastă din sud-est) și energie solară, precum și îmbunătățirile eficienței energetice oferă noi oportunități de locuri de muncă verzi ([32]). Există riscul ca tranziția să ducă la un deficit de forță de muncă în sectorul de înverzire a producției de energie ([33]).

În ceea ce privește dimensiunea socială a tranziției verzi, asigurarea accesului la servicii esențiale energetice și de transport rămâne o provocare în România. O proporție relativ ridicată și stabilă a populației rurale este expusă riscului de sărăcie (38,9 % față de 18,7 % în UE) ([34]). Ponderea populației care nu își permite să își mențină locuința la un nivel de încălzire adecvat a scăzut de la 13,1 % în 2015 la 10 % în 2020, nivel care depășește media UE (8,2 %). Grupurile cu venituri mai mici sunt cele mai afectate, depășind media UE (a se vedea graficul A6.2). O mare parte a populației rome trăiește în așezări și locuințe inadecvate și rămâne deosebit de vulnerabilă la sărăcia energetică. Modelele de consum variază de la o categorie de populație la alta: amprenta de carbon medie a segmentului superior de 10 % dintre emițători este de aproximativ 5,8 ori mai mare decât cea a segmentului inferior de 50 % din populație (aproape de media UE, care este de 5,3 ori).

([29]) Semestrul european 2020: „Overview of Investment Guidance on the Just Transition Fund 2021-2027 per Member State (Annex D)".

([30]) Documentul de lucru al serviciilor Comisiei Europene privind planurile teritoriale pentru o tranziție justă [SWD(2021) 275].

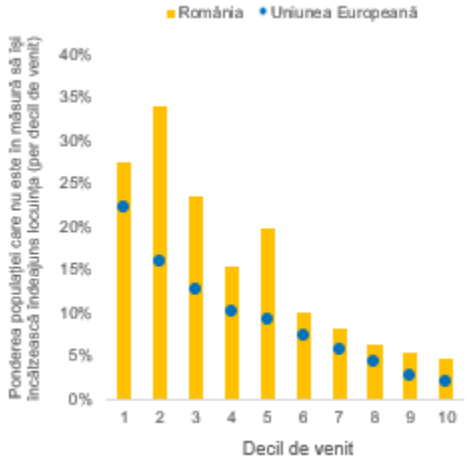
([31]) În prezent, nu există o definiție comună la nivelul UE a locurilor de muncă verzi. Conturile sectorului bunurilor și serviciilor de mediu se referă doar la un sector economic care generează produse de mediu, adică bunuri și servicii produse pentru protecția mediului sau gestionarea resurselor.

([32]) Asikainen, et al., 2021

([33]) Eurofound (2021)

([34]) Pe baza anexei 1 la Propunerea Comisiei Europene de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Fondului pentru atenuarea impactului social al acțiunilor climatice [COM(2021) 568], ca indicator pentru potențialele provocări în materie de transport în contextul tranziției verzi (de exemplu din cauza vulnerabilității la prețurile combustibililor).

Graficul A6.2: **Sărăcia energetică în funcție de decilii de venit**

(1) HH050: capacitatea de încălzire adecvată a locuinței
(2) HY020: venitul total disponibil pentru locuință
Sursa: Eurostat (ancheta EU SILC, 2020)

Sistemele fiscale sunt esențiale pentru asigurarea unei tranziții echitabile către neutralitatea climatică ([35]). Veniturile României obținute din totalul taxelor de mediu au scăzut de la 2,47 % în 2015 la 2,12 % în 2019 și au continuat să scadă la 1,92 % în 2020 (2,24 % în UE). Sarcina fiscală asupra costului forței de muncă ([36]) pentru persoanele cu venituri mici a scăzut de la 37,3 % la 36,6 % între 2015 și 2019 (crescând din nou la 37,2 % în 2021), comparativ cu 31 % în UE în 2021 (a se vedea anexa 18). Măsurile de redistribuire care însoțesc taxele de mediu au potențialul de a promova măsuri progresive și de a avea un impact pozitiv asupra venitului disponibil al gospodăriilor, în România înregistrându-se (printre) cele mai puternice efecte pozitive potențiale asupra primului decil de venit ([37]).

([35]) Propunerea Comisiei Europene de recomandare a Consiliului privind asigurarea unei tranziții echitabile către neutralitatea climatică [COM(2021) 801].

([36]) Sarcina fiscală asupra costului forței de muncă pentru o persoană necăsătorită este de 50 % din salariul mediu la nivel național (baza de date privind impozitele și prestațiile, Comisia Europeană/OCDE).

([37]) Raportul Comisiei Europene de evaluare a impactului Propunerii de directivă a Consiliului privind restructurarea cadrului Uniunii de impozitare a produselor energetice și a energiei electrice (reformare) [SWD(2021) 641 PARTEA 3/3].

ANEXA 7: UTILIZAREA EFICIENTĂ A RESURSELOR ȘI PRODUCTIVITATEA

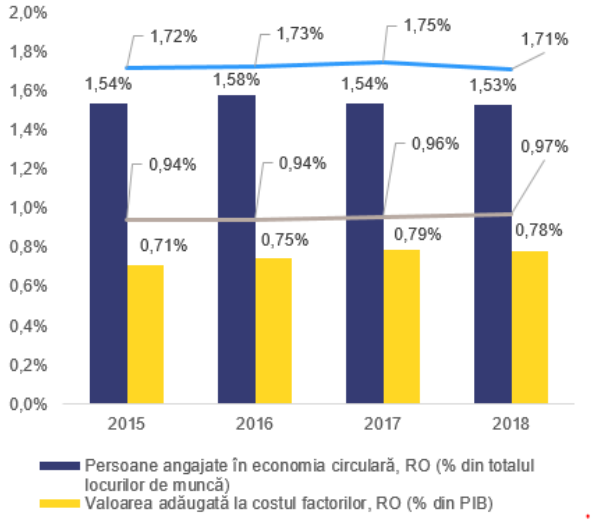
Utilizarea eficientă a resurselor este esențială pentru asigurarea competitivității și a autonomiei energetice deschise, reducând în același timp la minimum impactul asupra mediului. Tranziția verde reprezintă o oportunitate deosebită pentru sectorul industrial european prin crearea de piețe pentru tehnologiile și produsele curate din punctul de vedere al mediului. Aceasta va avea un impact la toate nivelurile lanțurilor valorice în sectoare precum energia și transporturile, construcțiile și renovarea, alimentația și produsele electronice, contribuind la crearea de locuri de muncă durabile, locale și bine plătite în întreaga Europă.

România nu a înregistrat progrese în ceea ce privește utilizarea circulară a materiilor prime secundare în ultimul deceniu. Utilizarea circulară (secundară) a materiilor prime a scăzut între 2015 și 2020 de la 1,7 % la 1,3 %, cu mult sub media UE din aceeași perioadă, de 11,3 % până la 12,8 %. PNRR al României include investiții și reforme menite să sprijine reciclarea și să îmbunătățească gestionarea deșeurilor. Acesta include, în special, adoptarea unei strategii naționale pentru economia circulară și a unui plan de acțiune care să acopere întregul ciclu de viață al produselor, precum și o legislație pentru operaționalizarea unui sistem unitar de gestionare a deșeurilor, tratarea deșeurilor, servicii de salubrizare în municipalități și o extindere a schemei de răspundere a producătorilor de ambalaje.

Productivitatea resurselor este cu mult sub media UE. Productivitatea resurselor exprimă cât de eficient sunt folosite resursele materiale în economie pentru a produce bogăție. Îmbunătățirea productivității resurselor poate contribui la reducerea la minimum a efectelor negative asupra mediului și la reducerea dependenței de prețele volatile ale materiilor prime. Cu toate acestea, în România, productivitatea resurselor se situează cu mult sub media UE, în 2020 fiind, de fapt, cea mai scăzută din UE.

Creșterea economică a României nu este încă decuplată de generarea de deșeuri. Rata de reciclare a deșeurilor municipale din România este de 13,7 %, cu mult sub media UE de aproximativ 48 % și cu mult sub obiectivele UE pentru 2020 și 2025, de 50 % și, respectiv, 55 %. Comisia a constatat că România se află printre țările expuse riscului de a nu îndeplini obiectivele fixate pentru 2020. Această valoare comparativ scăzută ilustrează nivelul scăzut de gestionare a deșeurilor în România, la fel ca și ratele ridicate de depozitare a deșeurilor. România are cea mai mare rată de depozitare a deșeurilor din UE (cifră din 2018). Cu toate acestea, în 2020, România a înregistrat cea mai scăzută rată de generare a deșeurilor municipale. Atât PIB-ul fluctuant, cât și scăderea populației din ultimul deceniu au avut un impact asupra generării de deșeuri.

Graficul A7.1: **Economia circulară: importanță economică și extindere**

Sursa: Eurostat

O serie de măsuri suplimentare ar putea ajuta România să își îmbunătățească performanța de mediu aferentă tehnologiilor, în special măsurile legate de proiectarea de produse sustenabile, procesele de producție eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, soluțiile digitale, simbioza industrială, refabricarea în lanțurile valorice esențiale, alternativele la extracția nesustenabilă a materiilor prime și noile modele de afaceri circulare. Există, de asemenea, posibilitatea de a transfera deșeurile reutilizabile și reciclabile de la depozitele de deșeuri și de la tratamentele mecano-biologice (TMB), inclusiv prin utilizarea instrumentelor economice disponibile pentru implementarea unor instalații de colectare separată. Acest lucru ar ajuta România să atingă obiectivele de reciclare pentru perioada de după 2020, în special în cazul materialelor plastice.

Tabelul A7.1: **Indicatori specifici privind utilizarea eficientă a resurselor**

SUBDOMENIU DE POLITICĂ	2015	2016	2017	2018	2019	2020	UE 27	Ultimul an UE 27
Circularitate								
Productivitatea resurselor (standard al puterii de cumpărare – SPC pe kg)	2,3	2,3	2,4	2,5	2,7	2,8	2,2	2020
Intensitatea utilizării materialelor (kg/EUR)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	2020
Rata de utilizare circulară a materialelor (%)	1,7	1,7	1,7	1,5	1,3	1,3	12,8	2020
Amprenta asupra materiilor prime (tone/cap de locuitor)	22,6	23,2	21,8	23,7	28,17	-	14,6	2019
Deșeuri								
Generare de deșeuri (kg/cap de locuitor, deseuri totale)	-	9 012	-	10 425	-	-	5 234	2018
Depozitarea deșeurilor (% din totalul deșeurilor tratate)	-	92,3	-	93,8	-	-	38,5	2018
Rata de reciclare (% din deșeurile municipale)	13,2	13,4	14	11,1	11,5	13,7	47,8	2020
Deșeuri periculoase (% din deșeurile municipale)	-	0,4	-	0,4	-	-	4,3	2018
Competitivitate								
Valoarea adăugată brută în sectorul bunurilor și serviciilor de mediu (% din PIB)	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0	-	2,3	2019
Investiții private în economia circulară (% din PIB)	0,2	0,2	0,2	0,2	-	-	0,1	2018

Sursa: Eurostat

Indicele economiei și societății digitale (DESI) monitorizează progresele statelor membre ale UE în domeniul digital. Capitalul uman, conectivitatea digitală, integrarea tehnologiilor digitale de către întreprinderi și serviciile publice digitale sunt domeniile care reflectă cele patru puncte cardinale ale deceniului digital ([38]). Prezenta anexă descrie rezultatele României măsurate de DESI.

Lipsa competențelor digitale de bază și a specialiștilor TIC reprezintă provocări-cheie pentru România. România a obținut punctaje mult sub media UE în ceea ce privește ambii indicatori: doar 28 % dintre persoanele cu vârste cuprinse între 16 și 74 de ani au cel puțin competențe digitale de bază (54 % în ansamblul UE), iar 41 % au cel puțin competențe de creare de conținuturi digitale (media UE: 66 %). Numai 9 % dintre persoane au competențe digitale peste nivelul de bază. Cu toate acestea, ponderea femeilor specialiste în domeniul TIC s-a îmbunătățit, punctajul aferent situându-se în segmentul cu cele mai bune rezultate din UE.

Conectivitatea digitală este dimensiunea pentru care România a obținut cele mai bune rezultate. Punctajele sunt peste media UE pentru rețelele de foarte mare capacitate (VHCN) (87 %, față de media UE de 70 %). Cu toate acestea, acoperirea 5G (25 %) se situează sub media UE și, în plus, alocarea spectrului de frecvențe 5G este scăzută (22 %, comparativ cu media UE de 56 %) ([39]). Acoperirea de bandă largă de mare viteză a crescut până la 93 %, depășind media UE. Concurența puternică bazată pe infrastructură din România, în special în zonele urbane, se reflectă în indicatorul de acoperire cu VHCN fixe, în timp ce decalajul digital dintre zonele urbane și cele rurale din România a scăzut. Utilizarea rețelelor fixe în bandă largă a crescut lent, dar constant, situându-se peste media UE.

România înregistrează rezultate foarte slabe în ceea ce privește integrarea tehnologiilor digitale. Ponderea IMM-urilor care dețin cel puțin un nivel de bază de competențe digitale, precum și adoptarea unor tehnologii avansate precum cele de tip *cloud*, inteligența artificială și volumele mari de date rămân cu mult sub media UE. Mai precis, doar 22 % dintre IMM-uri au cel puțin un nivel de bază de intensitate digitală, în comparație cu media UE de 55 %.**Serviciile publice digitale reprezintă o provocare majoră pentru România.** România are un punctaj cu mult sub media UE în ceea ce privește disponibilitatea serviciilor publice digitale atât pentru cetățeni, cât și pentru întreprinderi. Doar 17 % dintre utilizatorii online români interacționează activ cu serviciile de e-guvernare, în comparație cu media UE de 65 %. În ceea ce privește indicatorul pentru formularele precompletate, punctajul de 19 al României este cu mult sub media UE de 64.

Ponderea mare a investițiilor digitale și a reformelor dedicate acestei dimensiuni în PNRR al României oferă posibilitatea de îmbunătățire a acestor rezultate. Măsurile care contribuie la îndeplinirea obiectivelor digitale reprezintă 20,5 % din alocarea financiară și acoperă toate dimensiunile DESI, cu accent pe infrastructura digitală și pe tranziția către o economie și o societate digitalizate.

([38]) Comunicarea intitulată „Busola pentru dimensiunea digitală 2030: modelul european pentru deceniul digital”, COM(2021) 118 final.

([39]) Sursa: Comitetul pentru comunicații (COCOM), pe baza iDATE.

Tabelul A8.1: **Principalii indicatori din cadrul Indicelui economiei și societății digitale**

		România		UE	Cele mai bune rezultate la nivelul UE
Capital uman	**DESI 2020**	**DESI 2021**	**DESI 2022**	**DESI 2022**	**DESI 2022**
Cel puțin competențe digitale de bază	**NA**	**NA**	**28%**	**54%**	**79%**
% dintre persoane			2021	2021	2021
Specialiști TIC	**2,3%**	**2,4%**	**2,6%**	**4,5%**	**8,0%**
% dintre persoanele încadrate în muncă cu vârste între 15 și 74	2019	2020	2021	2021	2021
Femei specialiste TIC	**24%**	**26%**	**26%**	**19%**	**28%**
% din specialiștii TIC	2019	2020	2021	2021	2021
Conectivitate					
Acoperirea rețelor fixe în bandă largă de foarte mare capacitate (VHCN)	**68%**	**76%**	**87%**	**70%**	**100%**
% din gospodării	2019	2020	2021	2021	2021
Acoperirea 5G *	**NA**	**12%**	**25%**	**66%**	**100%**
% din zonele populate		2020	2021	2021	2021
Integrarea tehnologiilor digitale					
IMM-uri care dețin cel puțin un nivel de bază de competențe digitale	**NA**	**NA**	**22%**	**55%**	**86%**
% din IMM-uri			2021	2021	2021
Volume mari de date	**11%**	**5%**	**5%**	**14%**	**31%**
% din întreprinderi	2018	2020	2020	2020	2020
Tehnologii de tip cloud	**NA**	**NA**	**11%**	**34%**	**69%**
% din întreprinderi			2021	2021	2021
Inteligență artificială	**NA**	**NA**	**1%**	**8%**	**24%**
% din întreprinderi			2021	2021	2021
Servicii publice digitale					
Servicii publice digitale pentru cetățeni	**NA**	**NA**	**44**	**75**	**100**
Scor (0-100)			2021	2021	2021
Servicii publice digitale pentru întreprinderi	**NA**	**NA**	**42**	**82**	**100**
Scor (0-100)			2021	2021	2021

***** Indicatorul privind acoperirea 5G nu măsoară experiența utilizatorilor, care poate fi afectată de diverși factori, cum ar fi tipul de dispozitiv utilizat, condițiile de mediu, numărul de utilizatori simultani și capacitatea rețelei. Acoperirea 5G se referă la procentajul de zone populate raportat de operatori și de autoritățile naționale de reglementare.

Sursa: Indicele economiei și societății digitale.

Prezenta anexă oferă o imagine de ansamblu a rezultatelor sistemului de cercetare și inovare din România.

Potrivit ediției din 2021 a Tabloului de bord european privind inovarea ([40]), România se încadrează printre inovatorii emergenți și are cele mai slabe rezultate în materie de inovare din UE. După atingerea unui nivel maxim de 0,5 % din PIB în 2017, intensitatea totală a CD a scăzut la 0,47 % din PIB în 2020, rămânând cu mult sub obiectivul de 2 % stabilit inițial pentru 2020. În 2018, România a depus 70 de cereri internaționale de brevete (un indicator comun al capacității de inovare), în timp ce media UE a fost de 2 046. Cu un punctaj de 71, România s-a clasat pe locul 24 în Tabloul de bord privind ecoinovarea din 2021, evidențiindu-se necesitatea de a stimula activitățile sale de ecoinovare. România înregistrează rezultate cu mult sub media UE în privința tuturor celor cinci componente ale indicelui ecoinovării pentru 2021 (resursele investite în ecoinovare, activitățile de ecoinovare, realizările asociate ecoinovării, rezultatele în ceea ce privește utilizarea eficientă a resurselor și rezultatele socioeconomice).

La nivel de întreprindere, capacitatea de inovare este, de asemenea, limitată. Cheltuielile întreprinderilor pentru CD în România sunt de numai 0,28 % din PIB, în timp ce media UE este de 1,53 % Numărul de start-upuri de tehnologie la un milion de locuitori este, de asemenea, cu mult sub media UE (3,5 față de 24) ([41]). În mod similar, în 2019, ponderea întreprinderilor de tehnologie cu o rată mare de creștere era încă foarte scăzută în comparație cu media UE (4,9 % față de 18,3 %).

România nu a fost în măsură să îmbunătățească rezultatele sistemului său public de cercetare și nici să abordeze problema subfinanțării sale cronice din ultimul deceniu. Începând din 2011, intensitatea cheltuielilor publice legate de CD a scăzut de la 0,32 % din PIB la 0,19 % din PIB în 2020, cu mult sub media UE. Ca urmare a subfinanțării cronice a bazei științifice publice, în România există un număr extrem de scăzut de cercetători, cu cea mai mică pondere relativă din UE. În plus, numărul de noi absolvenți în domeniul științei și ingineriei s-a înjumătățit între 2009 și 2019, iar condițiile de muncă și perspectivele de carieră precare pentru cercetători au accentuat și mai mult deficitul de resurse umane pentru știință și inovare. Pentru a aborda aceste provocări structurale, PNRR al României cuprinde un pachet cuprinzător de reforme menite să raționalizeze guvernanța sistemului național de cercetare și inovare și să pună în aplicare primele măsuri necesare pentru reformarea carierei de cercetare.

Cooperarea dintre sectorul public și cel privat rămâne o provocare și afectează rezultatele țării în materie de inovare. Deși procentajul din PIB disponibil sub formă de capital de risc în România este printre cele mai scăzute din UE, cheltuielile întreprinderilor pentru CD s-au dublat din 2013, în principal datorită întreprinderilor mari. În paralel, sprijinul public pentru CD în cadrul întreprinderilor a scăzut în ultimul deceniu. Universitățile, institutele publice de cercetare și întreprinderile nu dispun de stimulente adecvate pentru a stabili relații de colaborare între ele. România înregistrează, de asemenea, rezultate sub media UE în ceea ce privește ponderea publicațiilor științifice elaborate în comun de sectorul public și cel privat din totalul publicațiilor. Deși PNRR va aborda unele blocaje în cooperarea dintre mediul științific și mediul de afaceri, măsurile se axează pe reformarea cadrului de reglementare și nu au o abordare holistică.

([40]) Tabloul de bord european privind inovarea 2021, Profilul de țară: România https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45932/attachments/1/translations/en/renditions/native

([41]) OCDE (2022).

Tabelul A9.1: **Principalii indicatori privind cercetarea, dezvoltarea și inovarea**

România	**2010**	**2015**	**2018**	**2019**	**2020**	**Creșterea anuală compusă 2010-20**	**Media UE**
Indicatori principali							
Intensitatea cheltuielilor CD (GERD ca % din PIB)	0,46	0.49	0.5	0.48	*0.47*	-0.6	*2,32*
Cheltuieli publice pentru CD ca % din PIB	0.28	0.27	0.20	0.20	*0.19*	-5.5	*0,78*
Cheltuieli ale întreprinderilor pentru CD (BERD) ca % din PIB	0.18	0.21	0.30	0.28	*0.28*	4.9	*1,53*
Calitatea sistemului CD							
Publicații științifice ale țării în procentul de 10 % cele mai citate publicații științifice internaționale ca % din publicațiile științifice totale ale țării	3.0	3.2	4.7	:	:	5.6	9,9
Cereri de brevet depuse în temeiul PCT la miliard de PIB (în SPC)	0.1	0.3	0.2	0	0	8.6	3,5
Cooperare între mediul universitar și mediul de afaceri							
Co-publicații științifice publice-private ca % din totalul publicațiilor	4.4	4.7	5.4	5.7	5.7	2.8	9,05
Capital uman și disponibilitatea competențelor							
Noi absolvenți de științe și inginerie la o mie pers. cu vârste între 25 și 34 de ani	18.4	11.2	11.2	11.9	:	-4.7	16,3
Sprijin public pentru cheltuielile întreprinderilor pentru CD (BERD)							
Sprijinul public total pentru BERD ca % din PIB	0,057	0,045	:	0,018	:	-8,5	0.196
Inovare verde							
Ponderea brevetelor legate de mediu în totalul cererilor de brevete depuse în temeiul PCT (%)	12,9	6,4	11	:	:	-2,0	12.8
Finanțarea inovării și a reînnoirii economice							
Capital de risc (statistici de piață) ca % din PIB	0,013	0,002	0,002	0,005	0,005	-8,3	0,054
Ocuparea forței de muncă în întreprinderi cu creștere rapidă în sectoarele care reprezintă segmentul superior de 50 % din pdv. al inovării	2,1	2,6	2,8	2	:	0	5,5

Sursa: DG Cercetare și Inovare – Serviciul comun de strategie și analiză prospectivă în domeniul cercetării și inovării – Unitatea economistului-șef [Date: Eurostat, OCDE, DG JRC, Science-Metrix (baza de date Scopus și baza de date statistice a OEB privind brevetele), Invest Europe].

Creșterea productivității este un motor esențial al prosperității economice, al bunăstării și al convergenței pe termen lung. O sursă majoră de productivitate pentru economia UE este o piață unică funcțională, în care se asigură o concurență loială și efectivă și un mediu favorabil afacerilor, în care întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) pot funcționa și inova fără dificultate. Întreprinderile și industria se bazează în mare măsură pe lanțuri de aprovizionare solide, iar în prezent se confruntă cu blocaje care au un impact negativ asupra nivelurilor de productivitate, a ocupării forței de muncă, a cifrei de afaceri și a ratelor de intrare/ieșire de pe piață ale întreprinderilor. Acest lucru poate afecta capacitatea statelor membre de a realiza transformarea verde și digitală a Europei.

Productivitatea muncii a crescut în România, dar se situează în continuare sub media UE. Deși producția pe angajat a crescut în ultimii 20 de ani, aceasta este în continuare cu 24,8 % sub media UE-27 (iar producția pe oră este cu 35,8 % sub media UE). Acest decalaj amplu trebuie recuperat. Productivitatea totală a factorilor a scăzut în 2020-2021 comparativ cu 2019, dar se preconizează că își va relua creșterea în 2022.

Accesul la finanțare este o constrângere pentru desfășurarea de activități economice ([42]). În ceea ce privește accesul IMM-urilor la finanțare prin împrumuturi și granturi, România a obținut un punctaj sub media UE-27 în 2020 (0,25 față de 0,56). Aceasta a avut rezultate și mai slabe în ceea ce privește finanțarea prin capitaluri proprii (0,06 față de 0,18). Investitorii providențiali, fondurile de investiții în societăți necotate și fondurile cu capital de risc nu sunt încă larg răspândite ([43]). În plus, situația finanțării prin capitaluri proprii s-a deteriorat semnificativ din 2017. Pentru a spori lichiditatea pentru întreprinderi și IMM-uri, PNRR al României include un pachet financiar substanțial, inclusiv investiții de capital (1,25 miliarde EUR).

Întreprinderile se confruntă, de asemenea, cu bariere normative și cu o birocrație excesivă. Procedurile de înființare și de închidere a unei întreprinderi, precum și cele de raportare a obligațiilor de pe piața muncii vor fi raționalizate, simplificate și digitalizate. PNRR va aborda aceste aspecte, îmbunătățind astfel mediul de afaceri și dinamica afacerilor din România. PNNR va spori, de asemenea, transparența, concurența și eficiența procedurilor de achiziții publice (a se vedea anexa 11). Întârzierile în efectuarea plăților rămân un motiv de îngrijorare.

Anumite piețe ale serviciilor se confruntă cu o birocrație excesivă. Avocații au nevoie de două licențe pentru a-și desfășura activitatea și se confruntă cu cerințe stricte de intrare. Contabilii și consilierii fiscali trebuie să fie membri ai camerelor respective și, pe lângă examenele profesionale obligatorii, trebuie să îndeplinească numeroase cerințe privind nivelul minim de educație și formare. Arhitecții, inginerii constructori și ghizii turistici se confruntă cu restricții normative excesive similare.

Slaba supraveghere a pieței, inclusiv în cazul produselor nealimentare, poate duce la existența unei concurențe neloiale. Numărul controalelor pentru astfel de bunuri este foarte scăzut în România (antepenultimul loc din UE), din cauza resurselor limitate. Peste douăsprezece autorități au responsabilitatea de a supraveghea piața produselor nealimentare, ceea ce implică provocări în materie de coordonare și de stabilire a priorităților. Cooperarea cu autoritățile vamale poate contribui la reducerea volumului de produse neconforme importate din afara Uniunii.

În ansamblu, România este bine integrată în piața unică, dar sunt necesare progrese suplimentare, în special în cazul serviciilor profesionale. Se poate considera că 22 % din forța de muncă din România lucrează în profesii reglementate, pondere puțin peste media UE de 21 % ([44]). Mai multe profesii (contabili/consilieri fiscali, ghizi turistici, arhitecți și ingineri constructori) se confruntă cu restricții semnificativ mai mari decât media UE.

La nivel global, economia a fost reziliență la perturbările lanțului de aprovizionare mondial, dar situația diferă în funcție de

([42]) IMM-uri, întreprinderi nou-înființate, întreprinderi în curs de extindere și antreprenoriat – septembrie 2020 – sondaj Eurobarometru (europa.eu)

([43]) România are cele mai scăzute investiții de capital de risc din UE ca procentaj din PIB: 0,005 % în 2020 (Kraemer-Eis, Botsari, Gvetadze, Lang & Torfs, 2021). Aceste investiții se concentrează în principal pe TIC, servicii pentru întreprinderi și servicii pentru consumatori(Flachenecker, et al., 2020).

([44]) EUR-Lex - 52021SC0185 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

sector. Sectoare precum industria autovehiculelor au trebuit să își reducă producția din cauza întreruperilor aprovizionării cu semiconductori, de exemplu.

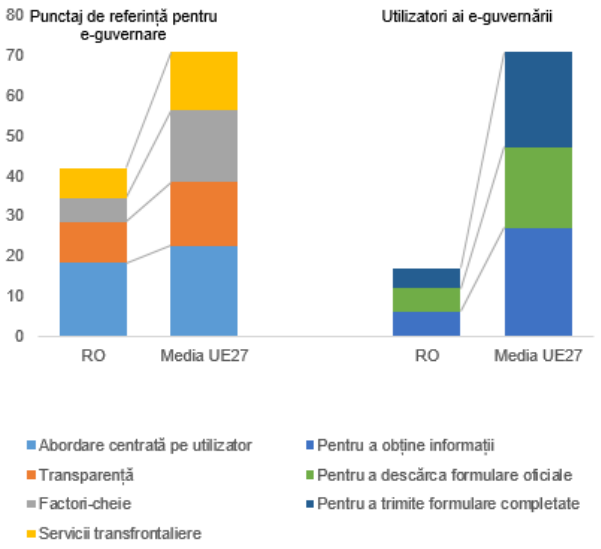
Tabelul A10.1: **Principalii indicatori privind piața unică și industria**

SUB-DOMENIU DE POLITICĂ	DENUMIREA INDICATORULUI	DESCRIERE	2021	2020	2019	2018	2017	Rate de creștere	Media UE27*
INDICATORI PRINCIPALI									
Structura economică	Valoarea adăugată în funcție de sursă (nivel intern)	VA care depinde de intrări intermediare interne, % [sursă: OCDE (TiVA), 2018]				69,21			**62,6%**
	Valoarea adăugată în funcție de sursă (UE)	VA importată din restul UE, % [sursă: OCDE (TiVA), 2018]				19,26			**19,7%**
	Valoarea adăugată în funcție de sursă (din afara UE)	VA importată din restul lumii, % [sursă: OCDE (TiVA), 2018]				11,5			**17,6%**
Competitivitate prin costuri	Prețul energiei pentru producători (industrie)	Indice (2015=100) [sursă: Eurostat, sts_inppd_a]	145	107,2	113,5	104,3	95,9	**51,30%**	**127,3**
REZILIENȚĂ									
Deficite/perturbări ale lanțului de aprovizionare	Deficite materiale, utilizând date din anchete	Media (pt. toate sectoarele) firmelor care se confruntă cu constrângeri, % [sursă: ECFIN CBS]	5	4	3	3	3	**67%**	**26%**
	Deficite de forță de muncă, utilizând date din anchete	Media (pt. toate sectoarele) firmelor care se confruntă cu constrângeri, % [sursă: ECFIN CBS]	9	8	12	10	6	**50%**	**14%**
	Prețurile producătorilor la nivel sectorial	Media (pt. toate sectoarele), 2021 comparat cu 2020 și 2019, indice [sursă: Eurostat]						**10,6%**	**5,4%**
Dependențe strategice	Concentrare pentru anumite materii prime	Concentrarea importurilor pentru un coș de materii prime critice, indice [sursă: COMEXT]	0,19	0,18	0,17	0,16	0,16	**19%**	**17%**
	Capacitate instalată de energie electrică din surse regenerabile	Ponderea energiei electrice în capacitatea totală, % [sursă: Eurostat, nrg_inf_epc]		57,2	56,6	50	49,8	**15%**	
Dinamica investițiilor	Investiții private nete	Modificări ale stocului de capital privat, după deducerea amortizării, % din PIB [sursă: Ameco]		7,1	7,3	3,1	4,4	**61,4%**	**2,6%**
	Investiții publice nete	Modificări ale stocului de capital public, după deducerea amortizării, % din PIB [sursă: Ameco]		2,6	1,4	0,6	0,6	**333%**	**0,4%**
PIAȚA UNICĂ									
Integrarea pieței unice	Comerțul intra-UE	Raportul comerțului intra-UE față de comerțul extra-UE, indice [sursă: Ameco]	3,25	2,82	2,70	2,66	2,67	**22%**	**1,59**
Gradul de restricționare a serviciilor publice	Indicatorul privind caracterul restrictiv al reglementărilor	Restricționarea accesului la și a exercitării profesiilor reglementate [profesii cu o restricționare peste valoarea mediană, din cele 7 profesii analizate în SWD(2021)185; sursă: SWD (2021)185; SWD(2016)436 final]	4				4	**0,00%**	**3,37**
Recunoaștere a calificărilor profesionale	Decizii de recunoaștere w/o compensare	Profesioniști cu calificări obținute în alt SM al UE care adresează cereri în SM gazdă, % din deciziile totale luate de SM gazdă [sursă: Baza de date a profesiilor reglementate]	42,4						**45%**
Conformitate – cooperare între CE și SM	Transpunere – în ansamblu	5 subindicatori, suma punctajelor [sursă; Tabloul de bord al pieței unice]		În medie	În medie	În medie	Peste medie		
	Neîndeplinirea obligațiilor – în ansamblu	4 subindicatori, suma punctajelor [sursă; Tabloul de bord al pieței unice]		Sub medie	În medie	În medie	În medie		
Protecția investițiilor	Încrederea în protecția investițiilor	Societățile au încredere că investițiile lor sunt protejate prin legislație și de către instanțele SM în cazul unor probleme, % din firmele incluse în anchete [sursă: Eurobarometru Flash 504]	58						**56%**
MEDIUL DE AFACERI – IMM-uri									
Demografia întreprinderilor	Falimente	Indice (2015=100) [sursă: Eurostat, sts_rb_a]		66,8	70,6	59,8	44,7	**49,40%**	**70.1 (2020)**
	Înmatriculări de întreprinderi	Indice (2015=100) [sursă: Eurostat, sts_rb_a]		122,4	147,7	130	141,8	**-13.7%**	**105,6**
Acces la finanțare	Plăți întârziate	Ponderea IMM-urilor care s-au confruntat cu plăți întârziate în ultimele 6 luni, % [sursă: SAFE]	52,6	52	53,1	n.a.	n.a.	**-1,0%**	**45%**
	Indicele EIF al accesului la finanțare – împrumuturi	Sintetic: Finanțarea externă a IMM-urilor în ultimele 6 luni, indice de la 0 la 1 (valorile ridicate indică performanțe bune) [sursă: Indicele EIF al accesului la finanțare]		0,25	0,21	0,27	0,25	**-1,1%**	**0.56 (2020)**
	Indicele EIF al accesului la finanțare – capital propriu	Sintetic: Capital de risc/PIB, oferte publice inițiale/PIB, IMM-uri care se finanțează prin capital propriu, indice de la 0 la 1 (valorile ridicate indică performanțe bune) [sursă: Indicele EIF al accesului la finanțare]		0,06	0,09	0,08	0,15	**-56,8%**	**0.18 (2020)**
	% credite respinse sau refuzate	IMM-uri ale căror cereri de credit bancar au fost respinse sau refuzate, % [sursă: SAFE]	17,7	22,3	16,5	18,6	18,4	**-3.8%**	**12,4%**
Achiziții publice	IMM-uri contractante	Contractanți care sunt IMM-uri, % din total [sursă: Tabloul de bord al pieței unice]							**63%**
	Oferte depuse de IMM-uri	Oferte depuse de IMM-uri, % din total [sursă: Tabloul de bord al pieței unice]							**70,8%**

Sursa: A se vedea în tabelul de mai sus sursa pentru fiecare indicator (în coloana „Descriere”).

O bună capacitate administrativă permite asigurarea prosperității economice, a progresului social și a echității. Administrațiile publice de la toate nivelurile de guvernare oferă un răspuns în caz de criză, asigură furnizarea de servicii publice și contribuie la consolidarea rezilienței pentru dezvoltarea durabilă a economiei UE.

Graficul A11.1: **Punctaje de referință pentru e-guvernare (lhs) și utilizatori ai serviciilor de e-guvernare (rhs)**

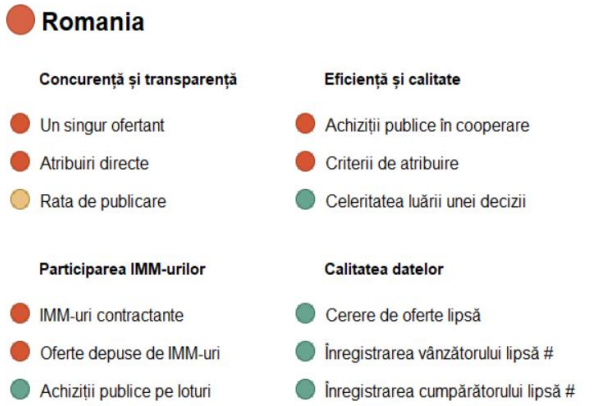

Sursa: Eurostat (ancheta privind utilizarea TIC) și raportul de analiză comparativă privind e-guvernarea

Eficacitatea administrației publice din România se situează cu mult sub media UE-27 ([45]). Gama largă de reforme administrative avansează lent. Reorganizările și concedierile frecvente de la nivelul conducerii afectează stabilitatea instituțională, acumularea capacității administrative, continuitatea punerii în aplicare a reformelor, precum și consolidarea și sustenabilitatea rezultatelor reformelor. Fragmentarea accentuată a competențelor și a resurselor continuă să afecteze furnizarea serviciilor publice, în special la nivel descentralizat și în zonele rămase în urmă. Procesul decizional s-a bazat adesea pe ordonanțe de urgență ale guvernului.

Serviciile publice digitale din România se îmbunătățesc lent. Țara are în continuare un punctaj mult sub media UE (41,8 față de 70,9) (graficul A11.1). Doar 17 % dintre utilizatorii de internet utilizează în mod activ serviciile de e-guvernare (media UE: 70,8 %). PNRR al României prevede reforme și investiții pentru dezvoltarea cloud-ului guvernamental și pentru creșterea interoperabilității sistemelor informatice și de comunicații ale diferitelor instituții publice. Se preconizează că acestea vor reduce fragmentarea, vor spori interoperabilitatea și vor elimina barierele birocratice.

Graficul A11.2: **Rezultatele indicatorului privind achizițiile publice în cadrul pieței unice**

(1) Indicatorii de concurență și transparență au o pondere triplă, în timp ce indicatorii de eficiență și calitate au ponderi unitare. Toți ceilalți indicatori au o pondere de 1/3 în indicatorul sintetic SMS.
Sursa: datele din Tabloul de bord al pieței unice pentru 2020.

Elaborarea de politici bazate pe date concrete rămâne o provocare structurală de lungă durată. Consultările publice și implicarea părților interesate rămân limitate, la fel ca și utilizarea evaluărilor impactului *ex ante* și *ex post*. Lipsa de previzibilitate în materie de politici a continuat în 2021, cu o mare parte a legilor adoptate de guvern în cadrul unor proceduri extraordinare și cu un corpus legislativ în schimbare rapidă.

Calitatea achizițiilor publice din România rămâne o provocare majoră. În Tabloul de bord al pieței unice, România are rezultate inferioare față de restul UE. Transparența, concurența și eficiența procedurilor de achiziții publice rămân problematice (graficul A11.2).

([45]) Indicatorii de guvernanță la nivel mondial, 2021.

Tabelul A11.1: **Indicatorii privind administrația publică – România**

RO	Indicator (1)	2017	2018	2019	2020	2021	UE27
E-guvernare							
1	Ponderea persoanelor care au utilizat internetul în ultimul an pentru a interacționa cu autoritățile publice (%)	13,0	12,0	15,0	16,0	17,0	70,8
2	Punctaj de referință total pentru e-guvernare în 2021 (2)	na	na	na	na	41,8	70,9
Guvernare deschisă și instituții fiscal-bugetare independente							
3	Indicele privind maturitatea datelor deschise 2021	na	na	na	na	75,5	81,1
4	Indicele domeniului de activitate al instituțiilor	69,3	69,3	69,3	69,3	na	56,8
Nivelul de instruire, învățarea în rândul adulților, paritatea de gen și îmbătrânirea							
5	Ponderea angajaților din administrația publică având diplome de învățământ terțiar, nivelurile 5-8 (3)	54,2	55,3	56,7	54,9	53,6	55,3
6	Rata de participare a angajaților din administrația publică la activități de învățare în rândul adulților (3)	na	na	1,6	na	7,2	18,6
7	Paritatea de gen în posturile de rang înalt din administrația publică (4)	3,8	0,8	7,0	8,6	7,8	21,8
8	Ponderea lucrătorilor din sectorul public cu vârste între 55 și 74 de ani (3)	10,4	10,1	10,7	11,7	12,0	21,3
Gestionarea finanțelor publice							
9	Indice privind cadrul bugetar pe termen lung	0,80	0,80	0,80	0,80	na	0,72
10	Indice privind soliditatea regulilor fiscal-bugetare	1,9	1,9	2,2	2,2	na	1,5
11	Indicator sintetic privind achizițiile publice	-5,3	-7,7	-8,3	-6,3	na	-0,7
Elaborarea de politici bazate pe date concrete							
12	Indice privind practicile în materie de politici de reglementare și de guvernanță în ceea ce privește implicarea părților interesate, evaluarea impactului normativ și evaluarea ex-post a legislației	1,39	na	na	na	na	1,6

(1) Valorile ridicate indică rezultate bune, cu excepția indicatorilor 7 și 8.
(2) Măsoară abordarea centrată pe utilizator (inclusiv pentru serviciile transfrontaliere) și transparența serviciilor publice digitale, precum și existența unor factori-cheie pentru furnizarea acestor servicii.
(3) Seria este întreruptă în 2021.
(4) Definită ca valoarea absolută a diferenței dintre ponderea bărbaților și a femeilor în posturile de rang înalt din administrația publică.

Sursa: Ancheta privind utilizarea TIC, Eurostat (1); Raportul de analiză comparativă privind e-guvernarea (2); Raportul privind maturitatea datelor deschise (3); Baza de date privind guvernanța fiscală (4, 9, 10); Ancheta privind forța de muncă, Eurostat (5, 6, 8), Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (7), Indicator sintetic privind achizițiile publice din Tabloul de bord al pieței unice (11); OCDE, Indicators of Regulatory policy and governance (12).

Capacitatea administrativă la toate nivelurile de guvernare rămâne o provocare. Coordonarea sarcinilor între instituții este deficientă. Dezvoltarea programelor este împiedicată de slaba colaborare dintre administrația centrală și cea locală și de imixtiunea politică puternică. Prin urmare, obiectivele și politicile programelor se modifică adesea și apar întârzieri. Competențele de gestionare a programelor și de planificare strategică sunt limitate, iar participarea funcționarilor publici la acțiuni de învățare în rândul adulților este scăzută în comparație cu media UE. PNRR al României pentru 2021 include măsuri privind recrutarea pe bază de merit a funcționarilor publici.

Sistemul de justiție se confruntă cu provocări în materie de eficiență și există preocupări cu privire la independența sa. Rata de soluționare a cauzelor civile, comerciale și administrative în primă instanță a scăzut foarte ușor (96,7 % în 2020 față de 100,2 % în 2019 și 103,5 % în 2018). Durata medie a procedurilor administrative a crescut considerabil (690 de zile în 2020 față de 138 de zile în 2019), iar rata de soluționare a cauzelor a scăzut la 48,4 % în 2020 (de la 100,3 % în 2019). Sistemele de justiție

pierd resurse umane, întrucât numărul magistraților nou-recrutați nu compensează lipsa actuală de personal judiciar și numărul tot mai mare de magistrați care se pensionează ([46]).

([46]) Pentru o analiză mai detaliată a rezultatelor sistemului de justiție din România, a se vedea Tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2022 (în curs de elaborare) și capitolul consacrat României din Raportul Comisiei din 2022 privind statul de drept (în curs de elaborare).

ANEXA 12: PROVOCĂRI ÎN MATERIE DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ, COMPETENȚE ȘI POLITICĂ SOCIALĂ ÎN CONTEXTUL PILONULUI EUROPEAN AL DREPTURILOR SOCIALE

Pilonul european al drepturilor sociale este un instrument de orientare pentru asigurarea convergenței în sens ascendent către condiții de muncă și de viață mai bune în UE. Punerea în aplicare a celor 20 de principii ale sale referitoare la egalitatea de șanse și accesul la piața muncii, condiții de muncă echitabile, protecție și incluziune socială, sprijinită de obiectivele principale ale UE pentru 2030 privind ocuparea forței de muncă, competențele și reducerea sărăciei, va consolida eforturile UE către o tranziție digitală, verde și echitabilă. Prezenta anexă oferă o imagine de ansamblu a progreselor realizate de România în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor din cadrul Pilonului european al drepturilor sociale.

Tabloul de bord social pentru ROMÂNIA		
Egalitatea de șanse și accesul la piața muncii	Persoane care părăsesc timpuriu sistemul de învățământ și de formare profesională (% din populația cu vârste între 18 și 24 de ani) (2021)	15,3
	Nivelul competențelor digitale ale persoanelor (% din populația cu vârste între 16 și 74 de ani) (2021)	28,0
	Tineri NEET (% din populația totală cu vârste între 15 și 29 de ani) (2021)	20,3
	Disparitatea de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă (puncte procentuale) (2021)	20,1
	Raportul dintre chintila superioară și cea inferioară (S80/S20) (2020)	6,6
Piețe dinamice ale forței de muncă și condiții de lucru echitabile	Rata de ocupare a forței de muncă (% din populația cu vârste între 20 și 64 de ani) (2021)	67,1
	Rata șomajului (% din populația cu vârste între 15 și 74 de ani) (2021)	5,6
	Rata șomajului de lungă durată (% din populația cu vârste între 15 și 74 de ani) (2021)	2,0
	Creșterea venitului brut disponibil al gospodăriilor populației pe cap de locuitor (2008=100) (2020)	
Protecția socială și incluziunea socială	Persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială (în %) (2020)	35,8
	Copii expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială (în %) (2020)	41,5
	Impactul transferurilor sociale (cu excepția pensiilor) asupra reducerii sărăciei (% reducere a AROPE) (2020)	15,8
	Decalaj cauzat de dizabilități în ocuparea forței de muncă (raport) (2020)	30,4
	Costuri suplimentare pentru locuințe (% din populație) (2020)	7,1
	Copii cu vârsta sub 3 ani aflați în structuri formale de îngrijire (% dintre copiii cu vârsta sub 3 ani) (2020)	6,8
	Nevoi nesatisfăcute în materie de îngrijire medicală (% din populația cu vârsta peste 16 ani) (2020)	4,7

Situație critică | De supravegheat | Performanță slabă, dar în curs de îmbunătățire | Performanță bună, dar de monitorizat | În medie | Performanță peste medie | Cele mai bune performanțe

Actualizare din 29 aprilie 2022. Statele membre sunt clasificate în tabloul de bord social în conformitate cu o metodologie statistică convenită cu comitetele EMCO și SPC. Aceasta analizează atât nivelurile, cât și variațiile indicatorilor în comparație cu mediile respective la nivelul UE și clasifică statele membre în șapte categorii. Pentru detalii metodologice, vă rugăm să consultați Raportul comun privind ocuparea forței de muncă 2022. Ca urmare a modificărilor aduse definiției nivelului de competențe digitale al persoanelor în 2021, se utilizează în mod excepțional doar nivelurile pentru evaluarea acestui indicator; NEET: tineri care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare GDHI: venitul brut disponibil al gospodăriilor populației

Pe piața muncii persistă probleme grave. Deși rata de ocupare a forței de muncă a crescut în ultimii ani (67,1 % în 2021, față de 60,3 % în 2016), aceasta este în continuare sub media UE de 73,1 %. Rata șomajului (5,6 % în 2021) este sub media UE (7 %), dar depășește totuși nivelul anterior crizei (4,9 % în 2019).

Participarea pe piața muncii a anumitor grupuri de populație rămâne limitată. Disparitatea de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă – de 20,1 puncte procentuale și în creștere – este printre cele mai ridicate din UE, inactivitatea în rândul femeilor situându-se la 44,3 %, în principal din cauza disponibilității și a accesului limitate la educația și îngrijirea timpurie a copiilor. Din cauza pandemiei de COVID-19, proporția copiilor cu vârsta sub 3 ani aflați în structuri formale de îngrijire a scăzut la 6,8 % în 2020 (de la 14,1 % în 2019) și rămâne cu mult sub media UE de 18,5 %. Investițiile în construirea și operaționalizarea a 110 creșe prezentate în PNRR vor contribui la abordarea acestei provocări. Decalajul cauzat de dizabilități în ocuparea forței de muncă a fost de 30,4 puncte procentuale în 2020, peste media UE de 24,5 puncte procentuale. Persoanele cu dizabilități au în continuare oportunități reduse de formare. În 2021, doar 41 % dintre romi prestau o formă de muncă remunerată. Ponderea tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEET) a scăzut constant înainte de pandemie, dar rămâne printre cele mai ridicate din UE și a crescut semnificativ, ajungând la 20,3 % în 2021.

Măsurile de activare oferite de serviciile publice de ocupare a forței de muncă (SPOFM) nu asigură o acoperire suficientă și un sprijin direcționat. Investițiile prezentate în PNRR vor sprijini piața forței de muncă prin digitalizarea SPOFM și prin introducerea unui sistem de formalizare a muncii casnice. Fondurile politicii de coeziune a UE vor sprijini în continuare modernizarea instituțiilor pieței muncii și tranziția către o activare mai eficientă și mai sustenabilă. Deși partenerii sociali pot juca un rol important în îmbunătățirea performanței pieței muncii, implicarea lor în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor rămâne limitată, la fel ca și dialogul social. PNRR prevede intrarea în vigoare a unei noi

legi privind dialogul social și revizuirea sectoarelor economice, în timp ce Fondul social european Plus (FSE+) va consolida și mai mult capacitatea partenerilor sociali.

Sistemul de educație și formare se confruntă cu provocări persistente în materie de calitate și incluziune. Rata de înscriere în sistemul de educație și îngrijire timpurie este cu mult sub media UE, iar rata elevilor care părăsesc timpuriu sistemul de învățământ și de formare profesională este ridicată și este probabil să se înrăutățească din cauza pandemiei (a se vedea anexa 13), afectând în special elevii cu dizabilități sau care provin din medii dezavantajate, cum ar fi romii și elevii care locuiesc în zone rurale. Cu ajutorul Asistenței de redresare pentru coeziune și teritoriile Europei (REACT-EU), România a finanțat organizarea de lecții suplimentare pentru a atenua impactul închiderii școlilor din cauza COVID-19 asupra elevilor celor mai vulnerabili. Cu toate acestea, există în continuare nevoia urgentă de a îmbunătăți rezultatele învățării și de a reduce inegalitățile în educație.

Alinierea insuficientă a competențelor la nevoile pieței forței de muncă rămâne o provocare. PNRR al României vizează îmbunătățirea relevanței pe piața muncii a educației și formării profesionale și a învățământului superior. O serie de măsuri vor beneficia de sprijin din partea FSE+, în special cele care vizează facilitarea accesului studenților vulnerabili la toate nivelurile de educație. Nivelurile competențelor digitale și ale participării la învățarea în rândul adulților rămân extrem de scăzute, mai puțin de o treime dintre persoanele cu vârste cuprinse între 16 și 74 de ani având cel puțin competențe digitale de bază (media UE fiind de 54 % în 2021). Pe baza celor mai recente date disponibile pentru 2021, participarea la învățarea în rândul adulților în ultimele 4 săptămâni a fost de 4,9 % (comparativ cu 10,8 % în UE). Consolidarea calității și a incluziunii educației și formării va fi esențială pentru ca România să atingă obiectivele principale ale UE pentru 2030 în materie de competențe și ocupare a forței de muncă.

Riscurile de sărăcie și inegalitatea rămân ridicate. România are una dintre cele mai mari ponderi ale persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială (AROPE) din UE (35,8 % în 2020, față de media UE de 21,6 %). Acest risc este deosebit de ridicat în rândul persoanelor care trăiesc în zone rurale, al comunităților marginalizate și al grupurilor vulnerabile, inclusiv al romilor. Această situație se datorează, de asemenea, ponderii ridicate a romilor care trăiesc în localități sau în așezări informale în care accesul la piața muncii și la serviciile publice este extrem de limitat. Rata AROPE în rândul copiilor este printre cele mai ridicate din UE (41,5 %, față de media UE de 23,9 %) și aproape 1 din 3 copii s-au confruntat cu deprivare materială și socială severă în 2020. Ponderea persoanelor în vârstă de peste 65 de ani și a persoanelor cu dizabilități expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială rămâne, de asemenea, printre cele mai ridicate din UE. Impactul transferurilor sociale (cu excepția pensiilor) asupra reducerii sărăciei este printre cele mai scăzute din țările UE, în timp ce decalajele în ceea ce privește accesul la protecție socială rămân larg răspândite și afectează în special șomerii și persoanele cu forme atipice de muncă.

Serviciile sociale, de sănătate, educaționale și de ocupare a forței de muncă sunt insuficient integrate, iar procesul de dezinstituționalizare pentru adulții cu dizabilități prezintă întârzieri. Procesul de dezinstituționalizare a copiilor continuă, astfel cum a fost stabilit, cu obiectivul de a fi finalizat cât mai curând posibil. Nivelul nevoilor nesatisfăcute în materie de îngrijire medicală raportate de persoanele vizate rămâne peste media UE, cu diferențe substanțiale între grupurile de venituri și între regiuni. Accesul la serviciile de îngrijire pe termen lung este insuficient, în special la nivel comunitar, la fel ca și cheltuielile publice pentru îngrijirea pe termen lung. În cazul persoanelor în vârstă, acoperirea serviciilor de îngrijire la domiciliu este printre cele mai scăzute din UE, iar nevoile nesatisfăcute în materie de îngrijire pe termen lung sunt semnificativ mai mari decât media UE (61,6 % în 2019, față de 46,5 %). Implementarea venitului minim de incluziune, a salariului minim și a reformelor privind pensiile și realizarea investițiilor pentru protecția copilului și dezinstituționalizarea persoanelor cu dizabilități, astfel cum sunt prezentate în PNRR al României, i-ar putea permite acesteia să atingă obiectivul principal al UE pentru 2030 privind reducerea sărăciei.

ANEXA 13: EDUCAȚIE ȘI COMPETENȚE

Prezenta anexă evidențiază principalele provocări pentru sistemul de educație și formare din România, având în vedere obiectivele la nivelul UE ale cadrului strategic al Spațiului european al educației și alți indicatori contextuali, pe baza analizei din Monitorul educației și formării din 2021. Sistemul de educație și formare din România se confruntă cu provocări în materie de calitate și echitate, care riscă să se agraveze din cauza pandemiei. România se situează cu mult sub media UE și sub obiectivele de la nivelul UE referitoare la educația timpurie, la competențele de bază, la elevii care părăsesc timpuriu sistemul de învățământ și de formare profesională și la învățământul terțiar.

Participarea la educația și îngrijirea timpurie este redusă și în scădere. România se numără printre statele membre ale UE în care ratele de participare la educația timpurie au scăzut în comparație cu 2014. Rata de înscriere a copiilor cu vârste cuprinse între 3 ani și vârsta de începere a învățământului obligatoriu este una dintre cele mai scăzute din UE și cu mult sub media europeană, în special în cazul copiilor romi (27 %).

Majoritatea elevilor care provin din medii dezavantajate nu au competențe de bază. Proporția tinerilor cu un nivel scăzut de competențe de bază la citire, matematică și științe – măsurată de testul PISA – este aproape dublă față de media UE. Elevii dezavantajați din punct de vedere socioeconomic sunt afectați în mod disproporționat. Decalajul de performanță dintre aceștia și colegii lor mai avantajați este echivalent cu 2,5 ani de școlarizare. Competențele digitale ale tinerilor sunt, de asemenea, reduse. Pierderile în materie de învățare preconizate din cauza pandemiei riscă să agraveze și mai mult situația. Cheltuielile publice pentru educație sunt printre cele mai scăzute din UE (3,6 % din PIB în 2019, UE-27: 4,7 %).

Inegalitățile se manifestă printr-un mare decalaj dintre mediul rural și cel urban și în cazul romilor. Rata de părăsire timpurie a școlii rămâne ridicată, în special în zonele rurale (23,2 %) și în rândul romilor, cu consecințe asupra incluziunii acestora pe piața muncii și în societate. Elevii dezavantajați sunt adesea concentrați în școli în care calitatea educației și condițiile de învățare sunt precare.

Datele concrete([47]) arată că politicile privind cadrele didactice prezintă provocări majore. Având o populație relativ tânără de cadre didactice, ambițiile României de a îmbunătăți rezultatele în materie de educație se bazează în mare măsură pe corpul didactic existent. Cu toate acestea, nici formarea inițială, nici formarea continuă a cadrelor didactice nu sunt suficient de bine aliniate la nevoile elevilor. Evoluția lentă a carierei și salariile scăzute afectează atractivitatea profesiei de cadru didactic. Indemnizația de merit tinde să încurajeze o concentrare restrânsă asupra testelor și a concursurilor academice, mai degrabă decât să sprijine îmbunătățirea echității. Atragerea cadrelor didactice cu înaltă calificare în școlile dezavantajate și asigurarea unui număr suficient de specialiști de sprijin rămân o provocare.

Participarea la învățământul superior este scăzută, ceea ce duce la o lipsă de profesioniști cu înaltă calificare. Ratele constant ridicate de părăsire timpurie a școlii, rata scăzută de promovare a examenului de bacalaureat, precum și participarea scăzută a studenților din medii dezavantajate contribuie la un nivel redus de absolvire a învățământului superior. Rata este deosebit de scăzută în zonele rurale (8,2 %, față de media UE de 29,6 %). Procentajul absolvenților de STIM (știință, tehnologie, inginerie și matematică) este printre cele mai ridicate din UE (30 %), însă, din cauza participării scăzute la învățământul superior, numărul absolvenților pregătiți să intre pe piața muncii este mic. În plus, relevanța pe piața muncii a educației și formării profesionale și a învățământului superior trebuie să fie îmbunătățită în continuare. Emigrarea a redus și mai mult numărul specialiștilor care dețin o diplomă universitară. În fine, participarea adulților la activități de învățare rămâne limitată (a se vedea anexa 12).

Reformele și investițiile prezentate în PNRR al României vor contribui la abordarea unora dintre aceste provocări de lungă durată. Reformele esențiale se axează pe îmbunătățirea educației și îngrijirii timpurii, pe reducerea părăsirii timpurii a școlii, pe crearea unei rute profesionale complete pentru învățământul dual și pe digitalizarea educației și formării profesionale. Aceste reforme vor fi susținute, printre altele, de investiții

([47]) A se vedea Kitchen, Fordham, Henderson, Looney & Maghnouj (2017), Raportul privind proiectul „România Educată” (Administrația Prezidențială, 2021) și OCDE (2020).

corespunzătoare în infrastructură, echipamente și digitalizare, precum și de programe de formare.

Tabelul A13.1: **Obiectivele la nivelul UE și alți indicatori contextuali din cadrul strategic al Spațiului european al educației**

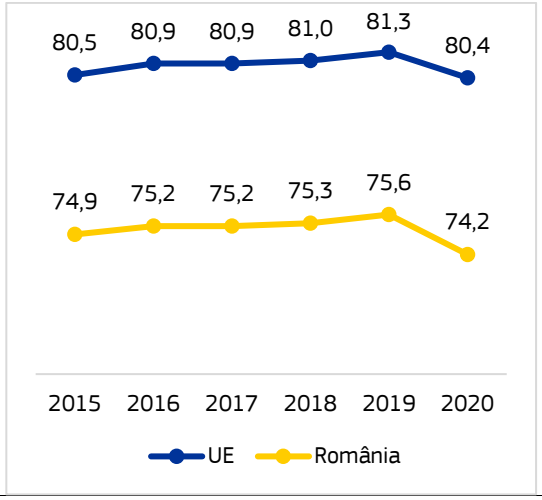
				2015		2021	
Indicator			**Țintă**	**România**	**UE27**	**România**	**UE27**
Participare la educația timpurie (de la 3 ani în sus)			**96%**	**84,6%**	**91,9%**	**78,6%** 2019	**92,8%** 2019
Persoane de 15 ani cu rezultate slabe la:		**Citit**	**< 15%**	**38,7%**	**20,4%**	**40,8%** 2018	**22,5%** 2018
		Matematică	**< 15%**	**39,9%**	**22,2%**	**46,6%** 2018	**22,9%** 2018
		Științe	**< 15%**	**38,5%**	**21,1%**	**43,9%** 2018	**22,3%** 2018
Persoane care părăsesc timpuriu sistemul de învățământ și de formare profesională (18-24 de ani)	**Total**		**< 9 %**	**19,1%**	**11,0%**	**15,3%**	**9,7%**
	În funcție de gen	*Bărbați*		19,5%	12,5%	15,1%	11,4%
		Femei		18,5%	9,4%	15,5%	7,9%
	În funcție de gradul de urbanizare	*Orașe*		5,9%	9,6%	4,5%	8,7%
		Zone rurale		27,8%	12,2%	23,2%	10,0%
	În funcție de țara nașterii	*Născuți în țară*		19,1%	10,0%	15,3%	8,5%
		Născuți în UE		: u	20,7%	: u	21,4%
		Născuți în afara UE		: u	23,4%	: u	21,6%
Absolvirea învățământului terțiar (25-34 de ani)	**Total**		**45% (2025)**	**25,5%**	**36,5%**	**23,3%**	**41,2%**
	În funcție de gen	*Bărbați*		22,9%	31,2%	20,6%	35,7%
		Femei		28,3%	41,8%	26,2%	46,8%
	În funcție de gradul de urbanizare	*Orașe*		44,7%	46,2%	44,0%	51,4%
		Zone rurale		8,6%	26,9%	8,2%	29,6%
	În funcție de țara nașterii	*Născuți în țară*		25,5%	37,7%	23,2%	42,1%
		Născuți în UE		:	32,7%	59,7%	40,7%
		Născuți în afara UE		: u	27,0%	70,0%	34,7%
Ponderea cadrelor didactice din școli (ISCED 1-3) care au 50 de ani sau mai mult				**28,6%**	**38,3%**	**29,4%** 2019	**38,9%** 2019

Media UE pentru anul 2018 privind rezultatele la citire din cadrul PISA nu include Spania;
b = întrerupere a seriei cronologice, c = confidențial, u = fiabilitate scăzută, : = nu există date disponibile.
Încă nu sunt disponibile date pentru celelalte obiective de la nivelul UE din cadrul strategic al Spațiului european al educației, care să acopere rezultatele slabe în ceea ce privește competențele digitale, expunerea absolvenților unităților de educație și formare profesională la învățarea la locul de muncă și participarea adulților la activități de învățare.
Sursa: Eurostat (UOE, LFS); OCDE (PISA).

Deosebit de relevante în contextul actualei pandemii de COVID-19, îngrijirile de sănătate reziliente sunt o condiție prealabilă pentru o economie și o societate sustenabile. Prezenta anexă oferă o imagine de ansamblu a sectorului îngrijirilor de sănătate din România.

Speranța de viață în România este semnificativ mai scăzută decât în ansamblul UE (graficul A14.1) și a scăzut cu aproape 17 luni în 2020 din cauza COVID-19. La 17 aprilie 2022, România a raportat 3,17 decese cumulate cauzate de COVID-19 la 1 000 de locuitori și 146 de cazuri confirmate cumulate de COVID-19 la 1 000 de locuitori. Mortalitatea tratabilă (rata la 100 000 de locuitori) este de peste două ori mai mare decât media UE, incluzând decesele cauzate de cancerul de prostată și de cancerul de sân. De asemenea, mortalitatea legată mai strâns de stilul de viață este ridicată, în principal decesele cauzate de bolile cardiovasculare, de cancerul pulmonar și de alcool.

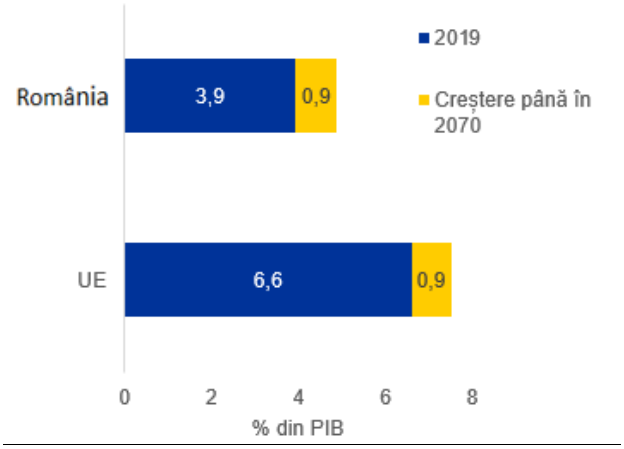
Graficul A14.1: **Speranța de viață la naștere (ani)**

Sursa: Baza de date Eurostat

Deși cheltuielile pentru sănătate au crescut în România în ultimul deceniu, acestea se situează pe penultimul loc din UE. Aproximativ 44 % din cheltuielile pentru sănătate au fost alocate sectorului spitalicesc (incluzând serviciile medicale în regim de internare și cele în regim de spitalizare de zi) în 2019, aceasta fiind una dintre cele mai mari proporții în rândul țărilor UE. Deși ponderea cheltuielilor publice pentru sănătate (80 % în 2019) este în concordanță cu media UE, plățile directe din buzunar (18,9 % din totalul cheltuielilor pentru sănătate) se situează peste media UE (15,4 %). Se preconizează că cheltuielile publice pentru sănătate vor crește cu 0,9 puncte procentuale din PIB până în 2070, ceea ce creează preocupări legate de sustenabilitatea finanțelor publice pe termen lung (graficul A14.2).

Graficul A14.2: **Creșterea preconizată a cheltuielilor publice pentru îngrijiri de sănătate în perioada 2019-2070 (scenariul de referință AWG)**

Sursa: Comisia Europeană/EPC (2021).

România se confruntă cu numeroase provocări în domeniul sănătății, inclusiv în ceea ce privește accesul la îngrijiri de calitate, infrastructura de sănătate învechită și deficitul de personal medical. Asistența medicală primară și prevenția primară sunt subdezvoltate. Numărul de medici și asistenți medicali pe cap de locuitor este cu mult sub media UE. Nivelul nevoilor nesatisfăcute în materie de îngrijire medicală raportate este ridicat în comparație cu media UE, cu diferențe substanțiale între grupurile de venituri și între regiuni (a se vedea anexa 12). Consumul ridicat de antibiotice ridică probleme de sănătate publică legate de rezistența la antimicrobiene.

Prin PNRR, România intenționează să investească 2,85 miliarde EUR (9,8 % din fondurile totale alocate prin PNRR) pentru a-și moderniza infrastructura de sănătate, pentru a profesionaliza gestionarea asistenței medicale, pentru a îmbunătăți managementul resurselor umane în domeniul îngrijirilor de sănătate, pentru a digitaliza instituțiile de sănătate și pentru a dezvolta infrastructura digitală pentru serviciile de sănătate, inclusiv pentru telemedicină.

Tabelul A14.1: **Principalii indicatori de sănătate**

	2016	2017	2018	2019	2020	Media UE (ultimul an)
Mortalitatea prin cauze tratabile la 100 000 de locuitori (mortalitate evitabilă prin îngrijiri de sănătate de calitate optimă)	208,0	206,0	210,6	208,3		92.1 (2017)
Mortalitatea cauzată de cancer la 100 000 de locuitori	277,3	275,6	273,2	264,0		252.5 (2017)
Cheltuieli curente pentru sănătate, % din PIB	5,0	5,2	5,6	5,7		9.9 (2019)
Ponderea cheltuielilor publice pentru sănătate, % din cheltuielile curente pentru sănătate	78,3	78,7	79,7	80,5		79.5 (2018)
Cheltuieli pentru prevenție, % din cheltuielile curente pentru sănătate	1,7	1,8	1,4	1,5		2.8 (2018)
Paturi pentru terapie acută la 100 000 de locuitori	516,6	525,3	528,5	533,3		387.4 (2019)
Medici la 1 000 de locuitori *	2,8	2,9	3,0	3,2		3.8 (2018)
Asistenți medicali la 1 000 de locuitori *	6,7	7,0	7,2	7,5		8.2 (2018)
Consum de antibacteriene pentru uz sistemic în comunitate, doza zilnică definită pe zi la 1 000 de locuitori **	24,4	24,5	25,1	24,0	23,8	14.5 (2020)

(1) Datele privind densitatea medicilor se referă la medicii în activitate. Datele privind densitatea asistenților medicali se referă la asistenții medicali în activitate. Informații suplimentare: https://ec.europa.eu/health/state-health-eu/country-health-profiles_ro

Sursa: Baza de date Eurostat, cu excepția: * Baza de date Eurostat și OCDE, * * ECDC.

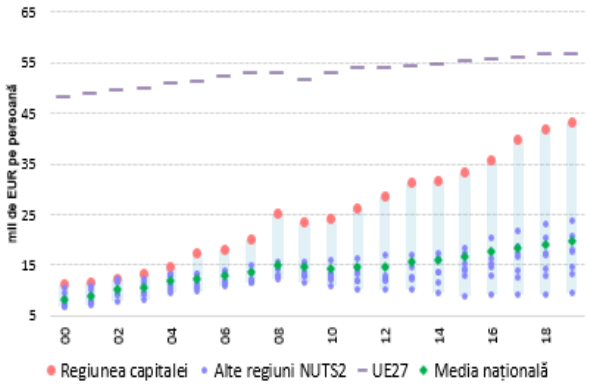
Dimensiunea regională este un factor important în evaluarea evoluțiilor economice și sociale din statele membre. Luarea în considerare a acestei dimensiuni permite un răspuns politic bine calibrat și direcționat, care să favorizeze coeziunea și să asigure o dezvoltare economică durabilă și reziliență în toate regiunile.

Disparitățile regionale sunt în continuare foarte ridicate în România, **fiind determinate de decalajele dintre regiunea capitalei, București-Ilfov, și restul regiunilor în ceea ce privește productivitatea muncii, investițiile și ocuparea forței de muncă.** Abordarea acestor decalaje și realizarea de investiții în mod prioritar la nivel regional ar contribui la creșterea competitivității țării și ar sprijini creșterea, dezvoltarea și modernizarea pe termen lung a acesteia.

De la aderare, regiunile din România au început să recupereze decalajele față de restul UE, însă există în continuare disparități regionale. În regiunea capitalei, PIB-ul pe cap de locuitor corespunde unui procentaj de 160 % din media UE, urmat de regiunea Vest cu 71 %. În celelalte regiuni, PIB-ul pe cap de locuitor variază între 44 % și 66 % din media UE. Regiunea capitalei și alte patru regiuni s-au dezvoltat mai repede decât media UE, în timp ce în cele trei regiuni cu nivelul de sărăcie cel mai ridicat s-a înregistrat în perioada 2010-2019 o scădere a PIB-ului pe cap de locuitor.

În 2018, productivitatea în România s-a situat sub media UE (de 69 %), cu mari variații de la o regiune la alta. Productivitatea variază de la 133 % din media UE în regiunea capitalei, București-Ilfov, la 39 % în Nord-Est, care este și regiunea cea mai puțin dezvoltată a țării. Ratele de creștere a productivității au variat, de asemenea, în mod semnificativ. Între 2010 și 2019, productivitatea reală a crescut cel mai rapid în regiunea capitalei (6,36 %), urmată de regiunea Vest (6,26 %). Alte trei regiuni au înregistrat o creștere mai scăzută a productivității, dar tot peste media UE, în timp ce în alte trei regiuni productivitatea a scăzut între 2010 și 2019 (graficul A15.1). Un factor care împiedică dezvoltarea teritorială este lipsa unor atuuri esențiale, cum ar fi infrastructura de transport și lucrătorii calificați, în regiunile mai puțin dezvoltate. În unele regiuni, peste 20 % dintre persoanele cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani părăsesc timpuriu școala, iar ocuparea forței de muncă în sectoarele de înaltă tehnologie și cheltuielile pentru CD sunt extrem de scăzute.

Graficul A15.1: **Valoarea adăugată brută (VAB) reală pe lucrător**

Unitatea: VAB reală în milioane EUR (la prețurile din 2015) în funcție de gradul de ocupare a forței de muncă, în mii de persoane. Cercul roșu deschis indică regiunea capitalei. Cercurile albastre indică restul regiunilor NUTS2. Diamantul verde indică media națională. Linia violet indică media UE-27.
Sursa: Comisia Europeană

Tranziția climatică afectează regiunile românești în măsuri diferite (graficul A15.2). Deși România se numără printre țările cu cele mai scăzute emisii de gaze cu efect de seră (GES) pe cap de locuitor din UE, țara are unele dintre cele mai ridicate rate ale intensității carbonului. În 2019, emisiile pe PIB au fost de 430 tCO_2/EUR, cu 13 % mai puțin decât în 2018, dar tot peste media UE de 263 tCO_2/EUR. Trei teritorii NUTS3, Gorj, Dolj și Hunedoara, sunt dependente de minerit și de producția de energie pe bază de cărbune. Hunedoara și Gorj reprezintă aproximativ 90 % din emisiile de GES cauzate de centralele electrice pe bază de cărbune din România sau aproximativ 30 % din totalul emisiilor de GES din România care provin din industria minieră și cea prelucrătoare. Trei teritorii NUTS3, Mureș, Prahova și Galați, depind de industrii energointensive cu emisii ridicate. În 2020, 30,6 % din totalul emisiilor de CO_2 (ETS), aproximativ 9,98 milioane de tone, au fost generate de activitățile industriale din Galați, Prahova și Mureș. Se preconizează că tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon va duce la creșterea șomajului și la înrăutățirea condițiilor sociale în regiunile afectate.

Între regiunile românești există în continuare disparități digitale. Utilizarea TIC este scăzută, iar România se situează pe ultimul loc din UE în ediția din 2021 a Indicelui economiei și societății

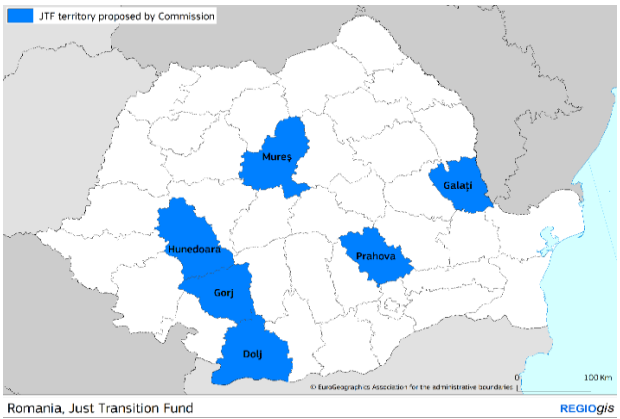
Tabelul A15.1: **Indicatori specifici la nivel regional – România**

Regiunea NUTS 2	PIB pe cap de locuitor (SPC)	Productivitate – VAB (SPC) per angajat	Creșterea productivității reale	Creșterea PIB-ului pe cap de locuitor	Rata șomajului	Populația cu nivel de instruire ridicat	Populația care a părăsit timpuriu școala	Cheltuieli pentru CD	Emisii de CO_2 din combustibili fosili pe cap de locuitor	Rezultate în materie de inovare
	UE 27=100, 2019	UE 27=100, 2018	% schimbare medie față de anul precedent, 2010-2019	% schimbare medie față de anul precedent, 2010-2019	% din populația activă, 2020	% din populația cu vârste între 30 și 34 de ani, 2017-2019	% din populația cu vârste între 18 și 24 de ani, 2017-2019	% din PIB, 2018	tone echivalent CO_2, 2018	Grup de performanțe regional conform Tabloului de bord regional privind inovarea
Uniunea Europeană	100	100	1,00	1,39	7,1	39,4	10,4	2,19	7,2	
România	70	69	3,05	3,12	5,0	25,6	16,6	0,50		
Nord-Vest	64	61	3,24	3,70	3,8	26,2	14,9	0,22	2,7	Inovator emergent -
Centru	66	76	2,80	2,65	7,1	23,8	20,0	0,31	3,4	Inovator emergent -
Nord-Est (RO)	44	39	-1,91	-1,18	3,0	17,0	20,2	0,19	2,3	Inovator emergent -
Sud-Est	58	64	3,29	3,23	7,4	16,5	21,5	0,09	6,3	Inovator emergent -
Sud - Muntenia	54	58	-0,47	-0,89	5,9	15,8	18,0	0,33	5,6	Inovator emergent -
București - Ilfov	160	133	6,36	6,72	4,7	52,4	7,3	1,15	3,8	Emerging innovator +
Sud-Vest Oltenia	54	53	-0,17	-0,62	5,0	19,6	13,4	0,24	8,6	Inovator emergent -
Vest	71	78	6,26	5,49	4,6	21,7	10,8	0,42	4,9	Inovator emergent -

Sursa: Eurostat, *baza de date EDGAR

digitale (DESI). De exemplu, în 2020, numai 13 % din populație utiliza internetul pentru a interacționa cu autoritățile publice, în comparație cu media UE de 56 %. În 2020, ponderea a crescut la aproape 30 % în București-Ilfov, dar a rămas foarte scăzută în toate regiunile mai puțin dezvoltate, variind de la 10 % în Nord-Est și Sud-Muntenia la 13 % în Sud-Vest Oltenia.

Graficul A15.2: **Teritoriile cele mai afectate de tranziția climatică – România**

Sursa: Comisia Europeană

Ponderea populației expuse riscului de sărăcie și de excluziune socială este cea mai ridicată din UE, cu disparități majore între regiunile mai puțin dezvoltate (cu ponderi cuprinse între 19,3 % în Nord-Vest și 47,1 % în Nord-Est) **și regiunea capitalei**. Regiunile în care o pondere ridicată a forței de muncă este concentrată în sectoare cu productivitate scăzută sunt caracterizate de un nivel relativ mic al salariilor și rate ridicate ale sărăciei, ceea ce are un impact negativ asupra coeziunii sociale. Diferențele în ceea ce privește productivitatea, investițiile, educația și sărăcia se reflectă doar parțial în cifrele privind piața muncii. În 2020, rata șomajului a fost scăzută (5 % în total) și a variat de la o regiune la alta (de la 3,0 % în Nord-Est la 7,4 % în Sud-Est, singura regiune situată peste media UE). În pofida performanței globale pozitive a pieței muncii, persistența creșterii scăzute a populației și emigrarea specialiștilor generează deficite semnificative de forță de muncă.

Toate regiunile din România au fost afectate de pandemia de COVID-19, fără un model teritorial clar. Consecințele socioeconomice par să fi fost mai grave în unele regiuni, în special în regiunea capitalei. De exemplu, în timp ce rata șomajului a scăzut puternic între 2015 și 2019, aceasta a crescut apoi cu 2,3 puncte procentuale în regiunea capitalei, cu 1,8 puncte procentuale în regiunea Centru și cu aproximativ 1,0 puncte procentuale în regiunile Sud-Est, Sud-Muntenia și Vest. Ponderea populației expuse riscului de deprivare materială a continuat să scadă în unele regiuni, cum ar fi regiunea capitalei, Sud-Muntenia și Sud-Vest Oltenia, în timp ce în alte regiuni a

crescut, creșterea înregistrată variind de la 0,1 puncte procentuale în regiunea Nord-Vest la 3,4 puncte procentuale în regiunea Centru.

ANEXA 16: PRINCIPALELE EVOLUȚII DIN SECTORUL FINANCIAR

Prezenta anexă oferă o imagine de ansamblu a principalelor evoluții ale sectorului financiar din România. Sectorul financiar se bazează în continuare în principal pe bănci, gradul de intermediere financiară fiind în general scăzut. Totalul activelor sectorului bancar s-a ridicat la aproape 59 % din PIB în 2021, din care cele mai mari cinci bănci aveau o cotă de 62,4 % la sfârșitul anului 2020, ușor mai mică decât în 2019. Sectorul bancar este deținut în mare măsură de bănci din străinătate (aproximativ 70 % din totalul activelor), în principal de bănci din zona euro. Raportul credite acordate/depozite atrase s-a diminuat într-o oarecare măsură începând cu anul 2018, în principal ca urmare a creșterii puternice a depozitelor. Rata de finanțare bazată pe piață a fost destul de scăzută, situându-se la 27,7 % în 2020, împrumuturile bancare constituind cea mai importantă formă de finanțare externă pentru majoritatea întreprinderilor.

Sectorul bancar din România este, în general, stabil și a rezistat relativ bine la impactul pandemiei. Capitalizarea sectorului bancar este stabilă de mai mulți ani, rata de adecvare a capitalului fiind de 22 % în T3-2021, peste media UE și, de asemenea, cu mult peste nivelurile anterioare pandemiei. Rezultatele simulărilor de criză privind lichiditatea și solvabilitatea arată că sectorul bancar este în măsură să gestioneze principalele riscuri care s-ar putea materializa în cadrul unui scenariu macroeconomic grav. Creditele neperformante au scăzut constant în ultimii ani, iar rata creditelor neperformante la nivelul întregului sistem a fost de 3,7 % în T3-2021 (ușor peste media UE). În pofida creșterii nivelului de provizionare a creditelor în 2020, rentabilitatea a rămas rezilientă și s-a îmbunătățit în continuare în T3-2021. Indicatorul de eficiență a costurilor a scăzut, de asemenea, în mod

Tabelul A16.1: **Indicatori privind soliditatea financiară**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Totalul activelor din sectorul bancar (% din PIB)	57,6	55,6	52,6	51,0	50,0	57,1	58,8
Ponderea (active totale) celor mai mari cinci bănci (%)	57,4	59,1	59,5	61,6	62,6	62,4	-
Ponderea (active totale) instituțiilor de credit interne (%)1	9,5	8,6	22,7	25,1	26,4	29,4	30,3
Indicatori privind soliditatea financiară:[1]							
- credite neperformante (% din creditele totale)	13,4	9,7	6,6	5,0	4,3	3,9	3,7
- rata de adecvare a capitalului (%)	18,9	19,2	19,4	19,7	21,0	23,5	22,0
- rentabilitatea capitalurilor proprii (%)	11,3	10,6	11,7	13,6	12,3	9,0	13,8
Creșterea creditului societăților nefinanciare (evoluția de la un an la altul, %)	-	-	7,9	7,7	4,1	7,5	16,6
Creșterea creditului gospodăriilor (evoluția de la un an la altul, %)	-	-	10,5	9,6	5,4	5,1	7,6
Indicatorul de eficiență a costurilor (%)[1]	-57,9	-52,4	54,9	53,5	53,4	51,4	50,5
Raportul credite acordate/depozite atrase (%)[1]	67,6	68,2	69,2	71,7	72,0	67,6	69,1
Lichiditatea băncii centrale ca % din pasive	-	-	-	0,0	0,0	0,1	-
Datoria sectorului privat (% din PIB)	58,1	53,8	50,9	47,5	46,7	48,4	-
Datoria externă brută (% din PIB)[1]							
Datoria externă brută (% din PIB) - publică[1]	19,6	19,1	18,0	17,1	17,8	26,6	25,0
Datoria externă brută (% din PIB) - privată[1]	26,9	28,2	27,9	26,8	27,4	27,9	26,6
Spreadul ratei dobânzii pe termen lung față de Bund (puncte de bază)	297,8	322,9	364,1	429,0	479,2	440,3	399,8
Rata de finanțare bazată pe piață (%)	28,8	29,5	29,7	27,5	27,2	27,7	-
Emisiunea de obligațiuni verzi (mld. EUR)			-	-	-	-	0,4

(1) Cele mai recente date: T3/2021.
Sursa: BCE, Eurostat, Refinitiv.

constant, pe fondul eforturilor băncilor de a spori eficiența. Băncile din România oferă soluții digitale pe scară tot mai largă. În ceea ce privește sectorul nebancar, piața asigurărilor continuă să fie foarte concentrată pe întreprinderile de asigurare de vârf și pe tipuri de asigurări diferite de asigurările de viață, în special pe segmentul autovehiculelor.

Expunerea sectorului bancar la datoria publică și la piața imobiliară rămâne ridicată. Legătura dintre entitățile suverane și bănci a rămas semnificativă, expunerea băncilor locale la datoria publică atingând aproximativ 24 % din activele lor în august 2021, una dintre cele mai mari ponderi din UE. Acest lucru duce la o creștere a activelor lichide și la o abordare prudentă, dar și la rezerve de lichiditate nediversificate și la o înclinație mai scăzută spre creditare. Aceasta din urmă s-a intensificat totuși în cursul anului 2021, în principal în segmentul corporativ, fiind susținută de garanțiile oferite de stat. Unele propuneri legislative, cum ar fi plafonarea ratelor dobânzilor pentru creditele ipotecare, pot avea ca rezultat condiții de creditare mai stricte și, prin urmare, recurgerea din partea unor debitori la soluții nereglementate și nesupravegheate.

Matricea din cadrul procedurii privind dezechilibrele macroeconomice prezintă principalele elemente ale bilanțului aprofundat privind România ([48]). În cazul statelor membre selectate în Raportul privind mecanismul de alertă pentru 2022, sunt prezentate, separat pentru fiecare sursă de dezechilibru și pentru fiecare problemă de ajustare, principalele constatări privind gravitatea și evoluția provocărilor identificate, precum și răspunsul și lacunele în materie de politici.

Economia României prezintă vulnerabilități legate de competitivitatea sa și mai ales de evoluțiile echilibrului său extern. Creșterea deficitelor bugetare (și nerespectarea componentei preventive a Pactului de stabilitate și de creștere), care a avut drept rezultat balanța negativă a contului curent, datează dinaintea crizei provocate de pandemia de COVID-19 și a continuat să se accentueze odată cu pandemia, prezentând riscuri la adresa sustenabilității pe termen mai lung din cauza creanțelor mai mari. Datoria publică a crescut semnificativ, însă de la niveluri moderate. Expunerile valutare sunt semnificative nu numai pentru datoria publică, ci și pentru cea a sectorului privat. Pierderile în materie de competitivitate prin costuri s-au acumulat semnificativ în principal în a doua jumătate a ultimului deceniu, dar s-au atenuat într-o oarecare măsură în ultimii ani ca urmare a creșterilor salariale mai moderate. Birocrația, administrația publică ineficientă și cadrul legislativ volatil slăbesc și mai mult competitivitatea și îngreunează activitatea de investiții.

Nu se preconizează că vulnerabilitățile vor dispărea în curând. Deficitul de cont curent va rămâne ridicat pe termen mediu, întrucât, conform previziunilor, deficitul public va rămâne considerabil, în pofida unei anumite reduceri. Costurile împrumuturilor suverane au crescut de la începutul anului 2021. Accelerarea preconizată a creșterii salariilor în contextul unei inflații mai mari și al unei tensionări a pieței muncii ar putea afecta și mai mult competitivitatea prin costuri. Deprecierea nominală a atenuat presiunile asupra competitivității în ultimii ani, dar o depreciere suplimentară s-ar putea adăuga presiunilor inflaționiste și ar putea crește costul cu serviciul datoriei în valută. Finanțarea nevoilor semnificative de împrumuturi externe ar putea deveni mai dificilă, având în vedere contextul geopolitic complicat și perspectiva unor condiții financiare mai stricte.

Inițiativele de politică recente, inclusiv punerea în aplicare cu succes a PNRR, ar putea aborda unele vulnerabilități. În 2021 a început o anumită consolidare fiscal-bugetară, însă limitată. Salariile din sectorul public sunt înghețate din 2021, iar creșterile viitoare ale salariului minim urmează să fie stabilite pe baza unui mecanism obiectiv până în 2024, ceea ce ar trebui să contribuie la competitivitatea prin costuri și la exporturile nete. PNRR include măsuri care contribuie la îmbunătățirea competitivității bazate pe alți factori decât costurile, cum ar fi îmbunătățirea infrastructurii de transport, îmbunătățirea accesului la educație și a calității acesteia, îmbunătățirea mediului de afaceri și sprijinirea inovării. În PNRR sunt prevăzute, de asemenea, măsuri de stimulare a eficienței administrației publice, a gestiunii financiare și a sistemului judiciar, precum și de abordare a cadrului legislativ volatil ([49]). O serie de măsuri de politică suplimentare ar putea completa punerea în aplicare a PNRR în anumite domenii importante pentru competitivitate și pentru creșterea potențială, cum ar fi măsurile de activare pe piața muncii, capacitatea administrativă locală și legăturile dintre institutele de cercetare și întreprinderi.

([48]) Comisia Europeană (2022), documentul de lucru al serviciilor Comisiei – Bilanț aprofundat pentru România în conformitate cu articolul 5 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice, în curs de elaborare.

([49]) https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html#:~:text=What%20is%20it%3F,of%20the%20Covid%2D19%20pandemic.

Tabelul A17.1: **Matricea de evaluare a dezechilibrelor macroeconomice**

	Gravitatea provocării	Evoluție și perspective	Măsuri de politică
Dezechilibre (tendințe nesustenabile, vulnerabilități și riscuri asociate)			
Echilibrul extern	Deficitul de cont curent s-a deteriorat de la o poziție aproape echilibrată în 2014 la 5 % din PIB în 2020 și la 7 % din PIB în 2021. Cauza principală au fost importurile în creștere, pe măsură ce cota de piață a exporturilor a continuat să crească încet. Fundamentele economiei României sugerează un cont curent apropiat de echilibru. Poziția investițională internațională netă, situată la –46 % din PIB în 2021, a fost sub valoarea sugerată de fundamente, dar apropiată de nivelurile prudențiale. Datoria externă brută a crescut ușor în 2021, la 58 % din PIB, creștere provocată de sectorul public, cu expuneri la riscul valutar semnificative.	Deficitele de cont curent sunt estimate la 7,5 % din PIB în 2022 și la 7,3 % în 2023. Astfel, poziția investițională internațională netă urmează să devină mai negativă. Recent, deficitul de cont curent a fost din nou finanțat în principal prin investiții străine directe, după ce s-a bazat pe investiții de portofoliu în 2020. Sectorul public contribuie în mod semnificativ la nevoile de finanțare externă. Costurile sale de împrumut au crescut de la începutul anului 2021. Agențiile de rating au menținut datoria României la ultima poziție a nivelului investițiilor sigure.	Înainte de pandemie, aplicarea unor politici fiscal-bugetare expansioniste și prociclice a stimulat o creștere explozivă a consumului privat, care a mărit deficitul de cont curent. În pofida unor eforturi de consolidare, deficitul public s-a menținut la 7,1 % din PIB în 2021, iar până în 2023 se estimează doar o reducere ușoară. Dacă nu se vor lua măsuri foarte specifice, există riscul ca România să nu îndeplinească în 2022 și 2023 recomandarea formulată de Consiliu în contextul PDE. Punerea în aplicare a reformelor fiscale și în materie de pensii, precum și a măsurilor de îmbunătățire a sistemului de colectare a impozitelor prevăzute de PNRR ar contribui la consolidarea finanțelor publice.
Competitivitate	În perioada 2016-2019, costurile unitare ale muncii au crescut în medie cu 8,3 %, alimentate de creșteri foarte mari ale salariului nominal. Pandemia a determinat o creștere a salariului nominal mai moderată, cu 2,6 %. În 2021, redresarea economiei a determinat o creștere puternică a salariilor, cu 5,7 %. Deprecierea cursului de schimb al leului a moderat aprecierea ratei reale efective de schimb bazate pe costurile unitare ale muncii. Factorii care nu sunt legați de costuri, precum infrastructura deficitară, în special în regiunile mai sărace, neconcordanța dintre cererea și oferta de competențe, inovarea scăzută și mediul de afaceri greoi, marcat de incertitudinea politică și legislativă, au un impact negativ asupra competitivității României.	Se așteaptă o creștere a costurilor unitare ale muncii, de la -9 % în 2021 la 6,4 % și 4,1 % în 2022 și respectiv în 2023, în contextul unor creșteri salariale de 8,3 % și 7 % și al unei creșteri a productivității de circa 2,3 %. Aceasta ar putea determina o apreciere mai puternică a cursului real de schimb, care ar conduce la scăderea competitivității prin costuri.	Creșterea salariului minim fost moderată în 2021, dar acesta a crescut cu 11 % în 2022, valoare care se menține sub media de 22 % din perioada 2016-2018. PNRR prevede un instituirea unui mecanism de stabilire obiectivă a salariului minim din 2024. Din 2021, salariile din sectorul public sunt înghețate. PNRR include măsuri destinate să amelioreze competitivitatea, cum ar fi îmbunătățirea infrastructurii de transport și a calității educației, reducerea birocrației și sprijinirea întreprinderilor. Reformele urmăresc, de asemenea, să atragă mai multe talente și să intensifice activitatea de inovare în cadrul institutelor de cercetare, să consolideze colaborarea știință-industrie și să sporească transparența și eficacitatea administrației publice și a sistemului judiciar. Persistă decalaje legate de măsurile de activare și de capacitatea administrativă locală.

Sursa: Comisia Europeană

Prezenta anexă ([50]) oferă o imagine de ansamblu bazată pe indicatori a sistemului fiscal al României. Aceasta include informații privind structura fiscală, și anume tipurile de impozite și taxe din care România obține cele mai multe venituri, presiunea fiscală pentru lucrători, precum și progresivitatea și efectul de redistribuire al sistemului fiscal. Anexa oferă, de asemenea, informații cu privire la colectarea creanțelor fiscale și conformitatea fiscală, precum și cu privire la riscurile planificării fiscale agresive.

Veniturile fiscale ale României sunt foarte scăzute în raport cu PIB-ul (al doilea cel mai scăzut nivel din UE după Irlanda, care se află într-o situație specială) și sunt dominate de taxele pe bunurile și serviciile de consum și de impozitele pe veniturile salariale. Veniturile publice ale României sunt sub 30 % din PIB, cu mult sub media UE de 40 %. În 2021, veniturile obținute din impozitul pe veniturile salariale ca procent din PIB au fost printre cele mai scăzute din UE, dar au avut totuși o pondere relativ ridicată în structura fiscală națională, ca urmare a nivelului scăzut al impozitelor pe proprietate și pe capital. Impozitele recurente pe bunurile imobile sunt scăzute în comparație cu media UE. În general, se aplică o cotă unică de impozit pe venitul persoanelor fizice (PIT) de 10 %. Cu toate acestea, există mai multe excepții de la această regulă (de exemplu, cota de impozitare pentru dividende, scutirile pentru sectorul IT și cel al construcțiilor, cota de impozitare a veniturilor provenite din transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile etc.), care contrazic conceptul de cotă unică.

România are impozite scăzute care, în plus, nu sunt colectate. Veniturile din taxele pe bunurile și serviciile de consum ca procent din PIB sunt în concordanță cu media UE, dar adesea nu sunt colectate (România are cel mai mare deficit de încasare a TVA din UE de la începutul măsurătorilor). Veniturile din taxele de mediu sunt ușor sub media UE, iar impozitele pe proprietate sunt printre cele mai scăzute din UE. De asemenea, România are rate scăzute de impozitare a succesiunilor, iar valorile cadastrale, care servesc drept bază de impozitare, nu sunt actualizate. În fine, ratele impozitului pe profit s-au situat cu mult sub media UE.

Impozitele pe veniturile salariale din România sunt relativ uniforme în ceea ce privește nivelurile salariale, mascând dezechilibrele. Sarcina fiscală asupra costului forței de muncă ([51]) pentru România în 2021 a fost mai mare decât media UE pentru veniturile scăzute și mai mică decât media UE pentru veniturile mai mari. Creșterea proporției lucrătorilor care primesc salariul minim (29 % în 2021 față de 8 % în 2011) a înrăutățit situația. Sistemul de impozitare și de prestații sociale a contribuit la reducerea inegalităților (măsurate prin coeficientul GINI) cu un procentaj mai mic decât media UE.

([50]) Pentru mai multe date privind veniturile fiscale, precum și metodologia aplicată, a se vedea CE (2021a) și pagina web „Date privind fiscalitatea" (date https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/economic-analysis-taxation/data-taxation_en). Pentru mai multe detalii privind deficitul de încasare a TVA, a se vedea CE (2021b).

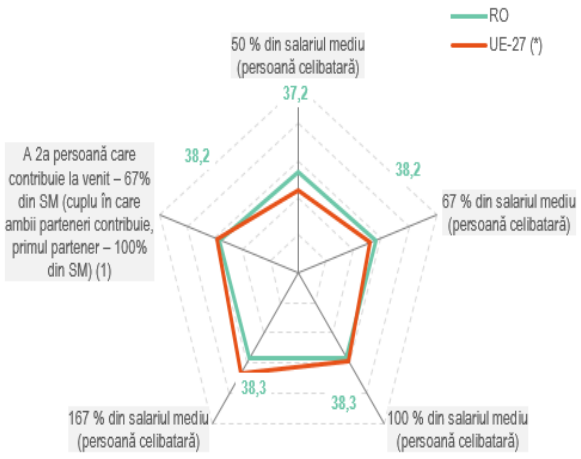
([51]) Sarcina fiscală asupra costului forței de muncă este definită ca suma impozitelor pe venitul persoanelor fizice și a contribuțiilor de asigurări sociale ale angajaților și ale angajatorilor minus alocațiile familiale, exprimată ca procentaj din costul total al forței de muncă (suma salariului brut și a contribuțiilor de asigurări sociale plătite de angajator). Este calculată pentru anumite tipuri de contribuabili în funcție de componența gospodăriei și de nivelul veniturilor, exprimat ca % din salariul mediu. Datele privind sarcinile fiscale asupra costului forței de muncă pot fi consultate în „Baza de date privind impozitele și prestațiile sociale" a ECFIN https://europa.eu/economy_finance/db_indicators/tab/

Tabelul A18.1: **Indicatori de impozitare**

		România					UE-27				
		2010	2018	2019	2020	2021	2010	2018	2019	2020	2021
Structura fiscală	Impozitele totale (inclusiv contribuțiile sociale efective obligatorii) (% din PIB)	26,4	26,8	26,8	27,1		37,9	40,1	41,0	41,3	
	Impozite pe veniturile salariale (% din PIB)	11,0	12,2	12,0	13,0		20,0	20,7	20,7	21,5	
	Impozite pe consum (% din PIB)	11,3	10,1	10,2	10,0		10,8	11,1	11,1	10,8	
	Impozite pe capital (% din PIB)	4,1	3,7	3,9	3,3		7,1	8,2	8,1	7,9	
	Impozite pe proprietate (% din PIB)	0,8	0,6	0,7	0,6		1,9	2,2	2,2	2,3	
	Impozite recurente pe bunuri imobile (% din PIB)	0,7	0,5	0,5	0,5		1,1	1,2	1,2	1,2	
	Taxe de mediu (% din PIB)	2,1	2,0	2,1	1,9		2,4	2,4	2,4	2,2	
Progresivitate și echitate	Sarcină fiscală asupra costului forței de muncă de 50 % din salariul mediu (persoană celibatară) (*)	42,3	36,0	36,6	37,3	37,2	33,9	32,4	32,0	31,5	31,9
	Sarcină fiscală asupra costului forței de muncă de 100 % din salariul mediu (persoană celibatară) (*)	44,6	38,3	38,3	38,3	38,3	41,0	40,2	40,1	39,9	39,7
	Impozitul pe profit – cota efectivă medie de impozitare (1) (*)		14,4	14,4	14,4			19,8	19,5	19,3	
	Diferența în coeficientul GINI înainte și după impozitare și transferuri sociale în numerar (pensiile sunt excluse din transferurile sociale)	6,0	5,0	6,8	6,9		8,4	7,9	7,4	8,3	
Administrare fiscală și conformitate	Arierate fiscale: datoria fiscală totală la sfârșit de an (inclusiv datoria considerată nerecuperabilă) (în %) (*)		44,4	43,0				31,9	31,8		
	Deficitul de încasare a TVA (% din datoria fiscală teoretică în materie de TVA)		32,7	34,9				11,2	10,5		
Riscul asociat activității financiare	Dividende, dobânzi și redevențe (plătite și primite) ca procent din PIB (%)		2,5	2,3	2,1			10,7	10,5		
	Fluxuri de ISD prin entități cu scop special, % din fluxurile totale de ISD (intrări și ieșiri)				0,0			47,8	46,2	36,7	

(1) Cota efectivă de impozitare prospectivă (OCDE), (*) media simplă a UE-27, deoarece nu există o valoare agregată la nivelul UE-27.
Sursa: Comisia Europeană și OCDE

Graficul A18.1: **Indicatori privind sarcina fiscală asupra costului forței de muncă (2021)**

(1) Sarcina fiscală medie asupra costului forței de muncă aferentă celei de a doua persoane care contribuie la venitul familiei măsoară cât de mult impozit pe venitul persoanelor fizice plus contribuții de asigurări sociale datorate de angajat și de angajator va trebui să plătească familia în plus ca urmare a încadrării în muncă a celei de a doua persoane, ca proporție din veniturile brute ale celei de a doua persoane, plus contribuțiile de asigurări sociale datorate de angajator pentru a doua persoană care contribuie la venitul familiei. Pentru o discuție mai detaliată, a se vedea OCDE (2016), „Taxing Wages 2016", OECD Publishing, Paris. http://dx.doi.org/10.1787/tax_wages-2016-en
(*) Media simplă a UE-27, deoarece nu există o valoare agregată la nivelul UE-27.
Sursa: Serviciile Comisiei

România înregistrează unele progrese în ceea ce privește digitalizarea administrației fiscale, ceea ce contribuie la reducerea arieratelor fiscale și la creșterea colectării impozitelor. Deși arieratele fiscale au scăzut cu 1,4 puncte procentuale, ajungând la 43 % din veniturile nete totale, acestea rămân în mod constant mai mari decât media UE-27. Deficitul de încasare a TVA (un indicator al eficacității măsurilor de asigurare a respectării normelor și de

asigurare a conformității în materie de TVA), care era deja cel mai ridicat din UE, s-a mărit și mai mult în 2019. Ratele de depunere electronică ([52]) a declarațiilor de impunere au crescut considerabil în ultimii ani, împreună cu simplificările în materie de TVA și cu nivelul relativ scăzut de administrare necesar pentru cota unică; cu toate acestea, colectarea și predictibilitatea fiscală ar trebui să se îmbunătățească.

PNRR al României prevede reforme și investiții pentru digitalizarea administrației fiscale. Aceasta include digitalizarea Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF), care a început deja. Măsurile în curs de facilitare a respectării legislației de către contribuabili și a proceselor de administrare fiscală includ dezvoltarea serviciilor digitale și managementul integrat al riscurilor.

([52]) CE (2021c). Pentru mai multe detalii, a se vedea secțiunea 2.1.4, „Îmbunătățirea administrației fiscale".

ANEXA 19: PRINCIPALII INDICATORI ECONOMICI ȘI FINANCIARI

Tabelul A19.1: **Principalii indicatori economici și financiari**

							previziuni	
	2004-07	2008-12	2013-18	2019	2020	2021	2022	2023
PIB real (y-o-y)	7,6	0,6	4,5	4,2	-3,7	5,9	2,6	3,6
Creștere potențială (y-o-y)	6,2	2,5	3,5	4,1	3,1	3,4	3,1	3,3
Consum privat (y-o-y)	12,8	-0,1	6,1	3,9	-5,1	7,9	2,9	3,5
Consum public (y-o-y)	1,9	1,2	1,4	7,3	1,8	0,4	0,1	-0,1
Formare brută de capital fix (y-o-y)	23,6	-3,7	1,1	12,9	4,1	2,3	4,8	8,1
Exporturi de bunuri și servicii (y-o-y)	13,9	7,0	10,4	5,4	-9,4	12,5	4,5	5,2
Importuri de bunuri și servicii (y-o-y)	27,9	1,3	10,5	8,6	-5,2	14,6	5,0	5,3
Contribuție la creșterea PIB-ului:								
Cererea internă (y-o-y)	15,2	-1,2	4,3	6,5	-2,0	5,5	3,0	4,3
Stocuri (y-o-y)	-1,4	0,0	0,4	-0,6	-0,3	1,8	0,1	-0,3
Exporturi nete (y-o-y)	-6,4	1,4	-0,3	-1,6	-1,5	-1,4	-0,5	-0,4
Contribuție la creșterea potențială a PIB-ului:								
Total forță de muncă (ore) (y-o-y)	-0,8	-1,1	-0,3	-0,5	-0,8	-0,9	-0,5	-0,4
Acumulare de capital (y-o-y)	2,1	2,3	1,0	1,7	1,7	1,6	1,6	1,7
Productivitatea totală a factorilor (y-o-y)	4,8	1,3	2,8	2,8	2,3	2,7	2,0	2,0
Deviație PIB	5,0	-0,8	-0,5	2,0	-4,8	-2,5	-3,0	-2,7
Rata șomajului	8,9	8,5	7,4	4,9	6,1	5,6	5,5	5,3
Deflatorul PIB (y-o-y)	13,4	6,1	3,6	6,8	3,9	5,4	9,5	4,9
Indicele armonizat al prețurilor de consum (IAPC, y-o-y)	8,1	5,7	1,4	3,9	2,3	4,1	8,9	5,1
Remunerația nominală per salariat (y-o-y)	15,8	7,9	9,2	10,9	2,6	5,7	8,3	7,0
Productivitatea muncii (reală, ore lucrate, y-o-y)	7,8	2,8	4,7	3,1	-2,2	14,2	1,5	2,5
Costurile unitare ale muncii (CUM, întreaga economie, y-o-y)	7,4	5,2	4,5	6,6	4,7	-9,0	6,4	4,1
Costurile unitare reale ale muncii (y-o-y)	-5,3	-0,8	0,9	-0,2	0,8	-13,7	-2,8	-0,8
Rata reală efectivă de schimb (CUM, y-o-y)	9,1	-3,0	3,0	1,5	.	.	.	.
Rata reală efectivă de schimb (IAPC, y-o-y)	8,5	-2,9	0,3	-0,2	1,3	0,1	.	.
Rata reală de economisire a gospodăriilor (economii nete ca procent din venitul net disponibil)	.	.	.	.	.	.	.	.
Fluxul de credit privat, consolidat (% din PIB)	14,0	3,0	0,1	2,0	1,3	.	.	.
Datoria sectorului privat, consolidată (% din PIB)	43,7	70,7	56,5	46,7	48,4	.	.	.
din care datoria gospodăriilor, consolidată (% din PIB)	12,0	21,4	17,2	15,5	16,2	.	.	.
din care datoria societăților nefinanciare, consolidată (% din PIB)	31,8	49,3	39,3	31,3	32,2	.	.	.
Datoria neperformantă brută (% din instrumentele de datorie totale și din creditele și creanțele totale) (2)	1,4	.	10,2	3,3	3,0	.	.	.
Societăți, capacitatea netă de finanțare (+) sau necesarul net de finanțare (-) (% din PIB)	-2,7	8,0	11,7	8,9	8,9	8,3	10,5	10,7
Societăți, excedent brut de exploatare (% din PIB)	26,6	31,7	30,9	29,7	29,4	31,8	34,8	35,5
Gospodării, capacitatea netă de finanțare (+) sau necesarul net de finanțare (-) (% din PIB)	.	.	.	:	-5,6	-8,3	-10,7	-11,7
Indicele corectat al prețului locuințelor (y-o-y)	.	.	0,9	-1,9	2,2	.	.	.
Investiții privind construcția de locuințe (% din PIB)	2,0	2,9	2,4	2,2	2,4	2,6	.	.
Balanța contului curent (% din PIB), balanța plăților	-10,3	-6,3	-1,9	-4,9	-5,0	-7,0	-7,4	-7,3
Balanța comercială (% din PIB), balanța plăților	-11,4	-7,5	-1,5	-4,1	-4,3	-5,7	.	.
Condițiile schimburilor comerciale de bunuri și servicii (y-o-y)	7,5	0,9	1,0	1,1	3,3	-0,1	-0,9	-0,5
Soldul contului de capital (% din PIB)	0,5	0,6	2,0	1,3	1,9	2,2	.	.
Poziția investițională internațională netă (% din PIB)	-37,4	-61,7	-52,6	-43,6	-47,9	-45,7	.	.
NENDI – PIIN din care se exclud instrumentele care nu prezintă risc de neplată (% din PIB) (1)	-5,0	-22,2	-10,6	-4,1	-7,1	-6,7	.	.
Pasive PII din care se exclud instrumentele care nu prezintă risc de neplată (% din PIB) (1)	36,1	57,8	43,7	33,6	42,0	40,6	.	.
Performanța la export în raport cu țările avansate (variația pe o perioadă de 5 ani, %)	84,1	69,1	24,7	15,6	21,2	.	.	.
Cota de piață a exporturilor, bunuri și servicii (y-o-y)	13,9	2,3	6,3	1,6	2,4	2,3	-0,2	0,9
Fluxuri nete ISD (% din PIB)	.	-2,8	.	-2,2	-1,4	-3,0	.	.
Soldul bugetului general (% din PIB)	-1,7	-6,1	-2,0	-4,3	-9,3	-7,1	-7,5	-6,3
Soldul bugetar structural (% din PIB)	.	.	-1,8	-4,9	-7,8	-6,3	-6,5	-5,4
Datoria publică brută (% din PIB)	14,8	27,0	36,9	35,3	47,2	48,8	50,9	52,6

(1) Poziția investițională internațională netă (PIIN), exceptând investițiile directe și acțiunile de portofoliu.
(2) Grupurile bancare naționale și băncile independente, filialele și sucursalele din UE și din afara UE aflate sub control străin.
Sursa: Eurostat și BCE la 2 mai 2022, cu condiția disponibilității datelor; Comisia Europeană pentru cifrele prognozate (Previziunile de primăvară din 2022)

Prezenta anexă evaluează riscurile la adresa sustenabilității finanțelor publice pentru România pe termen scurt, mediu și lung. Aceasta urmează aceeași abordare multidimensională ca și Raportul din 2021 privind sustenabilitatea finanțelor publice, actualizată pe baza previziunilor de primăvară ale Comisiei din 2022.

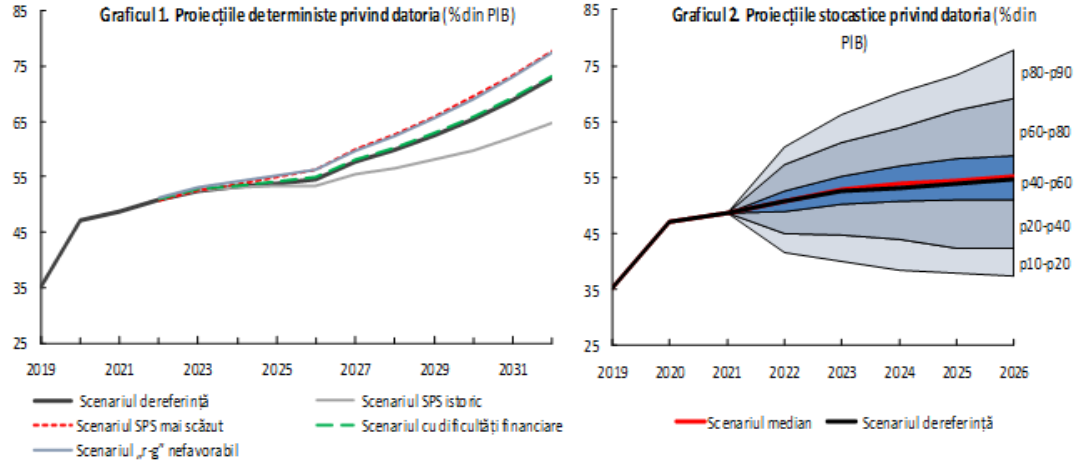
Tabelul 1 prezintă proiecțiile de referință privind datoria. Acesta prezintă datoria publică preconizată și defalcarea sa în soldul primar, efectul „bulgărelui de zăpadă" (impactul combinat al plăților de dobânzi și al creșterii PIB-ului nominal asupra dinamicii datoriei) și ajustarea stoc-flux. Aceste proiecții se bazează pe ipoteza că nu se iau noi măsuri de politică fiscal-bugetară după 2023 și includ impactul pozitiv preconizat al investițiilor din cadrul instrumentului Next Generation EU.

Graficul 1 prezintă patru scenarii alternative în jurul scenariului de referință, pentru a ilustra impactul modificărilor ipotezelor. În scenariul „SPS istoric" se presupune că soldul primar structural (SPS) revine treptat la nivelul mediu din trecut. În scenariul „SPS mai scăzut", SPS este în mod permanent mai scăzut decât în scenariul de referință. În scenariul „ratei nefavorabile de creștere a dobânzii" se presupune un efect al bulgărelui de zăpadă mai puțin favorabil decât în scenariul de referință. În scenariul „dificultăți financiare", țara se confruntă temporar cu rate mai ridicate ale dobânzii pe piață în 2022.

Graficul 2 prezintă rezultatul proiecțiilor stocastice. Aceste proiecții arată impactul asupra datoriei a 2 000 de șocuri diferite care afectează

Tabelul A20.1: **Analiza sustenabilității datoriei pentru România**

Tabelul 1: Proiecțiile de referință privind datoria	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Ponderea datoriei brute (% din PIB)	**35,3**	**47,2**	**48,8**	**50,9**	**52,6**	**53,2**	**53,9**	**54,6**	**57,7**	**59,9**	**62,5**	**65,5**	**68,9**	**72,7**
Variația datoriei	0,5	11,9	1,6	2,0	1,7	0,6	0,7	0,7	3,1	2,2	2,6	3,0	3,4	3,8
din care														
Deficitul primar	*3,2*	*8,0*	*5,7*	*6,0*	*4,7*	*3,8*	*3,3*	*2,9*	*3,4*	*3,5*	*3,5*	*3,5*	*3,7*	*3,8*
Efectul bulgărelui de zăpadă	*-2,4*	*1,4*	*-3,5*	*-3,8*	*-2,5*	*-3,2*	*-2,6*	*-2,2*	*-0,3*	*-1,3*	*-0,9*	*-0,5*	*-0,3*	*0,0*
Ajustarea stoc-flux	*-0,3*	*2,6*	*-0,6*	*-0,1*	*-0,5*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*
Necesarul brut de finanțare (% din PIB)	7,6	15,8	10,2	11,0	10,1	10,2	10,1	10,1	11,2	11,8	12,4	13,1	14,0	14,8

Tabelul 2: Defalcarea indicatorilor decalajului de sustenabilitate S1 și S2

		S1	S2
Indicele global (puncte procentuale din PIB)		**3,5**	**4,3**
din care			
Poziția bugetară inițială		3,9	4,3
Cerința privind datoria		-0,5	
Costuri legate de îmbătrânirea populației		0,1	0,0
din care	*Pensii*	*-0,2*	*-1,0*
	Îngrijiri de sănătate	*0,3*	*0,8*
	Îngrijirea pe termen lung	*0,1*	*0,3*
	Altele	*0,0*	*-0,1*

Sursa: Comisia Europeană

Tabelul A20.2: **Harta termică a riscurilor pentru România în materie de sustenabilitate a finanțelor publice**

Pe termen scurt	Pe termen mediu										Pe termen lung	
				Analiza sustenabilității datoriei (ASD)								
					Scenarii deterministe							
Global (S0)	Global (S1+ASD)	S1	Global		Scenariul de referință	SPS istoric	SPS mai scăzut	„r-g" nefavorabil	Dificultăți financiare	Proiecții stocastice	S2	Global (S2+ASD)
				Global	MEDIU	MEDIU	MEDIU	MEDIU	MEDIU	MEDIU		
				Nivelul datoriei (2032), % din PIB	73	65	78	78	73			
SCĂZUT	RIDICAT	RIDICAT	MEDIU	Anul de vârf al datoriei	2032	2032	2032	2032	2032		MEDIU	MEDIU
				Marja de consolidare fiscal-bugetară	75%	73%	80%	75%	100%			
				Probabilitatea ca rata datoriei să depășească în 2026 nivelul din 2021						65%		
				Diferența dintre a 90-a și a 10-a percentilă (puncte procentuale din PIB)						40		

(1) Nivelul datoriei în 2032: verde: sub 60 % din PIB, galben: între 60 % și 90 %, roșu: peste 90 %. (2) Anul de vârf al datoriei indică dacă se preconizează că datoria va crește în general în următorul deceniu. Verde: datoria atinge nivelul de vârf la începutul perioadei; galben: nivelul de vârf este atins spre mijlocul perioadei de previzionare; roșu: nivelul de vârf este atins târziu. (3) Marja de consolidare fiscal-bugetară măsoară ponderea pozițiilor bugetare anterioare din țară care au fost mai stricte decât cea estimată în scenariul de referință. Verde: valoare ridicată, adică poziția bugetară presupusă este plauzibilă conform standardelor istorice și lasă loc pentru măsuri de remediere, dacă este necesar; galben: intermediară; roșu: scăzută. (4) Probabilitatea ca rata datoriei să depășească în 2026 nivelul din 2021: verde: probabilitate scăzută, galben: intermediară, roșu: ridicată (reflectând și nivelul inițial al datoriei). (5) Diferența dintre a 90-a și a 10-a percentilă măsoară incertitudinea, pe baza distribuției datoriei în cazul a 2 000 de șocuri diferite. Celulele verzi, galbene și roșii indică o incertitudine din ce în ce mai mare.

Sursa: Comisia Europeană (pentru mai multe detalii privind abordarea multidimensională a Comisiei, a se vedea Raportul din 2021 privind sustenabilitatea finanțelor publice)

poziția bugetară a guvernului, creșterea economică, ratele dobânzilor și cursurile de schimb. Conul acoperă 80 % din toate traiectoriile simulate ale datoriei, excluzând, prin urmare, evenimentele situate la extremitățile curbei.

Tabelul 2 prezintă indicatorii de sustenabilitate a finanțelor publice S1 și S2 și principalii factori determinanți ai acestora. S1 măsoară efortul de consolidare necesar pentru a aduce datoria la 60 % din PIB în 15 ani. S2 măsoară efortul de consolidare necesar pentru stabilizarea datoriei într-un orizont de timp infinit. *Poziția bugetară inițială* măsoară efortul necesar pentru acoperirea viitoarelor plăți ale dobânzilor, componenta *costuri legate de îmbătrânirea populației* reflectă necesitatea de a absorbi modificarea preconizată a cheltuielilor publice legate de îmbătrânirea populației, cum ar fi pensiile, îngrijirile de sănătate și îngrijirea pe termen lung, iar *cerința privind datoria* măsoară ajustarea suplimentară necesară pentru a atinge obiectivul de 60 % din PIB privind datoria.

În fine, harta termică prezintă clasificarea generală a riscurilor legate de sustenabilitatea finanțelor publice (tabelul A20.2)**.** *Categoria riscurilor pe termen scurt* se bazează pe indicatorul S0, un indicator de detectare timpurie a presiunilor bugetare în anul următor. *Categoria riscurilor pe termen mediu* este derivată din analiza sustenabilității datoriei (ASD) și din indicatorul S1. ASD evaluează riscurile la adresa sustenabilității pe baza mai multor criterii: nivelul preconizat al datoriei peste 10 ani, traiectoria datoriei („anul de vârf"), plauzibilitatea ipotezelor privind politica fiscală și marja de manevră pentru poziții mai stricte, dacă este necesar („marja de consolidare fiscal-bugetară"), probabilitatea ca datoria să nu se stabilizeze în următorii 5 ani și amploarea incertitudinii. *Categoria riscurilor pe termen lung* se bazează pe indicatorul S2 și pe ASD.

În ansamblu, riscurile pe termen scurt la adresa sustenabilității finanțelor publice sunt scăzute. Indicatorul de detectare timpurie al Comisiei (S0) nu semnalează riscuri bugetare pe termen scurt (tabelul A20.2).

Riscurile pe termen mediu la adresa sustenabilității finanțelor publice sunt ridicate. Pe de o parte, analiza sustenabilității datoriei (ASD) indică riscuri medii. Conform acesteia, datoria publică, în prezent de 48,8 % din PIB, va continua să crească semnificativ, de la 51 % în 2022 la aproximativ 73 % din PIB în 2032 în scenariul de referință (tabelul 1). Această traiectorie a datoriei este sensibilă și la posibilele șocuri asupra variabilelor bugetare, macroeconomice și financiare, după cum arată scenariile alternative și simulările stocastice, toate

indicând riscuri medii (tabelele A20.1 și A20.2). Pe de altă parte, indicatorul decalajului de sustenabilitate S1 evidențiază riscuri ridicate, semnalând faptul că ar fi necesar un efort mare de consolidare, de 3,5 puncte procentuale din PIB, pentru a aduce ponderea datoriei la 60 % din PIB în 15 ani (tabelul 2). În ansamblu, riscul ridicat reflectă deficitul actual ridicat, datoria în creștere și sensibilitatea la șocurile negative.

Riscurile pe termen lung la adresa sustenabilității finanțelor publice sunt medii. Pe termen lung, atât indicatorul deficitului de sustenabilitate S2 (la 4,3 puncte procentuale din PIB), cât și ASD indică riscuri medii. Indicatorul S2 sugerează că, pentru a stabiliza datoria pe termen lung, va fi necesar să se abordeze poziția bugetară inițială nefavorabilă, limitând totodată cheltuielile aferente îngrijirilor de sănătate, aflate în creștere (tabelul 2).

Asikainen, T., Bitat, A., Bol, E., Czako, V., Marmier, A., Muench, S., Stoermer, E. (2021). *The future of jobs is green*. Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg. doi: 10.2760/07981

CE (2017). *The Romanian Entrepreneurial Ecosystem*: *Background Report* (mecanismul de sprijin al politicilor din cadrul programului Orizont 2020). Bruxelles.

CE (2021a). *Taxation trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom: 2021 edition.* Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg.

CE (2021b). *VAT Gap Report 2021.* Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg.

CE (2021c). *Annual Report on Taxation 2021. Review of taxation policies in the EU Member States.* Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg.

CE (aprilie 2022). *Fiscal Sustainability Report 2021.* Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg. Documentul instituțional nr. 171.

Eurofound (2021). *Tackling labour shortages in EU Member States.* Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg.

Flachenecker, F., Gavigan, J., Goenaga Beldarrain, X., Pasi, G., Preziosi, N., Stamenov, B., & Testa, G. (2020). *High Growth Enterprises: demographics, finance and policy measures.* Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg. doi: 10.2760/34219,

FRA (sursa datelor). *Roma and Travellers survey 2021.* Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene Consultat în aprilie 2022, la adresa https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/2022/roma-and-travellers-survey

Kitchen, H., Fordham, E., Henderson, K., Looney, A., & Maghnouj, S. (2017). *Romania 2017, OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education.* OECD Publishing, Paris. doi: 10.1787/9789264274051-en

Kraemer-Eis, H., Botsari, A., Gvetadze, S., Lang, F., & Torfs, W. (2021). *The European Small Business Finance Outlook 2021. EIF Research and Market Analysis.* Documentul de lucru 2021/75.

OCDE (2020). *Improving the teaching profession in Romania, OECD Education Policy Perspectives, No. 1.* OECD Publishing, Paris. Consultat la adresa https://doi.org/10.1787/3b23e2c9-en

OCDE (2022). *OECD Economic Surveys: Romania 2022.* OECD Publishing, Paris. doi: 10.1787/e2174606-en

OCDE/CE (2019). *Supporting Entrepreneurship and Innovation in Higher Education in Romania, OECD Skills Studies.* OECD Publishing, Paris.

OCDE/UCLG (sursa datelor). SNG-WOFI: *World Observatory on Subnational Government Finance and Investment.* Consultat în aprilie 2022, la adresa https://www.sng-wofi.org/data/

Banca Mondială (2020). *Markets and People: Romania Country Economic Memorandum. International Development in Focus.* Washington, DC: Banca Mondială. doi: 10.1596/978-1-4648-1503-4